

GRUNDER FÖR LÄROPLANEN
OCH FÖR FRISTÅENDE EXAMEN
INOM DEN YRKESINRIKTADE
GRUNDUTBILDNINGEN

**GRUNDEXAMEN
INOM SKOGSBRANSCHEN**

UTBILDNINGSPROGRAMMET FÖR
SKOGSBRUK,
SKOGSARBETARE

UTBILDNINGSPROGRAMMET
FÖR SKOGSMASKINSBRANSCHEN,
SKOGSMASKINSFÖRARE

UTBILDNINGSPROGRAMMET
FÖR MÅNGSIDIG ANVÄNDNING AV SKOG,
SKOGSNATURVÅRDARE

UTBILDNINGSSSTYRELSEN 2001

© Utbildningsstyrelsen

Ombrytning: Layout Studio Oy/Marke Eteläaho

ISBN 952-13-1093-6

Yliopistopaino Oy, Helsingfors 2001

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

Dnr

71/011/2000

FÖRESKRIFT

Iakttas
som förpliktande

DATUM

13.12.2000

Arrangörerna av grundläggande yrkesutbildning
De läroanstalter och vuxenutbildningscenter
som ordnar utbildning inom branschen
Examenskommissionerna inom branschen

**YRKESUTBILDNING
GRUNDER FÖR LÄROPLANEN
GRUNDER FÖR FRISTÅENDE EXAMEN**

Grundexamen inom skogsbranschen

Giltighetstid: fr.o.m. 1.8.2001 tillsvidare
Bestämmelser som befogenheten att utfärda föreskriften
bygger på:
L 630/1998, 13 § 2 mom, 25 § 2 mom
F 811/1998, 4 § 2 mom, 10 § 5 mom
(F Ändr. 1139/99), 12 § 3 mom
L 631/1998, 13 § 2 mom, F 812/1998, 1 § 1 mom
Upphäver föreskrift nr:
30.6.1999 nr 29/011/99
31.1.1995 nr 20/011/95
14.2.1995 nr 63/011/95
Ändrar föreskrift nr:
-

Utbildningsstyrelsen har för grundexamen inom skogsbranschen, fastställt
följande grunder för läroplanen och för fristående examen att iakttas fr.o.m.
1.8.2001.

Utbildningsanordnaren skall göra upp och godkänna en läroplan för
undervisningen med beaktande av vad som bestämts i dessa grunder för
läroplanen och för fristående examen.

Utbildningsanordnaren, examensarrangören och examenskommissionen kan
inte lämna grunderna för läroplanen och för den fristående examen obeaktade
eller avvika från dem.

I det fristående examenssystemet skall prov som utvisar yrkesskickligheten
ordnas som en del av den förberedande utbildningen. Om de uppgifter som
skall antecknas på examensbetyget för fristående examina och om
betygsmodellerna samt om grunderna för uppgörandet av de personliga
studieprogrammen bestäms separat.

Generaldirektör

Jukka Sarjala

Undervisningsråd

Pekka Karakoski

BILAGA

Informativ bilagedel

INNEHÅLL

DEL I GRUNDER FÖR LÄROPLANEN	7
1 YRKESUTBILDNINGENS SYFTEN OCH MÅL	9
1.1 Den yrkesinriktade grundutbildningen och dess syften	9
1.2 Gemensamma betoningar och för alla branscher gemensam baskompetens	10
1.3 Målen för grundexamen inom skogsbranschen och för utbildningsprogrammen	12
2 UPPBYGGNADEN AV GRUNDEXAMEN INOM SKOGSBRANSCHEN OCH STUDIERNAS UPPBYGGNAD	14
2.1 Uppbyggnaden av grundexamen inom skogsbranschen	14
2.2 Studiernas uppbyggnad	14
3 MÅLET FÖR STUDIERNAS, DET CENTRALA INNEHÅLLET OCH BEDÖMNINGEN	17
3.1 Gemensamma studier – mål, centralt innehåll och bedömning	17
3.1.A Obligatoriska studier	17
3.1.1 Modersmålet	17
3.1.1.1 Modersmålet, svenska	17
3.1.1.2 Modersmålet, finska	19
3.1.1.3 Modersmålet, samiska	19
3.1.1.4 Modersmålet, teckenspråk	21
3.1.1.5 Modersmålet, det egna modersmålet för studerande med ett främmande språk som modersmål	22
3.1.1.6 Modersmålet, svenska/finska som andraspråk	23
3.1.2 Det andra inhemska språket	26
3.1.2.1 Det andra inhemska språket, finska	26
3.1.2.2 Det andra inhemska språket, svenska	28
3.1.3 Ett främmande språk	29
3.1.3.1 Ett främmande språk, A-språk	29
3.1.3.2 Ett främmande språk, B-språk	31
3.1.4 Matematik	32
3.1.5 Fysik och kemi	33
3.1.6 Samhälls-, företags- och arbetslivskunskap	35
3.1.7 Gymnastik och hälsokunskap	36
3.1.8 Konst och kultur	38
3.1.B Valfria studier	39
3.1.9 Valfria tilläggsstudier i de obligatoriska studierna	39
3.1.10 Miljökunskap	39
3.1.11 Informations- och kommunikationsteknik	41
3.1.12 Etik	41
3.1.13 Kulturkännedom	42

3.1.14	Psykologi	44
3.1.15	Företagsverksamhet	46
3.2	Yrkesinriktade studier och inläring i arbetet – mål, centralt innehåll och bedömning	48
3.2.A	Gemensamma yrkesinriktade studier i examen	48
3.2.1	Basfärdigheter i skogsvård	48
3.2.2	Basfärdigheter i drivning	49
3.2.3	Basfärdigheter i mångsidig användning av skog och i miljövård	51
3.2.B	Yrkesinriktade studier i utbildningsprogrammen	52
	Utbildningsprogrammet för skogsbruk	
3.2.4	Skogsvård	52
3.2.5	Drivning	54
3.2.6	Miljövård	56
	Utbildningsprogrammet för skogsmaskinsbranschen	
3.2.7	Företagsamhet och kommunikation	57
3.2.8	Maskinlära och maskinunderhåll	58
3.2.9	Planering för maskinell drivning	59
3.2.10	Närtransport	59
3.2.11	Skogstraktorteknik	60
3.2.12	Maskinell avverkning	61
3.2.13	Skördateknik	62
3.2.14	Underhålls-, service- och reparationsteknik	63
3.2.15	Virkestransporter med bil	63
3.2.16	Virkesbilsteknik	64
	Utbildningsprogrammet för mångsidig användning av skog	
3.2.17	Naturkännedom	65
3.2.18	Mångsidig användning av skog	66
3.2.19	Miljövård och naturskydd	67
3.2.20	Kundbetjäning	69
	Valfria studier i samtliga utbildningsprogram	
3.2.21	Skogsbruksföretagsverksamhet	70
3.2.22	Träförädling	70
3.2.23	Färdigheter i närtransport	71
3.2.24	Drivning av energivirke	72
3.2.25	Maskinella skogsförbättringsarbeten	73
3.2.26	Skogsvård och drivning	73
3.2.27	Naturturism	75
3.2.28	Grunderna i trädvård	76
3.2.29	Övriga valfria studier	77
3.3	Valfria studier – mål, centralt innehåll och bedömning	77
3.4	Mål för studiehandledningen	77
3.5	Lärdomsprovet – mål och bedömning	77

4	BEDÖMNING AV DE STUDERANDE	79
4.1	Syfte och genomförande	79
4.2	Föremål och kriterier för bedömningen	81
4.3	Vitsordsskala och omvandling av vitsord	83
4.4	Yrkesprov	83
4.5	Betyg	83
4.6	Bedömning vid specialundervisning	85
4.7	Bedömning av invandrare	85
5	ÖVRIGA BESTÄMMELSER	86
5.1	Studiehandledning	86
5.2	Inläring i arbetet	87
5.3	Yrkesinriktad specialundervisning	88
5.4	Undervisning för invandrare och olika språk- och kulturgrupper	90
5.5	Läroavtalsutbildning	91
6	LÄROPLANEN	92
DEL II	GRUNDER FÖR FRISTÅENDE EXAMEN	95
1	FRISTÅENDE EXAMINA – SYFTE OCH MÅL	97
1.1	Fristående examina	97
1.2	Utbildning som förbereder för fristående examina	97
1.3	Allmänna grunder för bedömningen av olika sätt att påvisa yrkesskicklighet och examensprestationer	98
2	UPPBYGGNADEN AV GRUNDEXAMEN INOM SKOGSBRANSCHEN	99
2.1	Delar som ingår i examen	99
3	GRUNDEXAMEN INOM SKOGSBRANSCHEN – KRAVEN PÅ YRKESSKICKLIGHET OCH GRUNDERNA FÖR BEDÖMNING	100
3.1	Kraven på yrkesskicklighet och bedömningen	100
BILAGEDEL		101
UTGÅNGSPUNKTER VID UPPGÖRANDET AV LÄROPLANSGRUNDER FÖR DEN GRUNDLÄGGANDE YRKESUTBILDNINGEN		101
1	Styrande principer vid uppgörandet av grunderna	101
2	Beskrivning av skogsbranschen och dess värdegrund	105
3	Uppgörandet av en individuell studieplan	113
4	Möjligheterna till fortsatta studier	114

GRUNDEXAMEN INOM SKOGSBRANSCHEN – GRUNDER FÖR LÄROPLANEN OCH GRUNDER FÖR FRISTÅENDE EXAMEN

En yrkesinriktad grundexamen kan avläggas som grundläggande yrkesutbildning enligt grunderna för läroplanen eller såsom fristående examen enligt grunderna för fristående examen. Del I innehåller föreskriften om läroplansgrunderna och del II föreskriften om grunderna för fristående examen. Bilagedelen innehåller information om vilka utgångspunkterna varit när grunderna utarbetats.

DEL I

GRUNDER FÖR LÄROPLANEN

1

YRKESUTBILDNINGENS SYFTEN OCH MÅL

1.1

DEN YRKESINRIKTADE GRUNDUTBILDNINGEN OCH DESS SYFTEN

Enligt vad som bestäms i lagen om yrkesutbildning (L 630/98, 2 §, 5 §) och i statsrådets beslut (SRB 213/1999) skall den grundläggande yrkesutbildningen ge de studerande vidsträckta basfärdigheter för branschens olika uppgifter samt mera specialiserat kunnande och yrkesskicklighet som förutsätts i arbetslivet inom ett delområde av examen. De studerande kan efter avlagd examen placera sig i arbetslivet, klara av de olika uppgifterna i branschen också när förhållandena förändras samt vidareutveckla sin yrkeskunskap livet igenom. I samarbete med näringslivet och arbetsplatserna bör det säkerställas att utbildningen motsvarar kraven på yrkeskunskap i arbetslivet. Utbildningen skall främja sysselsättningen och möjligheterna till självständig yrkesutövning.

En grundläggande yrkesutbildning i enlighet med dessa grunder motsvarar nivå 3 i EG:s klassificering, enligt EG-medlemsstaternas beslut om betygens jämförbarhet (85/368/EEG) och undervisningsministeriets rekommendation om den finländska yrkesinriktade utbildningens placering (25.3.1998, 55/330/97).

Utbildningen skall sporra de studerande till egna aktiviteter och personlighetsutveckling och stödja beredskapen för fortsatta studier genom att erbjuda mångsidiga, valfria studier. Inom utbildningen bör man skapa en öppen och positiv inlärningsmiljö, där de studerande kan växa till ansvars- och pliktmedvetna medborgare och medarbetare.

I undervisningen skall man ta hänsyn till olikheter i de studerandes inlärningsförmåga och målsättningar samt vid behov utveckla stödåtgärder i samråd med hemmen och med sakkunniga utanför skolan. En positiv individuell utveckling och sund självkänsla skall understödjas.

Utbildningen skall främja demokrati, jämställdhet mellan könen på alla samhällsområden och allmän jämlikhet i arbetslivet och samhället.

1.2

GEMENSAMMA BETONINGAR OCH FÖR ALLA BRANSCHER GEMENSAM BASKOMPETENS

1 GEMENSAMMA BETONINGAR

Utbildningen skall ge färdigheter som ökar den i alla branscher behövliga yrkesbildningen samt medborgarfärdigheter som hjälper de studerande att följa med förändringarna i samhället och i arbetslivet och att verka under nya förhållanden. Utbildningen skall ge de studerande färdigheter i

- internationalism
- främjande av en hållbar utveckling
- utnyttjande av teknologi och informationsteknik
- företagsamhet
- högklassig och kundinriktad verksamhet
- konsumentkunskap
- arbetarskydd och hälsa.

Internationalismen innebär att de studerande klarar sig i en mångkulturell miljö, att de är toleranta och språkkunniga så att de kan delta i studentutbyte och placera sig på den alltmer internationella arbetsmarknaden.

Främjandet av en hållbar utveckling innebär att de studerande känner till den hållbara utvecklingens principer och motiveras att verka för dem i studier och arbete samt såsom medborgare. De känner till och iakttar miljövänliga arbets- och handlingssätt och kan i synnerhet identifiera de vanligaste problemavfallen och hanteringen av dem. De uppskattar naturens mångformighet, förstår den hållbara utvecklingens ekonomiska, sociala och kulturella dimensioner och kan främja dessa värden i sin verksamhet.

Utnyttjandet av teknologi och informationsteknik avser att de studerande har de basfärdigheter som behövs i informationssamhället och förutsättningar att använda data- och kommunikationstekniken mångsidigt i sitt arbete och såsom medborgare. De studerande skall förstå hur den teknologiska utvecklingen påverkar den egna branschen och dess framtid och kunna tillämpa ny teknik i sitt arbete.

Företagsamheten går ut på att de studerande utvecklar sig till initiativrika, pliktmedvetna, driftiga och uppslagsrika arbetstagare och yrkesutövare eller företagare som sätter värde på sitt arbete.

Kvalitativ och kundinriktad verksamhet innebär att de studerande lär sig de kvalitetsstyrningsmetoder som behövs och allmännast används inom yrkesområdet. De kan beakta kundernas förväntningar och individuella behov och sköta kundservicesituationer av olika slag.

Konsumentkunskapen syftar till att de studerande kan beakta konsumentlagstiftningens bestämmelser och i arbetet och som medborgare agera i enlighet med konsumenternas rättigheter, skyldigheter och ansvar. Både som konsument och i sitt yrkesliv skall de studerande kunna bete sig på sätt som främjar produktionen, sysselsättningen och samhälls-ekonomin.

Arbetarskydd och hälsa går ut på att de studerande känner till föreskrifter och anvisningar om arbetarskydd i sin bransch och iakttar dem. De kan uppskatta och utveckla en trygg, sund och trivsamt arbetsmiljö. De kan identifiera de faror och hälsorisker som förekommer i arbetet och skydda sig mot dem, samt bekämpa riskmomenten. De kan planera en ergonomiskt riktig arbetsmiljö samt dra försorg om sin egen hälsa och upprätthålla sin arbets- och funktionsförmåga.

2 FÖR ALLA BRANSCHER GEMENSAM BASKOMPETENS

Utbildningen skall ha som mål att hos de studerande utveckla följande färdigheter som behövs i alla branscher:

- inlärningsfärdigheter
- problemlösningförmåga
- interaktions- och kommunikationsfärdigheter
- samarbetsfärdigheter
- etiska och estetiska färdigheter.

Inlärningsfärdigheterna skall utbildningen främja genom att ge de studerande beredskap för livslångt lärande och lust att utveckla sig själva. De bör kunna utvärdera sin egen inläring och sitt kunnande och planera sina studier. De skall lära sig att skaffa, organisera och bedöma kunskap och att tillämpa tidigare inhämtad kunskap i nya situationer.

Problemlösningförmågan utvecklas genom att de studerande under utbildningen får färdigheter i att handla flexibelt, innovativt och nyskapande i sitt arbete och i problemsituationer.

Interaktions- och kommunikationsfärdigheterna skall främjas i utbildningen så att de studerande kan klara av olika slags interaktiva situationer i arbetslivet. De skall övas i att sköta förhandlingar och i att kommunicera muntligt och skriftligt samt i att använda sig av informationsteknik i samband med utbyte och förmedling av information.

Samarbetsfärdigheterna skall utbildningen utveckla så att de studerande blir vana att agera tillsammans med andra bl.a. i team och att vara flexibla och uppmärksamma i sina människorelationer. De skall kunna identifiera egna och andras känslolägen och beakta dem på ett konstruktivt sätt i sin verksamhet.

Etiska och estetiska färdigheter skall utbildningen främja genom att vänja de studerande vid att hantera och lösa etiska problem, vara medvetna om sina egna värderingar och kulturbetingade skönhetsvärden och beakta dem i sin verksamhet. De studerande bör kunna handla ansvarsfullt och rättsinriktat och hålla sig till ingångna överenskommelser. I sitt arbete bör de iaktta yrkesetiken, såsom tystnadsplikt, datasekretess och konsumentskyddsbestämmelser.

1.3

MÅLEN FÖR GRUNDEXAMEN INOM SKOGSBRANSCHEN OCH FÖR UTBILDNINGSPROGRAMMEN

De som har avlagt grundexamen inom skogsbranschen skall ha mångsidiga färdigheter och baskunskaper för arbetsuppgifterna inom branschen. De förutsätts kunna klara av de allmänt förekommande grundarbetena inom skogsbranschen samt arbetsuppgifter utgående från utbildningsprogrammet. De bör inse vilken betydelse deras arbete har som en del av skogsbrukets arbetsfält.

De som har avlagt grundexamen inom skogsbranschen skall känna skogen så väl att de i sitt arbete kan beakta att skogarnas biodiversitet, produktivitet och förmåga till förnyelse tryggas och att organismernas livsmiljö bevaras och de skall också känna till hur deras arbete i övrigt påverkar miljön. De skall kunna arbeta ekonomiskt, produktivt och kundcentrerat och också ha en uppfattning om förutsättningarna för lönsam företagsverksamhet. De skall kunna fungera som medlemmar i de arbetsgrupper och team som deras yrke kräver, kunna anpassa sig till sin arbetsgemenskap och vara kapabla att arbeta självständigt och ta ansvar. De skall känna till organisationerna inom skogsbruket, deras verksamhet och deras viktigaste uppgifter.

De som har avlagt grundexamen inom skogsbranschen skall känna till kraven på arbetarskydd och god ergonomi i sitt arbete och kunna sköta om sin fysiska och psykiska hälsa. De skall ha den rätta attityden till arbete och ha beredskap för en kontinuerlig utveckling av sina kunskaper och färdigheter. De känner och uppskattar sitt yrkesområde och kulturen i sitt närområde och klarar sig i en mångkulturell miljö och också på den internationella arbetsmarknaden.

De som har avlagt utbildningsprogrammet för skogsbruk med examensbenämningen *skogsarbetare* skall ha färdigheter i att arbeta enligt principerna för ett ekologiskt och miljömässigt hållbart skogsbruk både som arbetstagare och företagare i skogsvård och drivning samt i produktion av träenergi. I skogsarbetarnas verksamhet betonas arbetsuppgifter och objekt som kräver speciell yrkesskicklighet. Skogsarbetarna skall kunna arbeta självständigt och vara beredda på att ta initiativ och fatta beslut.

De skall ha kännedom om företagsamhet, marknadsföring och kundbetjäning samt förmåga att kommunicera och arbeta i team.

De som har avlagt utbildningsprogrammet för skogsmaskinsbranschen med examensbenämningen *skogsmaskinsförare* skall kunna använda, köra och underhålla de maskiner och bilar som används för virkesproduktion, drivning och virkestransporter. De personer som har specialiserat sig på att bli yrkesskickliga förare eller underhållsmontörer för skogstraktorer, skördare eller virkesbilar förutsätts ha självständigt kunnande och yrkesskicklighet, bl.a. kunskaper och färdigheter i användning och underhåll av maskiner, miljövård, skogsskötsel, virkesproduktion, kvalitetskontroll och kommunikation.

De som har avlagt utbildningsprogrammet för mångsidig användning av skog med examensbenämningen *skogsnaturvårdare* skall kunna utföra skogsvårds- och naturvårdsarbeten i specialobjekt, där synpunkter på naturskydd, landskapsvård och annan miljövård skall beaktas. Skogsnaturvårdarna skall kunna planera och utföra arbeten som gäller mångbruk av skogen. De skall kunna utföra fältuppgifter inom skogsbruksplanering, skogs- och miljöforskning samt forskning inom vilt- och fiskerihushållning. De skall ha kännedom om företagsamhet, marknadsföring och kundbetjäning samt färdigheter i kommunikation och teamarbete.

2

UPPBYGGNADEN AV GRUNDEXAMEN INOM SKOGSBRANSCHEN OCH STUDIERNAS UPPBYGGNAD

2.1 UPPBYGGNADEN AV GRUNDEXAMEN INOM SKOGSBRANSCHEN

Statsrådet har beslutat om examinas uppbyggnad (SRB 213/1999) och undervisningsministeriet om examinas omfattning, utbildningsprogrammen och examensbenämningarna (1/011/2000). I förordningen om yrkesutbildning (F 811/98, 2 §) har stadgats om studiernas omfattning och i lagen om yrkesutbildning (L 630/98, 30 §, 31 §) om tillgodoräknande av studier och studietiden.

2.2 STUDIERNAS UPPBYGGNAD

GRUNDEXAMEN INOM SKOGSBRANSCHEN		120 SV
GEMENSAMMA STUDIER		20 SV
Obligatoriska studiehelheter 1–8	17 sv	
Valfria studiehelheter 1–15	3 sv	
YRKESINRIKTADE STUDIER		90 SV
I studierna ingår minst 20 sv inläring i arbetet		
GEMENSAMMA YRKESINRIKTADE STUDIER I EXAMEN	25 SV	
Studiehelheter 1–3		
YRKESINRIKTADE STUDIER I UTBILDNINGSPROGRAMMEN	65 SV	
UTBILDNINGSPROGRAMMET FÖR SKOGSBRUK		
Obligatoriska studiehelheter 4–6	55 sv	
Valfria studiehelheter 21–29	10 sv	
UTBILDNINGSPROGRAMMET FÖR SKOGSMASKINSBRANSCHEN		
Obligatoriska studiehelheter 7–9	20 sv	
Valfria studiehelheter 10–16, 21–29	45 sv	
av vilka någon av följande kombinationer skall väljas:		
10 och 11, 12 och 13, 14 och 11, 14 och 13 eller 15 och 16		
samt dessutom 10 sv av studiehelheterna 21–29		
UTBILDNINGSPROGRAMMET FÖR MÅNGSIDIG ANVÄNDNING AV SKOG		
Obligatoriska studiehelheter 17–20	55 sv	
Valfria studiehelheter 21–29	10 sv	
VALFRIA STUDIER		10 SV

I studierna ingår minst 1,5 sv studiehandledning och ett lärdomsprov vars omfattning är minst 2 sv. En studievecka motsvarar en studerandes arbetsinsats på 40 timmar.

STUDIEHELHETER INOM DE GEMENSAMMA STUDIERNÄ

	obligatoriska	valfria
1. Modersmålet	4 sv	0–3 sv
2. Det andra inhemska språket	2 sv	0–3 sv
3. Ett främmande språk	2 sv	0–3 sv
4. Matematik	3 sv	0–3 sv
5. Fysik och kemi	2 sv	0–3 sv
6. Samhälls-, företags- och arbetslivskunskap	1 sv	0–3 sv
7. Gymnastik och hälsokunskap	2 sv	
8. Konst och kultur	1 sv	
9. Valfria tilläggsstudier i de obligatoriska studierna, se ovan punkterna 1–8		
10. Miljökunskap		0–3 sv
11. Informations- och kommunikationsteknik		0–3 sv
12. Etik		0–3 sv
13. Kulturkännedom		0–3 sv
14. Psykologi		0–3 sv
15. Företagsverksamhet		0–3 sv
Totalt	17 sv	3 sv

I utbildning med finska som undervisningsspråk är det andra inhemska språkets omfattning en studieveckor. De obligatoriska studiernas omfattning är då 16 studieveckor och de valfria studiernas omfattning 4 studieveckor.

Om studerande har ett annat modersmål än finska eller svenska, kan utbildningsanordnaren besluta om fördelningen av studierna i modersmålet och det andra inhemska språket (tot. 6 sv) på ett sätt som avviker från Statsrådets beslut (SRB 213/99, 2 mom.) (se kapitel 5.4).

YRKESINRIKTADE STUDIEHETETER

1. Basfärdigheter i skogsvård	8 sv
2. Basfärdigheter i drivning	10 sv
3. Basfärdigheter i mångsidig användning av skog och i miljövård	7 sv
4. Skogsvård	25 sv
5. Drivning	20 sv
6. Miljövård	10 sv
7. Företagsamhet och kommunikation	4 sv
8. Maskinlära och maskinunderhåll	10 sv
9. Planering för maskinell drivning	6 sv
10. Närtransport	25 sv
11. Skogstraktorteknik	10 sv
12. Maskinell avverkning	25 sv
13. Skördarteknik	10 sv
14. Underhålls-, service- och reparationsteknik	25 sv
15. Virkestransporter med bil	25 sv
16. Virkesbilsteknik	10 sv
17. Naturkännedom	8 sv
18. Mångsidig användning av skog	24 sv
19. Miljövård och naturskydd	17 sv
20. Kundbetjäning	6 sv
21. Skogsbruksföretagsverksamhet	5 sv
22. Träförädling	5 sv
23. Färdigheter i närtransport	5 sv
24. Drivning av energivirke	5 sv
25. Maskinella skogsförbättringsarbeten	5 sv
26. Skogsvård och drivning	5 sv
27. Naturturism	5 sv
28. Grunderna i trädvård	5 sv
29. Övriga valfria studier	10 sv

VALFRIA STUDIER

Se kapitel 3.3.

3

MÅLET FÖR STUDIERNÄ, DET CENTRALA INNEHÅLLET OCH BEDÖMNINGEN

3.1 GEMENSAMMA STUDIER – MÅL, CENTRALT INNEHÅLL OCH BEDÖMNING

3.1.A Obligatoriska studier

3.1.1 MODERSMÅLET, 4 SV

3.1.1.1 MODERSMÅLET, SVENSKA

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall i olika samarbetssituationer, t.ex. då de arbetar i team, samt inom kundservice, kunna handla och uttrycka sig på det sätt som situationen kräver. De studerande skall förstå de centrala begreppen och kunna urskilja och förstå det väsentliga innehållet i texter som hör till skogsbranschen. De studerande bör ytterligare kunna analysera texter och dra slutsatser av det de läst. De studerande skall kunna använda sig av olika kunskapskällor, både böcker och IT-material, och kunna analysera, tolka, och förhålla sig kritiskt till den information de får samt förmedla den vidare i tal och skrift. De skall också kunna utvärdera sina egna kunskaper i modersmålet och fortlöpande utveckla dem.

De studerande skall kunna delta i och begära ordet i diskussioner inom en studie- eller arbetsgemenskap; aktivt lyssna på andra och uttrycka sina tankar klart och redigt. De skall bidra till att bygga upp en god atmosfär och till att föra diskussionen framåt. De skall kunna vara artiga och flexibla vid verbal och icke-verbal kommunikation och kunna anpassa sitt språkbruk till situationen. De skall även kunna tolka och utnyttja nonverbala kommunikationsmedel och visa tolerans gentemot olika talare och olika sätt att kommunicera.

▲ Centralt innehåll:

att lära sig hantera information och utveckla den kommunikativa kompetensen.

De studerande skall kunna använda grundterminologin inom skogsbranschen och inom kundservice. De skall vara så vana vid olika sätt att uttrycka sig, både muntligt och skriftligt, att de kan producera texter inom sitt yrkesområde och inom den arbetsgemenskap de verkar i. De kan t.ex. skriva dokument, rapporter och promemorior och den skriftliga delen av lärdomsprovet. De skall klara av muntlig kommunikation som telefonärenden, diskussioner, förhandlingar och möten samt referat och rapporter. De studerande skall veta hur de skall kommunicera vid arbetsintervjuer och kunna utforma de dokument som behövs för detta.

De studerande skall kunna utnyttja facktidsskrifter och andra informationskällor inom skogsbranschen. De skall kunna förmedla information, både muntligt och skriftligt till andra så att budskapet är tydligt och klart och språkbehandlingen god. De skall hela tiden utveckla sina kommunikations- och interaktionsfärdigheter och medverka till att utveckla kommunikationen på sin arbetsplats.

- ▲ **Centralt innehåll:**
att behärska olika språksituationer i arbetslivet.

De studerande skall känna till sina språkliga rötter och förstå språkets och kulturens betydelse för individens identitet och för ett smidigt samarbete mellan personer och intressegrupper i arbetslivet. De skall inse nyttan av litteratur, teater, film och andra medier. De skall kunna analysera och tolka både faktatexter och skönlitterära texter. De skall känna till det svenska språkets ställning i Finland, och skillnaderna mellan dialekt, finlandssvenskt talspråk och det allmänna svenska standardspråket. De skall inse nyttan av att behärska det svenska standardspråket, med tanke på vad arbetslivet kräver. De skall inse värdet av vårt lands tvåspråkiga kultur och betydelsen av flerspråkighet och kulturell mångfald, så att de kan tillämpa dessa insikter i olika kommunikationssituationer, både privat och i arbetslivet.

- ▲ **Centralt innehåll:**
att förstå språkets och kulturens betydelse.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- förstå att man talar och skriver på olika sätt i olika situationer och kunna variera sitt eget språkbruk enligt situation
- förstå de väsentligaste begreppen och frågorna i texter som berör skogsbranschen och också kunna använda branschspecifika grundbegrepp i sitt eget språkbruk

- klara av att skaffa fram information ur olika källor, med hjälp av handledning och i grupp. De skall känna till de viktigaste tidskrifterna och uppslagsverken i skogsbranschen. De skall kunna utnyttja bibliotekstjänster och modern teknologi då det gäller att söka och förmedla information
- våga och kunna ta ordet i studie- och arbetsgruppsdiskussioner och framföra sina egna tankar och åsikter i diskussionerna
- kunna ta andra i beaktande i diskussionen – åtminstone i någon mån- och vara medvetna om vilken verkan den nonverbala kommunikationen har
- klara av att fylla i formulär som är viktiga i arbetet och att uppgöra rapporter
- kunna presentera sig själv och olika sakfrågor
- kunna fungera sakligt inom kundbetjäning
- kunna finna sådant som intresserar inom litteratur, film eller teater
- kunna arbeta tillsammans med olika människor, också i en mångkulturell arbetsgemenskap
- vara medvetna om hur de kommunicerar, öva sig i att bedöma sina egna kunskaper i modersmålet och kunna ställa upp mål för sin egen utveckling
- känna till det svenska språkets ställning i Finland och inse betydelsen av tvåspråkigheten och den nordiska samhörigheten.

3.1.1.2 MODERSMÅLET, FINSKA

I den finskspråkiga utbildningen är målen och det centrala innehållet (berömlig nivå) identiska med texten i modersmålet för studerande i den svenskspråkiga utbildningen, förutom till den del texten innehåller hänvisningar till finlandssvenskt språkbruk och finlandssvenska förhållanden.

3.1.1.3 MODERSMÅLET, SAMISKA

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall känna till språkets centrala funktion som kulturskapare och -förmedlare. Studerandena skall uppnå en fungerande tvåspråkighet och behärska yrkesspråket i skogsbranschen också på samiska. Studierna skall stärka de studerandes samiska kulturella identitet och utveckla deras språkliga och kognitiva färdigheter.

De studerande skall ha en stark språklig identitet, så att de kan utveckla sina färdigheter i samiska och bevara kontakten till den samiska kulturkretsen. De skall kunna jämföra det samiska språkets och kultu-

rens karaktäristiska drag med motsvarande i finskan. De studerande skall vara förtrogna med litteratur på samiska och med samisk kulturtradition så att de intresserar sig för samisk litteratur och konst.

- ▲ **Centralt innehåll:**
att behärska de karaktäristiska dragen i samiska språket och kulturtraditionen.

De studerande skall behärska samiskans struktur och språkriktighet samt olika nyanser i talspråket i olika situationer. De skall kunna jämföra grundstrukturerna i samiskan med släktspråket finska. De skall behärska rättskrivning på samiska och kunna utveckla sin skriftliga förmåga. De studerande skall kunna skriva språkriktiga sakter, exempelvis informationsmaterial, projektplaner, ansökningar och brev på samiska. De skall utveckla sin skriftliga och muntliga förmåga att uttrycka sig på samiska och skall ställa sig kritiskt till det de läser.

- ▲ **Centralt innehåll:**
att uttrycka sig skriftligt och muntligt på samiska i olika sammanhang.

De studerande skall kunna kommunicera på samiska i frågor som berör yrket. De skall vara beredda att arbeta inom yrkena i skogsbranschen och att utveckla sitt yrkeskunnande på samiska så att de kan verka i motsvarande yrke inom den samiska kulturkretsen. De studerande skall vara förtrogna med de samiska näringarnas historia och aktuella läge. De skall kunna inhämta fakta genom olika medier och de skall kunna tänka kritiskt.

- ▲ **Centralt innehåll:**
kännedom om skogsbranschens centrala begrepp på samiska.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- känna till vilken betydelse det samiska språket och kulturen har för deras egen identitet
- känna till de centrala drag som utmärker det samiska språket och kulturarvet
- kunna skriva sakter som hänför sig till yrket och arbetet på samiska
- kunna uttrycka sig muntligt på samiska i olika sammanhang
- behärska yrkets centrala begrepp på samiska så att de kan arbeta med de mest centrala uppgifterna inom skogsbranschen och utveckla sitt professionella kunnande på sitt eget språk.

3.1.1.4 MODERSMÅLET, TECKENSPRÅK

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna uttrycka sig väl på teckenspråk med dess olika skiftningar i olika kommunikationssituationer. De skall kunna jämföra särdragen i tecknade språk och talade språk. De bör inse det egna teckenspråkets särart i förhållande till andra nationella teckenspråk och kunna fungera tillsammans med döva som använder ett främmande språk.

▲ Centralt innehåll:

att kunna uttrycka sig väl på teckenspråk i olika kommunikationssituationer.

De studerande skall kunna stärka sin språkliga identitet och utveckla sina färdigheter i teckenspråk för att bevara kontakten med dövas och teckenspråksanvändares kulturkrets. De bör kunna utveckla den teckenspråkiga kulturtraditionen. De skall kunna jämföra dövkulturen och det finlandssvenska/finska teckenspråket med den finlandssvenska/finska kulturen och svenska/finska språket.

▲ Centralt innehåll:

att känna till och utveckla särdragen i teckenspråket och den teckenspråkiga kulturtraditionen.

Studerandena skall kunna fungera på två språk i sitt yrke, dvs. de skall behärska yrkesspråket inom den bransch de studerar även på teckenspråket. De skall kunna kommunicera på teckenspråket i frågor som gäller yrket. De skall kunna utveckla sitt yrkeskunnande på teckenspråket. De studerande skall klara av att skaffa tilläggsinformation om sin yrkesbransch på sitt eget språk och kritiskt analysera informationen.

▲ Centralt innehåll:

att kommunicera på teckenspråk i frågor som gäller yrket och utveckla sitt yrkeskunnande på teckenspråk.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna uttrycka sig själva i en teckenspråkig omgivning i de vanligaste språkliga sammanhangen
- kunna identifiera de centrala särdragen i teckenspråket och teckenspråkskulturen

- kunna använda de centrala begreppen inom yrket så att de kan fungera i sitt yrke och utveckla sitt yrkeskunnande på sitt eget språk.

3.1.1.5 MODERSMÅLET, DET EGNA MODERSMÅLET FÖR STUDERANDE MED ETT FRÄMMANDE SPRÅK SOM MODERSMÅL

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall uppnå en fungerande tvåspråkighet och behärska fackspråket i sin bransch också på sitt eget modersmål. Studierna skall förstärka de studerandes kulturella identitet och utveckla dem språkligt och kognitivt.

De studerande skall ha en stark språklig identitet som gör det möjligt att bevara banden till den språk- och kulturkrets där de vuxit upp. De bör ha kunskaper om sin egen kultur och sitt eget språk och kunna jämföra deras typiska drag med motsvarande drag i finländsk kultur och språk. De studerande skall bekanta sig med den egna kulturkretsens litteratur och traditioner, så att de kan intressera sig för litteratur och konst på det egna modersspråket.

▲ Centralt innehåll:

kännedom om särdragen i det egna språket och kulturarvet.

De studerande skall känna till sitt eget språks struktur och förstå sig på språkriktighet och olika nyanser i talspråket. De skall också kunna uppfatta grundstrukturerna i sitt eget språk jämfört med svenskan/finskan. De bör aktivt använda sina muntliga och skriftliga färdigheter i modersmålet. De studerande skall känna till modersmålets användningsmöjligheter och variationer inom respektive språkområde, och vänja sig vid att jämföra språkbrukssituationerna i det egna modersmålet med motsvarande i Finland.

▲ Centralt innehåll:

förmåga att uttrycka sig muntligt på det egna modersmålet och såvitt möjligt skriftligheter för olika ändamål.

De studerande skall kunna behandla frågor i skogsbranschen på sitt modersmål. De skall ha beredskap att vid behov utveckla sitt yrkeskunnande på sitt eget modersmål så att de kan verka i motsvarande yrke inom sin egen kulturkrets. De skall kunna inhämta ytterligare kunskap genom olika medier även på sitt eget språk och kritiskt jämföra olika källor.

▲ **Centralt innehåll:**

kännedom om skogsbranschens centrala begrepp på det egna modersmålet.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- känna till de väsentligaste dragen i sitt språk och vara förtrogna med sin kulturbakgrund
- kunna uttrycka sig muntligt i de vanligaste kommunikations-situationerna inom den egna kulturkretsen
- behärska yrkets centrala begrepp så att de kan utveckla sitt professionella kunnande på sitt eget språk.

3.1.1.6 MODERSMÅLET, SVENSKA/FINSKA SOM ANDRASPRÅK

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall förstå det väsentliga innehållet i muntlig svensk-/finskspråkig kommunikation och utan möda följa med vad som behandlas, samt delta i arbetet. De skall förstå det väsentliga innehållet i skriftliga läromedel och kunna utnyttja det för att gå framåt i studierna. De bör bekanta sig med litteratur och olika skrivna texter på svenska/finska och såvitt möjligt på sitt modersmål och kunna motta impulser och upplevelser genom dem. De skall vara förtrogna med de allmännaste sätten för ickeverbal kommunikation i den finländska kulturen, uppfatta sociala nyanser och variationer i olika situationer i det svenska/finska språket samt använda sådana språkliga uttryck som passar för olika tillfällen och textarter. De bör kunna delta i socialt umgänge och fritidsaktiviteter och kunna följa med den samhälleliga debatten i tidningar och andra medier när det gäller frågor som angår dem själva och deras yrke.

▲ **Centralt innehåll:**

att uppfatta det väsentliga vid muntlig och skriftlig kommunikation.

De studerande skall kunna använda språket i tal och skrift i vardagliga situationer. De skall känna till de viktigaste, mest betydelsefulla dragen i det svenska/finska uttalssystemet och vara bekanta med intonationen. De skall vänja sig vid att producera skriftligt material av olika slag och kunna formulera sina tankar på svenska/finska även i skrift. De skall våga sig på att avfatta varierande texter, lära sig använda texter som behövs i yrket och klara av att sköta ärenden skriftligt. De studerande skall känna till centrala strukturer i svenskan/finskan och kunna använda

språket frimodigt i tal och skrift. De skall uppfatta betydelsen i komplicerade strukturer med ledning av saksammanhanget. De skall behärska grunderna i det svenska/finska rättstavningssystemet. De skall bli vana vid att urskilja likheter och olikheter mellan sitt modersmål och det svenska/finska språket.

▲ **Centralt innehåll:**

att känna till och använda det svenska/finska språkets fundamentala strukturer och kommunicera begripligt i tal och i skrift.

De studerande skall i tal och skrift kunna använda standardsvenska/-finska. De skall dessutom behärska fackspråk inom skogsbranschen så att de kan delta i utbildningen på ett jämlikt, aktivt och självständigt sätt. De skall kunna utöva yrket samt utveckla sig själva och handla som medlemmar i samhället.

De studerande skall känna till fackspråket och uttryckssätten inom skogsbranschen. De skall förstå både muntliga och skriftliga arbetsinstruktioner och bruksanvisningar inom skogsbranschen liksom också föreskrifter om arbetssäkerheten. De skall muntligt och skriftligt kunna behandla centrala frågor inom yrkesområdet på ett begripligt sätt på svenska/finska och såvitt möjligt också på sitt modersmål. De skall i arbete och i kundservice kunna använda språket enligt situationens krav och veta hur man visar hövlighet i Finland. De skall känna till den finländska arbetskulturens väsentligaste drag och kunna handla i enlighet med dem. De skall kunna vidareutveckla sin yrkesidentitet och yrkestolthet med hjälp av sina kunskaper i svenska/finska.

▲ **Centralt innehåll:**

ett gott språkbruk inom skogsbranschen.

De studerande skall inse vad modersmålet och tvåspråkigheten innebär, känna sina rötter och sätta värde på sin kultur samt stärka sin självkänsla och sin identitet genom att frimodigt använda sitt modersmål. De skall känna till hur samhället fungerar i Finland och bekanta sig med landets kultur. De bör på svenska/finska bekanta sig med sina samhällsliga rättigheter och skyldigheter. De bör förstå växelverkan mellan olika kulturer och orsakerna till kulturella konflikter och kunna hantera dem på ett konstruktivt sätt. De bör visa respekt och tolerans för olika människor och tänkesätt och ha förmåga att fritt och kritiskt betrakta olika synpunkter.

▲ Centralt innehåll:

insikter om betydelsen av språk och kultur samt kulturell växelverkan.

De studerande skall kunna arbeta ansvarsfullt såväl ensamma som i grupp. De skall kunna inhämta kunskap ur olika källor, använda ordböcker och göra anteckningar på egen hand, och de bör kunna begagna sig av material i böcker och datanät för att utveckla sin språkkunskap och avancera i sina studier. De skall träna upp sig i kritiskt tänkande. De skall använda svenska/finska för att tillägna sig ändamålsenliga inlärningsstrategier.

▲ Centralt innehåll:

goda inlärningsfärdigheter och beredskap för livslångt lärande.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- förstå det centrala innehållet i talad svenska/finska så att de klarar sig på svenska/finska i vardagliga situationer i arbetet inom skogsbranschen och i studierna
- förstå det centrala innehållet i skriftligt material som hänför sig till studierna, branschen, arbetet och samhället
- känna till de väsentligaste strukturerna i svenskan/finskan och den centrala yrkesterminologin i skogsbranschen, för att kunna uttrycka sig begripligt i tal och skrift i frågor som berör yrket och arbetet
- med handledning klara av skriftliga uppgifter
- kunna be om hjälp vid behov
- med handledning kunna bedöma utvecklingen av sin språkliga förmåga och uppställa mål för dess utveckling
- känna till finländska seder och arbetskultur och förstå orsakerna till kulturella skillnader så att de kan fungera i mångkulturella arbetsgrupper och miljöer
- kunna arbeta självständigt under handledning och i någon mån i grupp söka information ur olika källor
- kunna fungera som medborgare och uttrycka sig på svenska/finska.

3.1.2 DET ANDRA INHEMSKA SPRÅKET, 2/1 SV

3.1.2.1 DET ANDRA INHEMSKA SPRÅKET, FINSKA, 2 SV

Utgående från den lärokurs som börjat i åk 1–6 i grundskolan

Nivån på språkkunskaperna inom den grundläggande yrkesutbildningen motsvarar steg 3–6 i de allmänna språkexamina. Om de studerande har avlagt allmän språkexamen på den nivå som krävs, förutsätts tilläggsprestation i branschens yrkesspråk.

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall frimodigt kunna bemöta, förstå och tilltala finskspråkiga kunder, förmän och arbetskamrater och handla ändamålsenligt på basis av anvisningar, begäran och diskussion i skogsbranschens vardagliga arbets- och språksituationer. De studerande skall speciellt förstå tal och text som anknyter till yrket och samtala både direkt och i telefon. Vid behov skall de också kunna kommunicera skriftligen per e-post, fax och brev. De skall förstå och kunna fylla i yrkesspecifika blanketter, räkningar, beställningsformulär och kontrollistor och kunna skriva korta referat och rapporter. De studerande skall förstå kundens avsikt eller önskemål och kunna beskriva ändamålsenliga produkter och tjänster inom skogsbranschen på ett tillfredsställande sätt. De skall också kunna förklara funktioner och möjliga fel, utbyta åsikter och komplimanger och upprätthålla diskussionen. De skall kunna diskutera sina arbetsuppgifter och -praxis också på finska och kunna läsa broschyrer, föreskrifter, anvisningar och meddelanden som har anknytning till skogsbranschen. De studerande skall kunna följa med sin bransch och samhälleliga händelser också i finskspråkiga broschyrer, nätverk, massmedier och yrkespublikationer.

- ▲ **Centralt innehåll:**
att verka inom skogsbranschens arbetsuppgifter och kunna skaffa information.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- förstå innehållet i korta, enkla, skriftliga och muntliga meddelanden som hänför sig till arbetet och arbetssäkerheten och kunna fungera enligt dem

- förstå och kunna betjäna kunder och sköta arbetsuppgifter på finska i åtminstone de väsentligaste situationerna.
- kunna fylla i en finskspråkig blankett som förekommer allmänt inom branschen
- kunna skriva ett meddelande eller ett kort referat som anknyter till yrket på finska med hjälpmedel.

Utgående från den lärokurs som börjat i åk 7–9 i grundskolan

Nivån på språkkunskaperna inom den grundläggande yrkesutbildningen motsvarar steg 1–3 i de allmänna språkexamina. Om de studerande har avlagt allmän språkexamen på den nivå som krävs, förutsätts tilläggsprestation i branschens yrkesspråk.

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall inse betydelsen av att kunna finska i arbetslivet och i det tvåspråkiga samhället. De skall handla och reagera åtminstone i de mest rutinmässiga uppgifterna på finska. De skall förstå kundens eller samtalspartens ärende eller önskemål, och kunna svara på frågor och be om tilläggsinformation. De studerande skall förstå föreskrifter och kunna läsa finskspråkiga arbetsanvisningar, åtminstone med hjälpmedel. De skall kunna läsa annonstexter, meddelanden och manualer som anknyter till arbetsuppgifterna och i någon mån kunna diskutera med sina finskspråkiga förmän, arbetskamrater och gäster. De studerande skall kunna ta reda på sådana adresser, arbetsredskap, fakta och metoder som behövs ur finskspråkiga källor, samt också våga be om hjälp och ställa frågor på finska. De skall behjälpligt kunna berätta om sig själva, sitt arbete och sina erfarenheter för sina förmän, arbetskamrater och gäster. De studerande skall våga säga sin åsikt på sammanträden också på finska och med hjälpmedel kunna skriva meddelanden, förklaringar och beställningar på finska.

▲ Centralt innehåll:

att kunna betjäna kunder på finska i väsentliga situationer och söka information ur finskspråkiga källor, åtminstone med hjälpmedel.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna bemöta kunden, förmannen och arbetskamraten samt förstå och betjäna dem på finska i några vardagliga situationer

- visa att de förstår huvudpunkterna i en annons eller i en viktig anvisning genom att fungera enligt dem eller genom att förklara vad saken gäller
- kunna skriva meddelanden på finska och med hjälpmedel fylla i en enkel blankett eller kontrollista som anknyter till arbetsuppgifterna.

3.1.2.2 DET ANDRA INHEMSKA SPRÅKET, SVENSKA, 1 SV*)

Nivån på språkkunskaperna inom den grundläggande yrkesutbildningen motsvarar steg 1–3 i de allmänna språkexamina. Om de studerande har avlagt allmän språkexamen på den nivå som krävs, förutsätts tilläggsprestation i branschens yrkesspråk.

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall känna till det svenska språkets och den svenska kulturens betydelse i dagens mångkulturella Finland, och de kan bete sig ändamålsenligt i internordiska sammanhang.

De studerande skall klara av rutinmässiga samtalskontakter i anslutning till det dagliga livet, arbetet, hemlandet och dess kultur, även om de inte alltid själva förmår hålla i gång diskussioner. De skall kunna handla enligt anvisningar, förbud och uppmaningar som gäller arbetet. De skall klara av vanliga kundservicesituationer, både som kunder och inom kundbetjäningen, vid direkt kontakt och i telefon och kan vid behov be om precisering eller förklaring. De skall kunna läsa korta texter som anknyter till bekanta situationer, t.ex. matsedlar, tidtabeller, annonser samt med arbetet sammanhängande säkerhetsföreskrifter och bruksanvisningar. De skall kunna, genom att anlita hjälpmedel, söka fram fakta som behövs i yrket. De skall kunna göra skriftliga anteckningar, anvisningar och beställningslistor i samband med arbetet.

▲ Centralt innehåll:

att kunna verka inom skogsbranschens arbetsuppgifter och i nordiska sammanhang.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- förstå vardagliga och enkla muntliga uttryck och skriftliga meddelanden som berör dem själva, deras familj och närmiljö

*)

undervisas i finskspråkiga yrkesläroanstalter

- förstå det centrala innehållet i korta och enkla skriftliga och muntliga meddelanden angående arbetet och arbetssäkerheten inom branschen och kunna fungera enligt dem
- klara av att med några ord betjäna kunder i åtminstone centrala arbets-situationer
- klara av att fylla i standardiserade blanketter som används i arbetet.

3.1.3 ETT FRÄMMANDE SPRÅK, 2 SV

I läroplanen har målen och bedömningen för de främmande språken i den grundläggande yrkesinriktade utbildningen differentierats i enlighet med om språket har studerats som A- eller B-språk. Det valda språket kan vara ett alldeles nytt språk för studeranden och då tillämpas målen och bedömningen för B-språket. Med A- och B-språk avses följande:

- A-språk = ett främmande språk som börjar på åk 1–6 i grundskolan (tidigare lågstadiet)
- B-språk = ett främmande språk som börjar på åk 7–9 i grundskolan (tidigare högstadiet).

Nivån på språkkunskaperna inom den grundläggande yrkesutbildningen motsvarar för A-språk steg 2–5 och för B-språk steg 1–3 i de allmänna språkexamina. Om de studerande har avlagt allmän språkexamen på den nivå som krävs, förutsätts tilläggsprestation i branschens yrkesspråk.

3.1.3.1 ETT FRÄMMANDE SPRÅK, A-SPRÅK, 2 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall klara sig väl i vardagliga talsituationer och kunna beskriva händelser, erfarenheter, drömmar, förhoppningar och strävanden samt redogöra för sitt land och sin kultur. De skall förstå det huvudsakliga innehållet i vanligt tal som håller normalt tempo och i personliga brev och meddelanden och vid behov kunna be om förtydligande. De skall kunna delta i diskussioner samt skriva personliga brev och meddelanden om motiv som är bekanta och av personligt intresse och som hänför sig till vardagens liv, t.ex. familjen, fritiden, resor och aktuella frågor.

▲ Centralt innehåll:

att agera som privatperson i en internationell värld.

De studerande skall kunna kommunicera på ett sakligt och artigt sätt vid betjäning av kunder både direkt och per telefon. De skall kunna presentera produkterna och servicen i skogsbranschen och diskutera dem med kunder bland annat genom att besvara de vanligaste frågorna om dem. De studerande skall kunna berätta om sin arbetsplats, sitt arbete och sina arbetsuppgifter, material och arbetsredskap vid samtal med arbetskamrater och besökare som talar det främmande språket. De skall kunna redogöra för normer och seder i den inhemska arbetskulturen, även om arbetssäkerhet och miljöhänsyn, och veta det väsentligaste om motsvarande normer och seder i det land där språket ifråga talas. De skall förstå både skriftliga och muntliga anvisningar som rör arbetet och produkterna, exempelvis fax, e-post och reklam, så att de kan handla ändamålsenligt. De skall kunna ta emot respons om arbetet och produkterna, de skall kunna tillämpa sina kunskaper och färdigheter och motivera nödvändiga lösningar och rättelser.

De studerande skall kunna arbeta i internationella arbetsmiljöer och då kunna fråga efter information som berör arbetet och läsa facklitteratur inom skogsbranschen. Vid behov kan de utnyttja hjälpmedel, också den nyaste teknologin. De skall kunna avfatta enklare sammanhängande texter som berör arbetet, bl.a. beställningar, anvisningar och olika meddelanden.

▲ Centralt innehåll:

att kunna agera som arbetstagare i en internationell arbetsgemenskap.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- förstå enklare muntliga och skriftliga meddelanden som anknyter till deras eget liv, och aktivt kunna söka information i t.ex. menyer, tidtabeller och broschyrer
- förstå korta och enkla muntliga och skriftliga meddelanden som anknyter till arbetet och arbetssäkerheten i skogsbranschen och kunna verka i enlighet med dem
- kunna söka information i broschyrer, anvisningar, och kataloger på främmande språk
- kunna berätta om sig själva och sin livssituation och om sina arbetsuppgifter inom skogsbranschen
- kunna skriva enkla personliga meddelanden och fylla i blanketter med personuppgifter samt blanketter som berör arbetet i skogsbranschen.

3.1.3.2 ETT FRÄMMANDE SPRÅK, B-SPRÅK, 2 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna ställa och besvara sådana enkla frågor som gäller dem själva och den omedelbara konkreta omgivningen, om motparten talar långsamt och tydligt. De skall vid behov kunna be om förtydligande. De skall kunna kommunicera både verbalt och ickeverbalt t.ex. när de presenterar sig, gör inköp, skaffar biljetter och söker inkvartering. De skall förstå enkla uttryck och meningar bland annat i anvisningar, annonser och kataloger som hänför sig till välbekanta motiv i privatlivet och arbetslivet. De skall kunna skriva kortfattade enkla personliga meddelanden, som. t.ex. kort och fylla i blanketter av standardtyp som gäller arbetsrelaterade uppgifter och personuppgifter. De skall kunna uppfatta muntliga och skriftliga besked som ansluter sig till arbetet och kunna handla enligt situationens krav, självständigt eller med anlitande av andras hjälp.

▲ Centralt innehåll:

att kunna kommunicera privat och i arbetslivet.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- förstå bekanta ord och uttryck som berör dem själva eller den omedelbara arbetsmiljön
- förstå uttryck, ord och enkla meningar i t.ex. bekanta annonser, kataloger och arbetsanvisningar
- med enkla ord och meningar kunna berätta om sig själva och sitt arbete
- kunna skriva ett kort, enkelt meddelande om vardagliga arbetsuppgifter inom skogsbranschen och kunna fylla i en blankett med personuppgifter.

MATEMATISK-NATURVETENSKAPLIGA STUDIER

3.1.4 MATEMATIK, 3 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

Studerandena skall i sitt kommande yrke kunna tillämpa matematiken mångsidigt och använda den som ett problemlösningsredskap. De skall behärska de elementära räkneoperationerna, såsom procenträkning och omvandling av enheter, i samband med yrkesrelaterade arbetsuppgifter. De skall kunna bilda bokstavsuttryck för relationer mellan storheter och beskriva arbets- och vardagslivets problem som modeller i form av tabeller, figurer, satser och ekvationer. De skall kunna lösa matematiska problem med hjälp av slutsatser, ekvationer och grafiska representationer. De studerande skall kunna tillämpa geometri i den utsträckning som krävs i skogsbranschen, t.ex. beräkna areor och volymer samt använda skalor.

▲ Centralt innehåll:

att lösa i yrket förekommande matematiska problem genom normala räkneoperationer, tillämpning av matematiska modeller och geometri.

Studerandena skall mångsidigt kunna använda räkneapparater och datorer för att lösa matematiska problem. De skall kunna bedöma resultatens tillförlitlighet, exakthet och meningsfullhet. De skall kunna självständigt samla data och på basis av dem utarbeta statistik, tabeller och diagram som gäller deras bransch. De skall kunna läsa och tolka statistik. De skall behärska den ekonomiska matematik som behövs i vardags- och arbetslivet, bl.a. kostnads-, skatte- och lånekalkyler.

▲ Centralt innehåll:

bedömning av resultatriktighet och uppgörande och tolkning av statistik och tabeller samt ekonomisk matematik.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna räkna de additions-, subtraktions-, multiplikations- och divisionsräkningar som behövs i yrket
- kunna räkna procentandelar och använda enheter rätt
- kunna lösa de vanligaste matematiska problemen i skogsbranschen genom att antingen beskriva problemen eller dra slutsatser om dem med hjälp av ekvationer

- kunna använda räknearrät och dator för att lösa de centrala matematiska uppgifterna i skogsbranschen
- kunna avläsa statistik, tabeller och grafiska framställningar som anknyter till skogsbranschen
- kunna beräkna areor och volymer på de vanligast använda kropparna
- kunna beräkna material- och produktionskostnader för de arbeten som utförs.

3.1.5 FYSIK OCH KEMI, 2 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna de ur yrkets synvinkel viktigaste lagbundenheterna i fysiken, t.ex. värmeöverföring, luftfuktighet och värmeutvidgning. De skall kunna använda behövliga elapparater tryggt och ekonomiskt. De skall kunna arbeta ergonomiskt och därför känna till den fysik som hänför sig till ergonomi.

▲ Centralt innehåll:

de kunskaper i fysik som behövs för att uppnå yrkesskicklighet och upprätthålla arbetsförmågan.

De studerande skall i sitt arbete kunna beakta de med tanke på miljön och yrket centrala kemiska företeelserna och skall därför känna till de vanligaste grundämnenas och föreningarnas egenskaper (t.ex. syre, kväve, väte, kol och oxider av dem, de viktigaste syrorna, baserna, salterna, kolhydraterna, fetterna och proteinerna). Studerandena skall kunna förvara och använda de substanser som behövs inom skogsbranschen rätt och kunna förstöra dem på behörigt sätt. De studerande kan i sitt arbete beakta substansernas speciella egenskaper så att de inte försätter sin egen och andras säkerhet eller miljösäkerheten i fara. De skall med ledning av beteckningarna på de ämnen och material samt produkter som förekommer inom skogsbranschen kunna identifiera och tolka de faktorer som påverkar hälsan och säkerheten och fungera på det sätt som situationen förutsätter.

▲ Centralt innehåll:

att känna till och beakta de inom skogsbranschen centrala kemiska företeelserna samt riktig användning, förvaring och förstöring av de ämnen som används inom skogsbranschen.

De studerande skall i sitt arbete och i sitt privatliv kunna beakta naturens lagbundenheter och verka på sätth som är energibesparande och skonar miljön. De skall kunna beskriva livscykeln för någon produkt som används/tillverkas inom skogsbranschen och därmed förknippad energiomvandling.

▲ Centralt innehåll:

livscykelntänkande och därmed förknippad energihushållning.

De studerande skall kunna göra observationer och mätningar rörande centrala fysikaliska och kemiska företeelser inom skogsbranschen. De skall kunna tolka fysikaliska och kemiska mätresultat och dra slutsatser av dem. De skall kunna bedöma mätresultatens tillförlitlighet, exakthet och meningsfullhet. De skall kunna dokumentera erhållna resultat i enlighet med skogsbranschens kvalitetskrav och presentera resultaten t.ex. med tabeller och grafiska representationer. De skall självständigt kunna leta fram fakta som behövs i arbetet ur olika källor samt kritiskt granska sådana data och bearbeta dem för praktiska tillämpningar. De skall kunna tillämpa sina kunskaper i fysik och kemi genom att tillägna sig ekonomiska och naturvänliga arbetssätt och tekniker.

▲ Centralt innehåll:

experimentellt arbete, bedömning av resultatens riktighet och dokumentering av erhållna resultat.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna förstå de från yrkets synpunkt viktigaste fysikaliska och kemiska företeelser och lagbundenheter som anknyter till de vanligaste arbetsuppgifterna
- kunna arbeta utan att orsaka fara för sig själv, andra eller omgivningen och tryggt och ekonomiskt använda olika apparater såsom elapparater
- kunna förvara och använda i arbetet behövliga kemikalier rätt och förstöra avfallet på behörigt sätt
- kunna identifiera och tolka hälso- och säkerhetsfaktorer med ledning av beteckningarna för de centrala ämnen och material som används/tillverkas inom skogsbranschen och fungera såsom beteckningarna förutsätter
- kunna beskriva livscykeln för någon produkt
- kunna utföra mätningar enligt anvisningar, dokumentera mätningresultaten och uppgöra en läsbar rapport över resultaten.

HUMANISTISK-SAMHÄLLSVETENSKAPLIGA STUDIER

3.1.6 SAMHÄLLS-, FÖRETAGS- OCH ARBETSLIVSKUNSKAP, 1 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna verka aktivt inom sin läroanstalt och i miljöer med anknytning till studierna, t.ex. vid andra läroanstalter, inom olika arbetsgemenskaper och utomlands vid utbyte av studerande. De skall veta vilka rättigheter och förpliktelser som gäller för deras egna studier och för deras åldersstadium samt känna till de grundläggande medborgarliga rättigheterna och skyldigheterna, förstå sitt samhälleliga ansvar och handla i enlighet härmed. De skall vara kapabla att fungera som aktiva samhällsmedlemmar. Dessutom skall de veta det väsentligaste om EUs beslutssystem och hur det påverkar medborgarnas aktiviteter.

▲ Centralt innehåll:

att verka som grupp- och samhällsmedlem och som EU-medborgare.

De studerande skall kunna sköta sin egen ekonomi och sina ekonomiska förpliktelser, såsom skatterna. De skall inse vad skatterna betyder för finansieringen av samhällets välfärdsservice, och känna till systemen för social trygghet i Finland så att de vid behov kan utnyttja dem. De skall förstå hur hushållens och företagens verksamhet påverkar sysselsättningen och samhällsekonomin så att de främjar dem som konsumenter och inom kundbetjäning. De skall förstå Finlands ställning i relation till andra länder och i sitt handlande ta hänsyn till principerna för hållbar utveckling.

▲ Centralt innehåll:

insikt om hushållens och företagens roll i Finlands samhällsekonomi.

De studerande skall aktivt kunna söka sig ut i arbetslivet eller någon medborgarlig verksamhet. De skall sätta värde på sitt yrke och sina färdigheter och kunna presentera dem för arbetsgivare i syfte att få en arbetsplats eller för intressegrupper i syfte att bli företagare. De skall beakta att alla människor har samma medborgarliga rättigheter och skyldigheter. De skall känna till arbetsmarknadens verksamhetsprinciper och funktionssätt och centrala avtalsförfaranden så att de kan ingå arbetsavtal i sin bransch och därvid se till sina rättigheter och sitt ansvar som medlemmar av en arbetsgemenskap. De skall veta vilka rättigheter de har på den internationella arbetsmarknaden och vara i stånd att söka arbete framför allt i EU-länderna.

- ▲ Centralt innehåll:
att fungera som medlem i arbetsgemenskapen och enligt
arbetsmarknadens tillvägagångssätt.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna verka inom sin läroanstalt och under inlärninö i arbetet enligt där givna regler
- kunna fungera i enlighet med de rättigheter och förpliktelser som gäller studierna och det egna åldersstadiet
- kunna fungera som samhällsmedlem i enlighet med de grundläggande medborgerliga rättigheterna och skyldigheterna
- under handledning kunna planera sin egen ekonomi och sköta sina ekonomiska förpliktelser
- känna till sina rättigheter och förpliktelser som arbetstagare och kunna söka arbete, ingå arbetsavtal och iaktta vad som där avtalats
- kunna analysera sitt eget beteende som konsument och dess inverkan på sysselsättningen och samhällsekonomin
- under handledning kunna söka information om EU-beslutsfattandet och -arbetsmarknaden.

GYMNASTIK OCH HÄLSOKUNSKAP

3.17 GYMNASTIK OCH HÄLSOKUNSKAP, 2 SV

Mål och centralt innehåll för gymnastik, berömlig nivå

De studerande skall besitta de centrala kunskaper och färdigheter som behövs för ett sunt levnadssätt och motionsintresse. De skall kunna uppgöra en personlig motionsplan, följa den och bedöma effekterna av den. De skall idka gymnastik och idrott för att bevara och förbättra sin hälsa och sitt välbefinnande samt sin funktions- och arbetsförmåga. De skall genom sina kunskaper och handlingssätt visa att de förstår sambanden mellan dels motion och hälsa dels hälsa och funktions- och arbetsförmåga och kunna bedöma sin funktions- och arbetsförmåga med olika metoder.

- ▲ Centralt innehåll:
uppgörande av motionsprogram samt genomförande och uppföljning av dem.

De studerande skall kunna skaffa sig för hälsan och humöret välgörande upplevelser och erfarenheter av olika motionsformer i olika omgivningar under alla årstider. De skall kunna bedöma sina upplevelser och erfarenheter. De skall vara ansvarskännande och beakta andra vid interaktion. De skall följa överenskommelser och tidtabeller, ta ansvar och hjälpa andra i motions- och andra sammanhang.

▲ **Centralt innehåll:**

idkande av olika motionsformer i olika miljöer.

Mål och centralt innehåll för hälsokunskap, berömlig nivå

De studerande skall genom sitt kunnande och agerande visa att de har förmåga och vilja att främja och bevara hälsan. De skall visa att de inser vilken betydelse den mentala hälsan, människorelationerna och sexualiteten har för funktionsförmågan samt känna till hur tobak och rusmedel inverkar på hälsan. De skall kunna motverka faktorer som sliter på hälsan och främja faktorer som bygger upp den. De skall visa att de inser sambanden mellan motion, näring och hälsa.

De studerande skall känna till sambanden mellan arbete och hälsa och de centrala belastningsfaktorer som förekommer på yrkesområdet samt i samarbete med andra kunna utveckla trygga och sunda arbetsmetoder och en trygg och sund arbetsmiljö.

De studerande skall behärska de vanligaste förstahjälpssituationerna och de ergonomiska kraven i arbetet. De skall kunna utnyttja företagshälsovårdens tjänster och möjligheterna till arbets- och arbetsplatsmotion för att upprätthålla arbetsförmågan.

▲ **Centralt innehåll:**

hälsofrämjande verksamhet i arbetet och på fritiden samt förebyggande av arbetsrelaterade riskfaktorer och olycksfall.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- under handledning kunna göra upp ett personligt motionsprogram och genomföra det
- kunna fungera på ett sätt som främjar hälsan och bedöma sin funktions- och arbetsförmåga med någon metod
- följa överenskommelser och tidtabeller eller komma överens om ändringar och genomföra sin andel i motions- och andra sammanhang
- visa att de är medvetna om seder och vanor som främjar hälsan

- kunna identifiera de centrala belastningsfaktorerne på yrkesområdet och under handledning kunna utveckla sunda arbetsvanor och en sund arbets-miljö i samarbete med andra
- kunna söka hjälp och handledning för att upprätthålla hälsan samt arbets- och funktionsförmågan.

KONST- OCH FÄRDIGHETSÄMNE

3.1.8 KONST OCH KULTUR, 1 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall engagera sig aktivt i konstnärliga och kulturella aktiviteter och förnya kulturen i sin skolgemenskap t.ex. genom att medverka till att utveckla och upprätthålla skolornas estetiska, visuella och auditiva framtoningar. De skall förstå konstens betydelse i sitt eget liv och känna till dess olika uttrycksformer i ett mångkulturellt samhälle. De skall också kunna inhämta och hantera kunskap som förmedlas via olika medier.

- ▲ Centralt innehåll:
att delta i ortens eller skolgemenskapens konstliv och kulturevenemang.

De studerande skall kunna utnyttja och uppskatta traditionerna inom skogsbranschen. De skall i sin verksamhet kunna ta hänsyn till de värden som har betydelse inom kundernas kulturkrets och veta att konsten tar sig olika uttryck i olika kulturer.

- ▲ Centralt innehåll:
kännedom om och utnyttjande av skogsbranschens traditioner.

De studerande skall med hjälp av sina idéer och föreställningar kunna tillverka en konstnärlig produkt och då kunna avancera från kunskaps-inhämtande och idéplanering till en färdig produkt. De skall i material-val och arbete tillämpa principerna för ekologisk hållbarhet. De skall kunna bedöma egna och andras arbetsprocesser och resultat samt utnyttja erhållen respons för vidareutveckling av sitt arbete. De studerande skall uppfatta estetiska kvaliteter i sin arbets- och livsmiljö och se hur de påverkar livskvaliteten.

- ▲ Centralt innehåll:
att tillverka en egen produkt samt miljömedvetenhet.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna delta i konstnärliga och kulturella aktiviteter på orten
- under handledning kunna delta i utvecklingen av en trivsamt och fungerande skolgemenskap och arbetsmiljö
- under handledning kunna inhämta information som förmedlas via medier för sina produkter och kunna bedöma den
- i sin verksamhet kunna ta hänsyn till de, ur arbetets eller kundbetjäningens synpunkt, centrala värderingar som har betydelse i kundens kulturkrets
- i sitt arbete kunna ta hänsyn till energiförbrukning och naturresurser bl.a. vid val av material
- under handledning på det sätt som är lämpligast för studerandena själva eller branschen kunna skapa en produkt för hand eller på något annat sätt som uttrycker deras tankar, känslor och föreställningar.

3.1.B Valfria studier**3.1.9 VALFRIA TILLÄGGSSTUDIER I DE OBLIGATORISKA STUDIERNAS**

Som valfria studier kan väljas tilläggstudier i studierna som beskrivs i punkt 3.1.A. Läroanstalten definierar studiernas mål, centrala innehåll och bedömning.

3.1.10 MILJÖKUNSKAP, 3 SV**Mål och centralt innehåll, berömlig nivå**

De studerande skall kunna arbeta för en hållbar utveckling och naturens mångformighet och kunna göra etiskt och ekonomiskt hållbara val både som medborgare och i sitt yrke. De skall inse nödvändigheten av hållbar utveckling och förstå hur människans handlande sammanhänger med miljön och naturens jämvikt, lokalt och globalt. De skall förstå vad utnyttjandet och förädlingen av naturresurser, konsumtion samt hanteringen av avfall och utsläpp har för samband sinsemellan och med naturskyddet och miljövärden.

De studerande skall värdesätta sin omgivning och komma ihåg att människor har rätt till en sund miljö. De skall kunna bedöma hur deras egna aktiviteter och konsumtionsvanor påverkar miljöns tillstånd och försöka ändra på olämpliga konsumtions- och produktionssätt och arbeta

aktivt som konsument för att understödja sådan produktutveckling som minskar belastningen på miljön. De skall känna till miljöriskerna inom sin bransch och kunna använda sina kunskaper i miljövård för att minimera dem.

De studerande skall i vardagslivet och på arbetsplatsen vara medvetna om att miljöfrågorna är invecklade och kontroversiella och i sina avgöranden kunna beakta olika synpunkter. De skall vara i stånd att inhämta information om miljön och att bedöma de direkta och indirekta miljöeffekterna av sina egna konsumtionsval.

De studerande skall värdesätta sin livsmiljö och kulturtraditionerna. De skall kunna hålla bostads- och arbetsmiljöer i gott skick, trivsamma, sunda och estetiskt tilltalande. De skall förhålla sig ansvarsfullt till den visuella och auditiva kulturmiljön och det nationella kulturarvet. De skall delta i läroanstaltens verksamhet för hållbar utveckling. De skall kunna medverka till utveckling av sin närmiljö.

▲ **Centralt innehåll:**

bevarande av naturens mångformighet, ekologiskt riktiga konsumtionsvanor och aktiviteter som främjar hållbar utveckling.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- med respekt kunna utnyttja det som Finlands natur har att erbjuda t.ex. i form av rekreation
- under handledning kunna träffa hållbara val i yrket och som konsument
- kunna beakta miljöriskerna i samband med arbetet
- kunna handla ansvarsfullt i enskilda situationer och vid behov fråga om råd
- kunna iaktta arbetsplatsens miljöbestämmelser från det egna arbetets synpunkt
- kunna hålla sin skol-, arbets- och boendemiljö ren och städad
- kunna fundera över marknadsmekanismernas effekter på det egna konsumentbeteendet och bedöma sin egen konsumtion med tanke på hållbar utveckling
- under handledning kunna inhämta miljöfakta om yrket i olika källor och tillämpa dem i sitt arbete.

3.1.11 **INFORMATIONS- OCH KOMMUNIKATIONSTEKNIK, 3 SV**

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall aktivt och ansvarsmedvetet kunna använda informations- och kommunikationstekniska hjälpmedel för anskaffning, hantering, produktion och förmedling av information såväl i arbetet inom sin bransch som i samhällelig verksamhet. De skall kunna hantera datafiler, dvs. söka fram, lagra och kopiera dem samt skicka dem som e-post. De skall kunna använda ordbehandlings-, tabell-, rit- och databasprogram och foga in tabeller och bilder i text. De skall mångsidigt kunna använda den informationstekniska utrustningen också för självständiga studier och utnyttja de möjligheter som informationstekniken ger när det gäller livslångt lärande och samarbete via olika nätverk. De studerande skall kunna använda olika sökfunktioner och kritiskt granska erhållen information samt omarbete den till relevant kunskap, och de skall kunna förmedla information genom att utnyttja olika datakommunikationstjänster.

▲ **Centralt innehåll:**

användningen av informationsteknik, olika informationskällor och datakommunikationsmedel på det egna yrkesområdet och i privatlivet.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna använda åtminstone ett ordbehandlingsprogram
- kunna söka, lagra och kopiera datafiler
- kunna söka relevant information ur t.ex. internet
- kunna använda e-post
- under handledning kunna använda datakommunikationstjänster.

3.1.12 **ETIK, 3 SV**

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna inhämta information om etiska frågor inom sin egen bransch och bedöma de värderingar och etiska problem som är förbundna med deras eget liv och deras människorelationer, med samhället, miljön, arbetslivet, företagsverksamheten och de olika yrkena. De skall kunna bedöma vad etiska värden, normer, dygder och åskådningar betyder i deras liv och i relationerna människor emellan. De skall

kunna diskutera etiska frågor och livsåskådningsfrågor och motivera sina åsikter. De skall kunna diskutera och hantera etiska problem som angår arbetslivet och skogsbranschen.

▲ **Centralt innehåll:**

att fundera över frågor om etik, livskunskap, yrkesetik och samhållsetik som är förbundna med studerandenas eget liv.

De studerande skall kunna träffa etiskt grundade avgöranden och bedöma deras effekter med tanke på människovärde, rättvisa och hållbar utveckling. De skall både självständigt och i samråd med andra kunna lösa värde- och normkonflikter på etiskt godtagbara sätt, särskilt i frågor som rör arbetslivet och skogsbranschen. De skall agera på ett ansvarsmedvetet och etiskt hållbart sätt i konfliktsituationer och ha intresse för utveckling av den egna branschens värdegrunder och etiska principer.

▲ **Centralt innehåll:**

att lösa värde- och normkonflikter inom skogsbranschen och agera ansvarsmedvetet och etiskt i konfliktsituationer.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- under handledning kunna diskutera värderingar i fråga om sitt eget liv och sina människorelationer samt kring etik och livsåskådning
- kunna motivera sina egna val som baserar sig på värderingar
- i samråd med medlemmar i arbetsgemenskapen kunna lösa värde- och normkonflikter som förekommer inom skogsbranschen på ett etiskt godtagbart sätt
- kunna handla ansvarsfullt och på ett etiskt godtagbart sätt i konfliktsituationer som berör yrket
- under handledning kunna inhämta information om etiska frågor inom branschen.

3.1.13 KULTURKÄNNEDOM, 3 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna fungera med människor från olika kulturer. Hit hör exempelvis sätten att inleda bekantskap, hälsa och ta emot gäster, det fysiska reviret, vad det passar sig att samtala om, männens och kvinnornas olika roller, och både skrivna och oskrivna regler och normer för klådsel och upptrådande.

▲ **Centralt innehåll:**

uppträdande och klädsel, sätten att bemöta arbetskamrater, kunder och gäster.

De studerande skall inom skogsbranschen kunna identifiera kultur- skillnader i arbetsplatsbeteende, i arbetsplatshierarkin och PR-verksamheten och kunna bete sig rätt i normala situationer i arbetet, framför allt i kundservicesammanhang.

▲ **Centralt innehåll:**

flexibelt beteende enligt organisationsmiljö och arbetsuppgift.

De studerande skall för personer från andra kulturer kunna presentera de allmänna dragen i sitt eget lands kultur, t.ex. huvuddragen i dess historia, landets sevärdheter och konst, sportprestationer och underhållning, och noggrannare kunna redogöra för kunnandet, arbetssätten och innovationerna inom den egna branschen.

▲ **Centralt innehåll:**

kännedom om de väsentliga kulturdragen och presentation av dem.

De studerande skall kunna ställa betydande händelser och epoker i hembygdens och landets historia i relation till grannländernas historia och världshistorien. De skall kunna diskutera olika länders tolkningar av historien. De skall kunna jämföra sitt eget lands och Europas centrala kulturströmningar och -påverkare.

▲ **Centralt innehåll:**

kännedom om och jämförelse av huvuddragen i Finlands och grannländernas historia och nuläge.

De studerande skall känna till särdragen inom skogsbranschen i andra länder.

▲ **Centralt innehåll:**

kännedom om särdragen inom skogsbranschen.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- under handledning kunna söka information om skillnader mellan människors vardagliga aktiviteter i Finland och några andra länder

- kunna bemöta också utländska kunder och gäster utan större kulturkonflikter
- kunna berätta om centrala fakta om Finland och sitt arbete för utländska gäster
- kunna söka information och berätta om skogsbranschen i något annat land eller identifiera sådana drag i tjänster och produkter inom skogsbranschen som har sitt ursprung i något annat land
- under handledning kunna söka information om främmande länder och kulturer.

3.1.14 PSYKOLOGI, 3 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall vara medvetna om sitt eget inlärningsbeteende och känna till de grundläggande inlärningsmekanismerna så att de kan utveckla sina inlärningsfärdigheter. De skall kunna förstå och förklara både sitt eget och andra människors agerande i normala arbetssituationer genom att tillämpa psykologiska baskunskaper om varseblivningen, tänkandet, personligheten, känslorna och andra faktorer som reglerar beteendet. De skall med hjälp av sitt psykologiska vetande uppfatta egna och andras känslor och attityder och kunna hantera dem i enlighet med situationens krav. De skall kunna tillämpa psykologiskt kunnande för att utveckla sin självkänedom och sin jagbild.

▲ Centralt innehåll:

att förstå och förklara människors agerande med hjälp av kognitiv psykologi och personlighetspsykologi, att utveckla sina inlärningsfärdigheter och sin självkänedom.

De studerande skall känna till psykologiska faktorer av betydelse för verksamheten inom grupper och team så att de klarar av kundservice och grupparbete. De skall känna till gruppdynamiken på arbetsplatser och kunna samarbeta i olika roller. De bör klara av samarbete med människor av olika slag. De skall kunna identifiera olika ledarstilar och arbetsplatskulturer och handla som dessa förutsätter.

▲ Centralt innehåll:

att kunna fungera i människorelationer och växelverkan med andra på arbetsplatsen och att förstå och förklara agerandet med hjälp av social- och organisationspsykologi.

De studerande skall veta vad motivationen betyder för ett målinriktat agerande i och utanför arbetet och med dess hjälp kunna bedöma och förklara sin egen prestation och förbättra sin kapacitet. De skall förstå hur engagemang för arbetet och identifikation med gruppen inverkar på prestationerna och trivseln i arbetet och försöka tillämpa detta vetande i sin egen verksamhet.

▲ **Centralt innehåll:**

motivation, identifikation och engagemang och deras betydelse för egna och andras arbetsprestationer.

De studerande skall känna till de centrala faktorer och regleringsmekanismer som påverkar den psykiska arbets- och funktionsförmågan och aktivt kunna verka för välbefinnandet på arbetsplatsen. De skall vara medvetna om de psykiska faktorer som påverkar orken och stresshanteringen och kunna inverka på dessa så att de orkar bättre. De skall känna till hardana psykiska problem, kriser och mentala störningar som förekommer och skall vid behov kunna söka sakkunnig hjälp.

▲ **Centralt innehåll:**

att bevara den psykiska arbets- och funktionsförmågan och kunna söka hjälp för psykiska problem.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- känna till de viktigaste inlärningsfaktorerna och under ledning kunna bedöma sitt eget inlärande
- med hjälp av psykologi kunna förklara människors agerande i normala situationer i arbetslivet och sitt eget agerande i och utanför arbetslivet
- kunna tillämpa central psykologisk kunskap i vanlig kundbetjäning och i annan växelverkan på arbetsplatsen
- kunna beakta betydelsen av motivation, identifikation och engagemang för sina egna prestationer
- kunna fundera över sina möjligheter att främja sin psykiska arbets- och funktionsförmåga.

3.1.15 FÖRETAGSVERKSAMHET, 3 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna utveckla och bedöma affärsidéer av skilda slag och välja en produkt som anknyter till deras utbildning samt förverkliga den och skydda den. De skall kunna presentera sin idé visuellt och i skrift samt utforma produkter och tjänster utgående från den. Vid planeringen skall de beakta kravet på hållbar utveckling. De skall kunna uppställa ekonomiska mål för sin affärsidé.

- ▲ Centralt innehåll:
utveckling av affärsidé och produktutveckling.

De studerande skall kunna överväga alternativen för startande av eget företag och hur det eventuella företaget inverkar på arbetskarriär och privatliv. De skall behärska de vanligaste företagsformerna, ansvarsfördelningen i dem och beskattningen av dem och behärska förfarandet när ett företag grundas och veta vilka speciella drag som präglar företag i branschen. De skall kunna uppgöra de handlingar som behövs när man grundar ett företag och vid byte av företagsform.

- ▲ Centralt innehåll:
grundandet av företag.

De studerande skall kunna fungera serviceinriktat i ett företags interna och externa relationer. De skall kunna utgå från faktiska behov vid försäljningsplanering och kundkontakter. De skall kunna agera så att kunderna är belåtna, vilket är förutsättningen för framgång och kontinuitet i all företagsverksamhet. I kundrelationerna skall de kunna beakta företagets produktansvar och konsumenternas rättigheter.

- ▲ Centralt innehåll:
kundservice och försäljning.

De studerande skall kunna gestalta marknadsföringen av produkter eller service i olika skeden. De skall kunna identifiera inre och yttre faktorer av betydelse för marknadsföringen. De skall förstå att söka de rätta målgrupperna för ett företags produkter eller tjänster och att inrikta marknadsföringen på dem. De skall kunna skaffa behövlig information via olika kanaler samt utnyttja statistik- och registerdata för att inhämta fakta. Med ledning av dessa skall de studerande kunna planera marknadsföringen för tilltänkta företag samt fatta beslut om priser, produkter,

tillgänglighet och marknadskommunikation. De skall härvid arbeta kundinriktat och eftersträva varaktiga kundrelationer.

▲ **Centralt innehåll:**

marknadsföring av företag och produkter.

De studerande skall kunna handla i enlighet med etiska värderingar i sin företagsverksamhet. De skall kunna planera omfattningen av det tilltänkta företags verksamhet med hänsyn till de behövliga resurserna och finansieringen av dem. De skall kunna budgetera verksamheten och följa med det ekonomiska utfallet. De skall kunna beräkna intäkter och kostnader, prissätta produkter och tjänster och beakta sambanden mellan rabattförsäljning och lönsamhet. De skall på basis härav kunna uppgöra resultat- och balansräkningar samt analysera behoven av omläggningar i verksamheten. De studerande skall behärska de viktigaste av skogsbranschens andra nyckeltal, veta var jämförelsetal erhålls och kunna använda dessa vid verksamhetsplaneringen. De skall kunna risktagning och riskhantering. De skall behärska löneuträkningens principer, känna till lönernas kostnadseffekter och kunna uppgöra med löneutbetalningen förenade anmälningar till skattemyndigheter och försäkringsbolag.

▲ **Centralt innehåll:**

uppföljning av ett företags ekonomi.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- ha initiativförmåga och kunna bedöma sina möjligheter som yrkesutövare
- som medlem i en bekant grupp kunna söka information om små och medelstora företag inom branschen och utveckla affärsidéer i liten skala utgående från egna produkter eller tjänster
- förmå sätta upp ekonomiska mål för sitt företag
- kunna marknadsföra sin produkt eller sina tjänster i närmiljön och betjäna sina kunder
- kunna prissätta produkten eller tjänsten på ett lönsamt sätt och beräkna intäkter och kostnader
- kunna söka information om etiska frågor i företagsverksamheten inom sin egen bransch och under handledning kunna fundera över sin egen verksamhet.

3.2 YRKESINRIKTADE STUDIER OCH INLÄRNING I ARBETET – MÅL, CENTRALT INNEHÅLL OCH BEDÖMNING

3.2.A Gemensamma yrkesinriktade studier i examen, 25 sv

3.2.1 BASFÄRDIGHETER I SKOGSVÅRD, 8 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna identifiera ståndortstyperna, skogstyperna och ledväxterna inom sitt verksamhetsområde samt de viktigaste inhemska trädslagen. De skall behärska valet av trädslag och tätheten för de trädslag som är aktuella i deras arbete med beaktande av de ekologiska och ekonomiska grunderna för skogsbruket.

- ▲ Centralt innehåll:
val av trädslag.

De studerande skall kunna redogöra för de viktigaste principerna för skogsförnyelse och skogsodling. De skall klara av att berätta om utgångspunkterna för skogslagstiftningen och skogscertifieringen samt de kvalitetsmässiga och ekonomiska målen för virkesproduktionen. De skall i sitt arbete kunna beakta naturvårdsrekommendationerna för ekonomiskogar.

- ▲ Centralt innehåll:
skogsskötsel.

De studerande skall behärska de metoder för mätning och värdering av trädbestånd som de behöver i sitt arbete.

- ▲ Centralt innehåll:
mätning och värdering av trädbestånd.

De studerande skall kunna utföra de arbeten som hör till naturlig förnyelse, kunna odla skog med beaktande av grunderna och metoderna för frö- och plantproduktion, sköta plantbestånd samt sköta och istandsätta ungskog. De skall på ett tryggt och ergonomiskt riktigt sätt kunna använda, iordningställa och underhålla arbetsredskap och utrustning som används vid virkesproduktion.

- ▲ Centralt innehåll:
skogsvårdsarbeten.

De studerande skall kunna berätta om arbetsgivarna, företagen och verksamheten inom virkesproduktionen i sin del av landet och veta vilka arbetsmöjligheter de erbjuder.

▲ **Centralt innehåll:**

arbetsgivare och verksamhet inom virkesproduktionen.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna identifiera ståndortstyperna, skogstyperna i sitt verksamhetsområde och de viktigaste inhemska trädslagen
- enligt anvisningar kunna välja rätt trädslag och rätt täthet för olika växtplatser
- kunna värdera och mäta trädbestånd enligt erhållna anvisningar
- med handledning kunna utföra skogsvårdsarbeten
- kunna använda och underhålla arbetsredskap och utrustning som används vid virkesproduktion
- kunna räkna upp arbetsgivarna och verksamheten inom virkesproduktionen i sin del av landet.

3.2.2 BASFÄRDIGHETER I DRIVNING, 10 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna redogöra för de skogsvårdsmässiga och ekonomiska utgångspunkterna vid planering av stämplingsposter och av drivning. De skall kunna utföra terrängarbeten vid planering av stämplingsposter och drivning samt ta i beaktande vilken betydelse värdefulla naturobjekt har vid drivningen. De skall kunna utnyttja en skogsbruksplan. De studerande skall också beakta vilken betydelse virkeshandeln har för planeringen av stämplingsposter.

▲ **Centralt innehåll:**

planering av stämplingsposter och av drivning.

De studerande skall manuellt kunna upparbeta virke i gallringsskogar enligt erhållna mått- och kvalitetskrav. De skall kunna arbeta ergonomiskt och säkert. De skall kunna använda, underhålla och iordningställa de redskap och den utrustning som de behöver i sitt arbete. De studerande skall i sitt avverkningsarbete kunna beakta kraven på god skogsvård. De skall kunna utföra mätning av virke i trave och mätning av stock.

De studerande skall kunna ge första hjälp och kunna göra de anmälningar som krävs vid olycksfall.

- ▲ **Centralt innehåll:**
manuell upparbetning och mätning.

De studerande skall kunna gestalta vilken central betydelse närtransporterna har för hela drivningskedjan. De skall ha kännedom om grunderna för användning av skogstraktorer så att de med handledning kan köra och lasta virke i normal skogsterräng och kan utföra den dagliga servicen av traktorerna. De studerande skall dessutom känna till möjligheterna att använda andra maskiner vid närtransport av virke, t.ex. lantbrukstraktor, snöskoter och fyrhjuling.

- ▲ **Centralt innehåll:**
närtransport av virke.

De studerande skall kunna redogöra för strukturen och de viktigaste egenskaperna för de vanligaste inhemska trädslagen samt berätta hur dessa faktorer inverkar på förädlingen och utnyttjandet av virkesråvaran. De skall dessutom kunna redogöra för olika sätt och möjligheter att använda och utnyttja virket. De skall kunna berätta om arbetsgivarna och verksamheten inom drivning och träförädling i sitt område och veta vilka arbetsmöjligheter de erbjuder.

- ▲ **Centralt innehåll:**
utnyttjande av virke och trävaror.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- med handledning kunna utföra terrängarbeten vid planering av stämplingsposter och drivning
- enligt erhållna anvisningar manuellt kunna avverka virke i gallrings-skogar
- kunna använda och underhålla de redskap och den utrustning som de behöver i sitt arbete
- kunna fungera som medlemmar i en virkesmätningsgrupp
- fungera som medlemmar i en förstahjälpsgrupp
- kunna redogöra för olika sätt och möjligheter att använda och utnyttja virke
- kunna räkna upp arbetsgivarna och verksamheten inom drivning och träförädling i sin del av landet.

3.2.3 BASFÄRDIGHETER I MÅNGSIDIG ANVÄNDNING AV SKOG OCH I MILJÖVÅRD, 7 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna beskriva hur en mångsidig användning av skogen samt miljövärden och landskapsvärden inverkar på skogsbruket. De studerande skall klara av att redogöra för allemansrätten samt om de centrala formerna och möjligheterna för rekreationsbruk av skogarna. De skall kunna bygga enkla konstruktioner för frilufts- och rekreationsområden, såsom vindskydd och eldstäder.

- ▲ Centralt innehåll:
allemansrätten och arbeten i samband med rekreationsbruk av skogarna.

De studerande skall ha kännedom om de vanligaste skogsbären och de viktigaste ätliga svamparna i sin del av landet. De skall kunna plocka bär och svamp till husbehov.

- ▲ Centralt innehåll:
plockning av bär och svamp.

De studerande skall ha kännedom om de vanligaste villebråden och fiskarna i sin del av landet, kunna utföra viltvårdsarbeten samt kunna beskriva olika jakt- och fiskemetoder.

- ▲ Centralt innehåll:
de vanligaste villebråden och fiskarna samt viltvårdsarbeten.

De studerande skall kunna redogöra för betydelsen av att bevara värdefulla livsmiljöer och den biologiska mångfalden i skogen. De skall dessutom kunna redogöra för betydelsen av miljövard samt ekonomiskogarnas inverkan på miljön. De studerande skall kunna utföra miljövårdsarbeten i samband med skötsel av landskapsskogar, gårdsplaner och tätortsnära skogar, t.ex. plantering och fällning av träd, samt arbeten med skötsel och istandsättning av områdena.

- ▲ Centralt innehåll:
värdefulla livsmiljöer i skogen och miljövårdsarbeten.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- känna igen de vanligaste skogsbären och några viktiga ätliga svampar i sin del av landet och kunna plocka dem till husbehov
- känna till några av de vanligaste villebråden och fiskarna i sin del av landet, delta i fiske- och jaktfärder och med handledning kunna utföra viltvårdsarbeten
- kunna redogöra för allemansrätten och med handledning kunna utföra arbeten i samband med rekreatjonsbruket av skogarna
- kunna beskriva betydelsen av de värdefulla livsmiljöerna i skogen
- med handledning kunna utföra miljövårdsarbeten.

3.2.B Yrkesinriktade studier i utbildningsprogrammen

UTBILDNINGSPROGRAMMET FÖR SKOGSBRUK

3.2.4 SKOGSVÅRD, 25 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna redogöra för metoderna för skötseln av skogsmark och deras inverkan på marken och trädbeståndet, i synnerhet utvecklingen av unga plantbestånd. De studerande skall kunna bedöma behovet av förnyelse i ett skogsbestånd, skogsmarkens behov av istandsättning och skötsel samt de metoder som skall användas med beaktande av det blivande beståndets och trädslagens behov av vård. De studerande skall ha kännedom om de vanligaste skogs- och virkeskadorna och om de skadegörare som förorsakar dem samt känna till hur skadegörarna bekämpas. De studerande skall självständigt kunna utföra förnyelsearbeten i skogen som exempelvis att röja förnyelseytor, så, plantera och sköta plantorna i begynnelseskedet samt därvid ta hänsyn till miljön.

▲ **Centralt innehåll:**
skogsförnygring.

De studerande skall vara kapabla att med stöd av en skogsbruksplan kunna bedöma behovet av röjning i plantbestånd och gallring i gallringskog. De skall kunna välja vilka träd som skall fällas. De studerande skall kunna förklara gallringens betydelse för virkesproduktionen, skogens hälsa och miljön. De skall vara kapabla att självständigt planera

och utföra sitt arbete. De skall kunna utföra skogsvårdsarbeten på ett ergonomiskt och säkert sätt. De studerande skall självständigt kunna använda och underhålla de arbetsredskap och den utrustning som behövs vid virkesproduktionen. De skall klara av att redogöra för betydelsen av skogsförbättring och de möjligheter som den erbjuder. De skall kunna beskriva vilka mål olika skogsägarkategorier har för sin skogsproduktion.

▲ **Centralt innehåll:**
skogproduktion.

De studerande skall vid skogsvården kunna beakta möjligheterna och betydelsen av att odla specialträd och därvid också ta hänsyn till ekonomiska och miljömässiga synpunkter.

▲ **Centralt innehåll:**
odling av specialträd.

De studerande skall självständigt kunna beräkna arbetsmängderna vid virkesproduktionen. De skall kunna bedöma kvaliteten på sitt arbete och kunna prissätta arbetet enligt gängse praxis. De studerande skall kunna utnyttja den datainsamlingsutrustning och datateknik som behövs i deras arbete. De skall ha kännedom om principerna och basmetoderna för inventering. De studerande skall kunna bedöma och rapportera resultaten av sitt arbete. De skall i sitt arbete kunna ta hänsyn till de krav som miljön, landskapsvården och mångbruket ställer.

▲ **Centralt innehåll:**
arbetets kvalitet och prissättningen av arbetet.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna redogöra för olika metoder för skogsförnyelse
- kunna känna igen de vanligaste skogs- och virkesskadorna
- enligt anvisningar kunna utföra förnyelsearbeten i skogen
- med handledning kunna bestämma behovet av röjning i plantbestånd och gallring i gallringsskog
- kunna redogöra för vilken betydelse gallring har för växande träd
- på ett tryggt sätt kunna använda och underhålla redskap och utrustning som används vid virkesproduktion
- med handledning kunna beräkna arbetsmängderna vid virkesproduktion.

3.2.5 **DRIVNING, 20 SV**

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall vid planeringen av stämplingsposter kunna beakta synpunkter på skogsvård, ekonomi och miljövård. De skall kunna utföra de terrängarbeten som hör till planeringen av stämplingsposter och drivningsplanering. De studerande skall kunna tolka och utnyttja skogsbruksplaner och olika slag av stämplingspostkartor. De skall kunna redogöra för metoderna för skogsodling och skogsförnyelse. De skall kunna beakta vilken inverkan virkeshandeln har på planeringen av stämplingsposter.

- ▲ **Centralt innehåll:**
planering av stämplingsposter och drivning.

De studerande skall kunna upparbeta virke enligt mått- och kvalitetskrav. De skall i sitt arbete kunna beakta säkerhetsfaktorerna och de åtgärder som dessa medför. De studerande skall kunna arbeta på ett ekonomiskt, säkert och ergonomiskt sätt.

De studerande skall behärska de mätningmetoder som ingår i arbetet. De skall kunna använda, underhålla och iordningställa de redskap och den utrustning som de behöver i sitt arbete. De studerande skall kunna redogöra för de viktigaste egenskaperna och användningsmöjligheterna hos de maskiner och anordningar som används i skogen samt känna till de faktorer som påverkar maskinernas lönsamhet. De studerande skall kunna använda de transportmedel som de behöver för arbetet i skogen som exempelvis skogstraktor, lantbrukstraktor, snöskoter, fyrhjuling, häst m.m. De skall vara kapabla att fungera i samarbete med maskinella drivningskedjor och komplettera deras verksamhet. De studerande skall kunna använda de positionsbestämnings- och kommunikationssystem som hör till deras arbete.

- ▲ **Centralt innehåll:**
upparbetning av virke.

De studerande skall i sitt arbete kunna beakta vilka riskfaktorer som hör samman med ellinjer, vindar, stormskador, upplegor och terrängförhållanden. De skall i sitt arbete också kunna ta hänsyn till de krav som miljövården, landskapsvården och mångbruket ställer.

- ▲ **Centralt innehåll:**
specialobjekt vid drivning.

De studerande skall kunna redogöra för olika sätt att använda och anskaffa energivirke och de vanligaste metoderna för drivning av energivirke. De skall klara av att beskriva vilka faktorer som påverkar energivirkets kvalitet och värmevärde.

- ▲ **Centralt innehåll:**
drivning av energivirke.

De studerande skall kunna redogöra för de centrala anställnings- och socialskyddsbestämmelserna inom skogsbranschen. De skall dessutom kunna redogöra för det viktigaste innehållet i skogsbranschens kollektivavtal och om specialdragen och möjligheterna för företagsamhet inom skogsbruket. De studerande skall kunna bedöma kvaliteten på sitt arbete och kunna prissätta arbetena enligt gängse praxis. De studerande skall kunna bedöma och rapportera resultaten av sitt arbete. De skall i sitt arbete kunna beakta behoven och önskemålen hos sina kunder.

- ▲ **Centralt innehåll:**
arbetets kvalitet och prissättning av arbetet.

De studerande skall vara kapabla att ge sig själva och sina arbetskamrater första hjälp.

- ▲ **Centralt innehåll:**
skogsarbetarnas färdigheter i att ge första hjälp.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- enligt anvisningar kunna utföra de terrängarbeten som hör till planeringen av stämplingsposter och drivning
- kunna upparbeta och mäta virke enligt erhållna anvisningar
- kunna använda, underhålla och iordningställa de redskap och den utrustning som de behöver i sitt arbete
- kunna använda de transportmedel som de behöver för arbetet i skogen
- berätta om kraven vid drivning av specialobjekt
- enligt anvisningar kunna utföra drivning av energivirke
- kunna redogöra för det viktigaste innehållet i skogsbranschens kollektivavtal och om allmän praxis i branschens anställnings- och socialskyddsfrågor
- kunna ge sig själva och sina arbetskamrater första hjälp.

3.2.6 MILJÖVÅRD, 10 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna redogöra för det centrala innehållet i skogs- och naturskyddslagstiftningen och kunna beakta dessa lagar i sitt arbete i skogen. De skall också kunna redogöra för hur miljövårdslagstiftningen och naturskyddsprogrammen inverkar på arbetsmetoderna i skogen samt känna till områdesplaneringens verkningar på kommunal nivå.

- ▲ **Centralt innehåll:**
lagstiftning och rekommendationer.

De studerande skall kunna redogöra för de värdefulla livsmiljöerna i skogen och om naturvårdsrekommendationerna för ekonomiskogar och kunna beakta dessa vid sitt val av arbetsmetoder. De studerande skall kunna redogöra för skogscertifieringssystemet och kunna beakta certifieringskraven vid sitt arbete i skogen.

- ▲ **Centralt innehåll:**
värdefulla livsmiljöer i skogen och skogscertifiering.

De studerande skall kunna välja rätta arbetsmetoder i tätortsnära skogar, landskaps- och skyddsskogar och andra skogar där speciell hänsyn tas till miljön med beaktande av kundens behov och de utgångspunkter som miljön erbjuder. De studerande skall i sitt arbete kunna beakta säkerhetsfaktorerna och de åtgärder som dessa kräver. De skall på ett ergonomiskt riktigt och säkert sätt kunna använda de maskiner och redskap och den utrustning som de behöver i sitt arbete. De studerande skall kunna utföra också sådana arbeten där det ställs motstridiga krav. De skall kunna bedöma och utveckla kvaliteten på sitt arbete och dess innehåll.

- ▲ **Centralt innehåll:**
arbete i skogar där speciell hänsyn tas till miljön.

De studerande skall i sitt arbete kunna beakta kundens behov och önskemål. De skall kunna redogöra för och motivera de arbetsmetoder som de använder och kunna ge sina kunder råd och handledning. De studerande skall klara av att ge information som gäller deras arbete.

- ▲ **Centralt innehåll:**
kundbetjäning.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna redogöra för skogslagstiftningens innehåll och om rekommendationerna för miljövården samt skogscertifieringens betydelse
- beskriva hur skogsarbetena påverkar skogen
- kunna identifiera värdefulla livsmiljöer i skogen
- enligt anvisningar kunna välja rätta arbetsmetoder i skogar där speciell hänsyn tas till miljön
- kunna redogöra för och motivera sitt arbete
- kunna klara av den kundbetjäning som hör till arbetet.

UTBILDNINGSPROGRAMMET FÖR SKOGSMASKINSBRANSCHEN**GEMENSAMMA STUDIER****3.2.7 FÖRETAGSAMHET OCH KOMMUNIKATION, 4 SV****Mål och centralt innehåll, berömlig nivå**

De studerande skall ha kännedom om grunderna för företagsekonomi och kommunikation för att på så sätt kunna överväga olika alternativ vid grundande av ett eget maskin- och transportföretag och kunna utveckla och bedöma olika slag av affärsidéer. De studerande skall både muntligt, visuellt och skriftligt också för allmänheten kunna redogöra för de centrala frågor som gäller företagets verksamhet och förarens yrke. De studerande skall kunna utnyttja informations- och kommunikationsteknik vid kunskapssökning och databehandling och som ett verktyg vid informationsöverföring. De skall behärska den centrala terminologin för företagsverksamhet inom skogs- och skogsmaskinsbranschen samt inom bil- och transportbranschen på minst ett internationellt språk. De studerande skall kunna uppträda, uppföra sig och klä sig på ett sakligt sätt.

▲ Centralt innehåll:

affärsverksamhet och kommunikation i ett skogsmaskinsföretag samt informations- och kommunikationsteknik i företagsverksamhet.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna redogöra för företagsformer
- kunna beakta hur deras egen verksamhet påverkar företagets framgång
- vara kapabla att på ett tydligt och kundcentrerat sätt kommunicera med intressegrupperna.

3.2.8 MASKINLÄRA OCH MASKINUNDERHÅLL, 10 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall ha kännedom om baskonstruktionen, egenskaperna och funktionsprinciperna för de maskiner som används vid virkes-transporter och avverkning. De skall behärska och kunna redogöra för bassystemen inom arbetsmaskintekniken, t.ex. konstruktion och funktionsprinciper för allmän kraftöverföring, motorer, hydraulik och elteknik. Genom att tillämpa dessa baskunskaper skall de studerande kunna läsa och tolka funktionssystemens scheman för skogsmaskiner och lastbilar och behärska systematisk felsökning. De studerande skall kunna utföra periodiskt återkommande service och därmed jämförbara underhållsarbeten enligt service- och reparationshandböcker. De skall i sina service- och reparationsarbeten kunna beakta kraven på arbetarskydd och ekonomi. De studerande skall kunna läsa och tolka teknisk litteratur, också på ett internationellt språk. De skall ha ingående kännedom om kraven på kvalitet och miljövård vid arbete med maskinservice och maskinreparationer.

▲ Centralt innehåll:

allmän konstruktion för fordon och arbetsmaskiner, underhåll, motor- och kraftöverföringsteknik, el- och hydrauliksystem samt material och utrustning för underhållsarbeten.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna redogöra för olika skogsmaskiners konstruktion
- vara kapabla att lokalisera enkla fel och skador
- kunna utföra dagsservicen på skogsmaskiner
- kunna beakta miljövårdskraven i sitt arbete.

3.2.9 PLANERING FÖR MASKINELL DRIVNING, 6 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall självständigt kunna planera drivning av en stämplingspost på det sätt som miljövard och drivning förutsätter. De skall behärska virkeslagring och mått- och kvalitetskraven. De studerande skall kunna redogöra för de vanligaste arbetsmetoderna vid maskinell drivning och de krav som ställs på drivningsresultatet. De skall kunna beakta säkerhetsriskerna vid drivning. De studerande skall kunna redogöra för transportlogistiken vid virkesanskaffning.

- ▲ Centralt innehåll:
planering för maskinell drivning av en stämplingspost,
virkessortimenten, virkeskvalitetskraven samt bedömning av
drivningsresultatet.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna beskriva huvudprinciperna för planering av stämplingsposter
- känna igen de vanligaste virkessortimenten och känna till virkeskvalitetskraven
- kunna beakta de krav som miljövarderna ställer på drivningen.

VALFRIA STUDIER

3.2.10 NÄRTRANSPORT, 25 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall självständigt och på ett ekonomiskt lönande sätt kunna köra en skogstraktor i varierande förhållanden. De skall kunna hålla skogstraktorn i funktionsdugligt skick och kunna utföra förflyttningar med en maskintransportbil. De studerande skall avlägga förarexamen för körkort av klass C. De skall vara kapabla att göra upp en transportplan för en drivningsarbetsplats och därvid beakta arbetarskydds- och miljöaspekter. De studerande skall kunna använda och dra nytta av den informationsteknik som används i skogsmaskiner för att styra maskinernas funktioner och för dataöverföring.

De studerande skall kunna samarbeta med de olika parterna i drivningskedjan.

- ▲ Centralt innehåll:
användning och underhåll av skogstraktorer, drivningskedjans logistik, datatekniska styrsystem i skogsmaskiner och förarexamen för körkort av klass C.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- känna till grunderna för användning av skogstraktorer och under övervakning kunna arbeta vid lätta drivningsförhållanden och därvid beakta miljövårdssynpunkter.
- kunna utnyttja de tillämpningar av informationsteknik som används i skogsmaskiner.

3.2.11 SKOGSTRAKTORTEKNIK, 10 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall ha så god kännedom om konstruktionen, egenskaperna och funktionsprinciperna för skogstraktorer att de kan ställa in maskinerna så att de passar för deras körsätt. De studerande skall kunna bedöma om maskinen är i funktionsdugligt skick. De skall självständigt och enligt bestämmelserna om arbetarskydd kunna utföra servicearbetena vid rätt tidpunkt. De studerande skall kunna använda det system för felsökning som finns i maskinen och kunna avläsa och tolka kopplingsscheman. De skall kunna bedöma när maskinen behöver repareras och kunna bedöma omfattningen av skadorna. De studerande skall behärska den centrala terminologin för skogstraktorteknik och skogstransporter, också på ett internationellt språk, och de skall kunna kommunicera på detta språk i sitt arbete. De skall kunna beakta säkerhetsriskerna i sitt arbete.

- ▲ Centralt innehåll:
skogstraktors konstruktion och underhåll, kraftöverföring, elsystem och hydraulik, felsökning och bedömning av behov för reparation.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna redogöra för huvuddragen av skogstraktorernas konstruktion
- kunna beskriva maskinens arbetsegenskaper
- enligt anvisningar på ett säkert sätt kunna utföra de dagliga servicearbetena
- kunna konstatera behov av reparationer
- behärska den centrala terminologin för skogstraktorteknik och skogs transporter, också på ett internationellt språk.

3.2.12 MASKINELL AVVERKNING, 25 SV**Mål och centralt innehåll, berömlig nivå**

De studerande skall kunna behärska användningstekniken för minst ett märke av skördare så att de självständigt och på ett ekonomiskt sätt kan upparbeta virke enligt arbetsanvisningarna. De skall kunna lokalisera funktionsstörningar i maskinen, kunna bedöma behovet av reparationer och utföra de dagliga service- och reparationsarbetena. De studerande skall vara kapabla att självständigt planera en stämplingspost och det egna arbetet och de skall i sitt arbete kunna beakta de anvisningar och bestämmelser som gäller miljövard, kvalitetskontroll och säkerhet i arbetet vid avverkning.

De studerande skall avlägga förarexamen för körkort i klass C och kunna sköta förflyttningar av skogsmaskiner med maskintransportbil. De studerande skall vara kapabla att använda och utnyttja de tillämpningar av informationsteknik som används i skogsmaskiner och som styr maskinens funktioner, dataöverföring och positionsbestämning. De skall också kunna utföra avverkningen enligt de anvisningar som arbetsgivaren ger via dataöverföring och kunna fastställa sin position i stämplingsposten med det positionsbestämningssystem som finns i maskinen.

▲ Centralt innehåll:

användning och underhåll av skördare, miljövard och kvalitetskontroll vid drivning, mät- och styrsystem i skördare och lastbilsförarexamen för körkort i klass C.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna redogöra för grunderna i användningsteknik för skördare
- med handledning kunna arbeta i lätta drivningsförhållanden
- kunna beakta miljövårdens betydelse vid maskinell drivning
- kunna utföra dagsservicen
- kunna utnyttja den informationsteknik som används i skogsmaskiner.

3.2.13 SKÖRDARTEKNIK, 10 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall ha så god kännedom om konstruktionen, egenskaperna och funktionsprinciperna för skördare att de kan utnyttja maskinens egenskaper i sitt arbete. De studerande skall kunna redogöra för de faktorer som inverkar på sin maskins arbetsskick och genom justeringar kunna uppnå bästa möjliga arbetsresultat. De skall självständigt kunna utföra servicearbetena vid rätt tidpunkt och enligt arbetarskyddsbestämmelserna. De studerande skall behärska användningen av maskinens felsökningssystem och kunna läsa och tolka kopplings-scheman. De skall kunna fastställa maskinens behov av reparationer och kunna bedöma omfattningen av skadorna. De studerande skall behärska den centrala terminologin för maskinell virkesupparbetning, också på ett internationellt språk, och kunna kommunicera på detta språk i sitt arbete.

▲ Centralt innehåll:

skördarens konstruktion och underhåll, skördarens kraftöverföring, elsystem och hydraulik, felsökning och fastställande av reparationsbehov.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna redogöra för skördarens grundkonstruktion
- kunna utföra enkla justerings- och servicearbeten enligt erhållna anvisningar
- kunna beskriva de egenskaper som inverkar på maskinens arbete och på manövreringen
- kunna konstatera behov av reparationer och definiera de viktigaste komponenternas läge.

3.2.14 UNDERHÅLLS-, SERVICE- OCH REPARATIONSTEKNIK, 25 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall behärska service- och reparationstekniken för arbetsmaskiner så att de självständigt kan utföra reparationer och service och fungera som sakkunniga, när det gäller underhåll av moderna skogsmaskiner. De studerande skall behärska tekniken för minst ett modernt skördar-, skogstraktor- eller virkesbilmärke så att de kan fungera som skogsmaskinsmontörer för detta märke. De studerande skall behärska maskinreparationsbranschens centrala terminologi, också på ett främmande språk, och kunna kommunicera på detta språk i sitt arbete. De skall kunna bedöma vilka komponenter som är lämpliga att reparera genom svetsning och kunna utföra svetsningsarbetet.

▲ Centralt innehåll:

service- och reparationsteknik, allmän och för ett visst märke;
felsökning och reparationer av skogsmaskiners motorer och kraftöverföring, reparationsteknik för hydraulik och elsystem samt svetsningsteknik.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna utföra medelsvåra service- och reparationsarbeten på maskinerna
- kunna beakta miljövårdskraven.

3.2.15 VIRKESTRANSPORTER MED BIL, 25 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna utföra erhållna transportuppdrag på ett säkert och ekonomiskt sätt, också i svåra terräng- och skogsförhållanden. De skall självständigt kunna köra och använda virkesbilar och virkeskranar. De studerande skall kunna placera virket på lastutrymmet enligt de författningar och bestämmelser som gäller fordonet. De skall kunna bedöma den virkesmängd som blir kvar på lagerplatsen och meddela om detta. De studerande skall kunna följa arbetstids- och arbetarskyddsbestämmelserna. De skall kunna lokalisera de fel, skador och läckage som har uppstått, eller åtminstone tydligt kunna meddela arbetsgivaren om felen. De studerande skall ha ingående kännedom om den GPS-utrustning och de elektroniska dataöverföringssystem som används i

virkesbilar. De studerande skall avlägga förarexamen för körkort i klass CE. De skall kunna handla på rätt sätt i olika kundbetjäningssituationer.

▲ Centralt innehåll:

fjärrtransport av virke med bil, lagar, förordningar och bestämmelser om virkestransport och vägtrafik samt systemen för dataöverföring och positionsbestämning vid virkestransporter.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna köra virkesbil på ett säkert sätt enligt författningar och bestämmelser
- kunna använda en virkeskran så att virket lastas på ett säkert sätt
- kunna meddela om fel som har uppstått
- avlägga förarexamen för körkort i klass CE.

3.2.16 VIRKESBILSTEKNIK, 10 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna redogöra för baskonstruktionen, egenskaperna och funktionsprinciperna för de bilar och virkeskranar som används vid virkestransporter. De skall självständigt kunna reparera fel som har uppstått vid användningen och kunna meddela om behövliga fortsatta åtgärder. De studerande skall kunna utföra servicearbeten på virkesbilarnas hydraulik-, kraftöverförings-, el-, motor- och bränslesystem. De studerande skall behärska den centrala terminologin för virkesbilsteknik och virkestransporter med bil, också på ett internationellt språk, och kunna kommunicera på detta språk i sitt arbete.

▲ Centralt innehåll:

virkesbilars och virkeskranars konstruktion samt service- och kontrollpunkterna, lastbilarnas chassier och manövrerings-, kraftöverförings-, styr-, broms-, el- och hydrauliksystem.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna redogöra för konstruktionen av en virkesbil
- kunna lokalisera mindre fel som har uppstått under användningen

- kunna reparera läckage i hydraulsystemet och kunna byta ut läckande slangar i virkeskranar
- kunna bedöma skador som har uppstått och kunna ge tydliga anmälningar om skadorna
- kunna kontrollera de dagliga service- och kontrollpunkterna på virkesbilar
- behärska den centrala terminologin för virkesbilsteknik också på ett internationellt språk.

UTBILDNINGSPROGRAMMET FÖR MÅNGSIDIG ANVÄNDNING AV SKOG

3.2.17 NATURKÄNNEDOM, 8 SV

Mål och centralt innehåll, berörmlig nivå

De studerande skall kunna redogöra för de huvudsakliga skedena i Finlands skogar och dess utveckling samt i utvecklingen av skogsbruket och skogsvården.

- ▲ Centralt innehåll:
utvecklingshistorien för Finlands skogar.

De studerande skall kunna identifiera de vanligaste växterna och djuren och deras livsmiljöer i skogen i sin del av landet samt kunna beskriva vilka faktorer som påverkar utrotningshoten. De studerande skall kunna redogöra för jordmånens struktur och egenskaper samt om jordmånens, klimatets och väderlekens inverkan på Finlands natur och kunna tillämpa dessa kunskaper i sitt arbete.

- ▲ Centralt innehåll:
kännedom om skogen.

De studerande skall kunna utnyttja och tillämpa sina kunskaper i olika slag av forsknings- och utvecklingsuppgifter, som gäller skogen, så att de t.ex. kan fungera som forskningsassistenter. De skall ha kännedom om några metoder för datainsamling inom skogsbruket och kunna utföra arbetsuppgifter inom detta verksamhetsområde.

- ▲ Centralt innehåll:
datainsamling som gäller skogen.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna redogöra för huvuddragen av skogarnas utveckling i Finland
- känna igen de viktigaste växterna och djuren i sin del av landet och deras typiska livsmiljöer i skogen
- kunna beskriva jordmånens, klimatets och väderlekens inverkan på Finlands natur
- med handledning kunna samla in data om skogen.

3.2.18 MÅNGSIDIG ANVÄNDNING AV SKOG, 24 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna röra sig och klara sig i naturen. De skall kunna använda den utrustning för kommunikation och positionsbestämning som de behöver i sitt arbete och kunna handleda sina kunder i användningen av utrustningen.

De studerande skall kunna redogöra för möjligheterna för mångsidig användning av skogen och om de viktigaste principerna för lagstiftningen som gäller detta. De skall ha ingående kunskaper om hållbart utnyttjande av skogen och om olika sätt att använda skogen.

▲ Centralt innehåll:

att klara sig i naturen och möjligheterna för mångsidig användning av skogen.

De studerande skall inom sitt eget område behärska insamling av naturens gåvor och viltvårdsarbeten samt ha basfärdigheter i jakt och fiske. De skall efter planering kunna utnyttja de möjligheter som naturens gåvor erbjuder, både till husbehov, i detaljhandeln, inom naturturismen och i rekreationsbruk av skogen.

▲ Centralt innehåll:

utnyttjande av naturens gåvor.

De studerande skall kunna utföra de arbetsuppgifter som hör till planering, skötsel och anläggning av frilufts- och rekreationsområden samt till naturturism. De skall kunna beakta användarnas och kundernas behov samt kunna klara av olika slag av kundsituationer. De skall kunna använda och underhålla de transportmedel och uppdriftsmaskiner samt andra maskiner och annan utrustning som de behöver i sitt arbete

och därvid kunna beakta säkerhetskraven. De skall kunna handleda sina kunder vid användningen av utrustningen.

- ▲ **Centralt innehåll:**
rekreationsbruk av skogen och naturturism.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna röra sig och klara sig i naturen
- med handledning kunna använda den vanligaste kommunikations- och positionsbestämningsutrustningen
- kunna redogöra för formerna och möjligheterna för mångsidig användning av skogen
- kunna samla in naturens gåvor och utföra viltvårdsarbeten samt klara av de viktigaste uppgifterna inom jakt och fiske
- kunna utnyttja naturens gåvor i större omfattning än till husbehov
- kunna utföra arbetsuppgifter i frilufts- och rekreationsområden och inom naturturismen
- på ett tryggt sätt kunna använda transportmedel, upparbetningsmaskiner samt andra maskiner och annan utrustning som de behöver i sitt arbete.

3.2.19 MILJÖVÅRD OCH NATURSKYDD, 17 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna redogöra för det centrala innehållet i skogs- och naturskyddslagstiftningen och kunna beakta lagarnas inverkan vid utnyttjandet av skogen. De skall också kunna redogöra för verkningarna av annan miljölagstiftning, planering av markanvändning och plan-system samt målen för naturskyddsprogrammen och naturskyddsnätverken.

- ▲ **Centralt innehåll:**
lagstiftning samt system för planering och styrning.

De studerande skall kunna sörja för skogens hälsa och i sitt arbete kunna beakta de viktigaste skadegörarna i skogen och andra faktorer som påverkar skogens hälsa. De studerande skall kunna beakta hur arbetsmetoderna vid skogsbruket, luftföroreningarna och försurningen

påverkar jordmånen och sjöar och vattendrag. De skall kunna redogöra för de miljökrav som gäller skogsförbättringsarbeten.

▲ **Centralt innehåll:**
skydd av skogen.

De studerande skall kunna redogöra för de värdefulla livsmiljöerna i skogen och om naturvårdsrekommendationerna för ekonomiskogar och kunna beakta dessa vid valet av arbetsmetoder. De skall kunna beskriva skogscertifieringssystemet och kunna beakta de krav som certifieringen ställer på arbetsmetoderna vid skogsbruket.

▲ **Centralt innehåll:**
värdefulla livsmiljöer i skogen och skogscertifiering.

De studerande skall kunna välja rätta arbetsmetoder i tätortsnära skogar, landskaps- och skyddsskogar och andra skogar, där speciell hänsyn tas till miljön, med beaktande av kundens behov och de utgångspunkter som miljön erbjuder. De skall t.o.m. kunna beakta motstridiga krav. De studerande skall i sitt arbete kunna beakta också säkerhetsfaktorerna och de åtgärder som dessa kräver. De skall på ett ergonomiskt och säkert sätt kunna använda de maskiner och redskap och den utrustning som de behöver i sitt arbete. De studerande skall kunna bedöma och utveckla kvaliteten på sitt arbete och dess innehåll.

▲ **Centralt innehåll:**
arbete i skogar där speciell hänsyn tas till miljön.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna redogöra för innehållet i den centrala lagstiftningen och om målen för planerings- och styrningssystemen
- känna igen de viktigaste skadegörarna i skogen och om andra faktorer som påverkar skogens hälsa
- kunna beskriva vilken verkan skogsarbetena har på skogen
- kunna identifiera värdefulla livsmiljöer i skogen och inse betydelsen av skogscertifiering
- med handledning kunna välja rätta arbetsmetoder i skogar där speciell hänsyn tas till miljön.

3.2.20 KUNDBETJÄNING, 6 SV**Mål och centralt innehåll, berömlig nivå**

De studerande skall kunna redogöra för företagsamhet inom skogsbruk och natur och om förutsättningarna för ekonomisk verksamhet. De skall i sitt arbete kunna beakta kundernas behov och önskemål.

- ▲ Centralt innehåll:
företagsamhet och färdigheter i kundbetjäning.

De studerande skall kunna redogöra för och motivera de arbetsmetoder som de använder och kunna handleda kunder, vid behov också på ett främmande språk.

- ▲ Centralt innehåll:
färdigheter i handledning och rådgivning.

De studerande skall kunna informera och marknadsföra på ett sätt som lämpar sig för situationen och kunden.

- ▲ Centralt innehåll:
information och marknadsföring.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna redogöra för principerna i företagsamhet och kundbetjäning
- kunna redogöra för och motivera enkla uppgifter inom naturvården i skogen
- med handledning eller i en grupp kunna planera och genomföra information och marknadsföring som gäller en viss bestämd händelse.

VALFRIA STUDIER I SAMTLIGA UTBILDNINGSPROGRAM

3.2.21 SKOGSBRUKSFÖRETAGSVERKSAMHET, 5 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna redogöra för innehållet i en skogsbruksplan och kunna utnyttja skogsbruksplanen i sitt arbete. De skall med hjälp av kalkyler kunna granska lönsamheten i sin verksamhet. De skall självständigt kunna utföra skogsarbeten och marknadsföra sina produkter.

- ▲ Centralt innehåll:
virkesproduktionen för en skogslägenhet.

De studerande skall ha så god kännedom om sin bransch att de kan utnyttja de möjligheter som branschen erbjuder för företagare och arbetstagare. De skall kunna berätta vad företagsamhet innebär och vilka basfunktionerna i företag är. De skall klara av att redogöra för grunderna för lönsam företagsamhet och kunna beräkna kostnader och intäkter. De skall vara kapabla att följa upp och utvärdera sin verksamhet och kunna anlita sakkunnig hjälp för företagsverksamheten.

- ▲ Centralt innehåll:
företagsamhet.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna berätta om de arbetsmöjligheter som deras bransch erbjuder
- med en rådgivares hjälp kunna bedöma de möjligheter som lägenhetens skogar erbjuder
- kunna beskriva basfunktionerna i företag
- kunna redogöra för vilken betydelse uppföljning av verksamheten och anlitande av sakkunnig hjälp har för företagsverksamheten.

3.2.22 TRÄFÖRÄDLING, 5 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna ge en beskrivning av de mest använda virkesråvarorna inom träförädling, anskaffningsmöjligheterna för dem samt

andra möjligheter att utnyttja virke, såsom sågvaror, tjära, kol, masur- och prydnadsarbeten, dekorationskvistar, julgranar, timrade arbeten o.s.v.

De studerande skall med säkra arbetsmetoder och med hjälp av redskap och maskiner kunna förädla virket till säljbara nyttigheter.

- ▲ Centralt innehåll:
träförädling.

De studerande skall kunna prissätta och marknadsföra sina produkter.

- ▲ Centralt innehåll:
marknadsföring.

Bedömning, nöjaktig nivå

De studerande skall

- kunna berätta om de möjligheter som träförädlingen erbjuder
- med handledning kunna tillverka enkla produkter av trä
- kunna redogöra för användningsområdets krav.

3.2.23 FÄRDIGHETER I NÄRTRANSPORT, 5 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall med ergonomiska och ur arbetarskyddssynpunkt säkra arbetsmetoder kunna transportera virke med skogstraktor, lantbrukstraktor med utrustning för skogsarbeten, snöskoter, fyrhjuling eller häst. De studerande skall kunna planera körstråk och virkesavlägg och därvid beakta när- och fjärrtransportens behov. De skall kunna granska lönsamheten i sin verksamhet med hjälp av kostnadskalkyler. De studerande skall kunna beräkna eller utvärdera mängden av sitt arbete och kvaliteten på det. De skall kunna prissätta sitt arbete.

- ▲ Centralt innehåll:
färdigheter i närtransport.

De studerande skall kunna motivera valet av de lämpligaste metoderna för den valda formen av skogstransport och känna till vilka faktorer som inverkar på lönsamheten för denna metod. De studerande skall vara kapabla att självständigt utnyttja transportmedlen och att utföra de dagliga och veckovisa återkommande servicearbetena samt sådana små reparationer som utförs i skogen.

- ▲ Centralt innehåll:
underhåll av transportmedel.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- med handledning kunna transportera virke från ett skifte till ett mellanavlägg med det skogstransportmedel som de har valt
- kunna arbeta med ergonomiska och säkra arbetsmetoder
- kunna utvärdera mängden av sitt arbete och kvaliteten på det
- med handledning kunna utföra servicearbeten på transportmedlen.

3.2.24 DRIVNING AV ENERGIVIRKE, 5 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna redogöra för de metoder och maskiner som allmännast används vid drivning av energivirke samt deras förutsättningar och krav för att uppnå en lönsam användning. De studerande skall kunna använda minst en av de maskiner som förekommer vid drivningskedjan för energivirke och kunna sköta underhållet av maskinen. De studerande skall kunna redogöra för vilka verkningar drivningen av energivirke har ur skogsvårds- och miljösynpunkter och inse vilka krav som i de olika skedena av drivningen ställs på drivningen av energivirke.

- ▲ Centralt innehåll:
maskiner och arbetsmetoder vid drivning av energivirke som en del av maskinell drivning, användning och underhåll av maskiner för drivning av energivirke samt betydelsen av drivning av energivirke ur skogsvårds- och lönsamhetssynpunkter.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna redogöra för de metoder och maskiner som allmännast används vid drivning av energivirke
- kunna beskriva vilka verkningar drivningen av energivirke har ur skogsvårds- och miljösynpunkter.

3.2.25 MASKINELLA SKOGSFÖRBÄTTRINGSARBETEN, 5 SV**Mål och centralt innehåll, berömlig nivå**

De studerande skall kunna redogöra för de maskiner och arbetsmetoder som används vid skogsodlings-, markbearbetnings-, och dikningsarbeten och vid anläggande av skogsvägar. De studerande skall vara kapabla att självständigt kunna använda åtminstone en maskin som representerar ett skogsförbättringsarbetsslag och kunna se till att maskinen är i funktionsdugligt skick. De skall i sitt arbete klara av att beakta vilka verkningar skogsförbättringsarbetena har ur skogsvårds- och miljösynpunkter.

▲ Centralt innehåll:

maskiner och arbetsmetoder vid skogsförbättringsarbeten, användning och underhåll av skogsförbättringsmaskiner, verkningarna på miljön och beaktande av dem i arbetet samt skogsförbättringsarbetenas ekonomiska och skogsvårdande betydelse.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna redogöra för maskiner och arbetsmetoder vid skogsförbättringsarbeten
- med handledning kunna utföra arbeten med en skogsförbättringsmaskin
- kunna redogöra för skogsförbättringsarbetenas verkningar ur skogsvårds- och miljösynpunkter.

3.2.26 SKOGSVÅRD OCH DRIVNING, 5 SV

De studerande skall enligt sin studieinriktning välja minst två ur följande centrala ämnesområden.

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna bedöma behovet av förnyelse i ett skogsbestånd, skogsmarkens behov av istandsättning och skötsel samt de metoder som skall användas med beaktande av skogsmarken och träslag. De skall kunna utföra förnyelsearbeten i skogen med beaktande av naturvårdssynpunkter.

▲ Centralt innehåll:
skogsförnygring.

De studerande skall vara kapabla att fastställa behovet av gallring i plantbestånd och gallringsskog, vid behov med stöd av en skogsbruksplan. De skall kunna utnyttja odlingsmodeller för trädbestånd. De studerande skall kunna redogöra för vilken betydelse gallringen och trädvalet har för virkesproduktionen, skogens hälsa och miljön. De skall kunna utföra arbeten inom virkesproduktionen på ett tryggt sätt och med rätta arbetsmetoder. De skall självständigt kunna använda och underhålla de arbetsredskap och den utrustning som behövs vid virkesproduktionen. De studerande skall kunna redogöra för betydelsen av skogsförbättring och de möjligheter som den erbjuder. De skall vid virkesproduktionen kunna beakta möjligheterna och betydelsen av att odla specialträd.

▲ Centralt innehåll:
skogsproduktion.

De studerande skall kunna positionsbestämma och målinriktat kunna avgränsa en stämplingspost i terrängen med hjälp av uppgifterna på kartan och i skogsbruksplanen. De studerande skall känna till metoderna vid drivning och kunna tillämpa dem vid planeringen av stämplingsposter.

▲ Centralt innehåll:
planering av stämplingsposter.

De studerande skall kunna planera och avverka en stämplingspost enligt erhållna mått- och kvalitetskrav. De skall ha ingående kännedom om ergonomiska och säkra arbetsmetoder. De studerande skall kunna använda, underhålla och iståndsätta de verktyg och den utrustning som de behöver i sitt arbete.

▲ Centralt innehåll:
planering för drivning och verkställande av drivningsarbeten.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna beskriva metoderna för skogsförnyelse
- med handledning kunna utföra förnyelsearbeten i skogen
- med handledning kunna bedöma gallringsbehovet i plantbestånd och gallringsskog

- kunna redogöra för gallringens betydelse för växande träd
- kunna redogöra för möjligheterna att odla specialträd
- med handledning kunna avgränsa en stämplingspost i terrängen och kunna identifiera de märkningar i terrängen som används vid planering av stämplingsposter
- med handledning kunna avverka en stämplingspost enligt erhållna mått- och kvalitetskrav
- behärska bastekniken för upparbetning av virke
- med handledning kunna använda och underhålla utrustning som används vid virkesproduktion och drivning.

3.2.27 NATURTURISM, 5 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall kunna redogöra för de möjligheter för turism som naturen erbjuder i sin del av landet och kunna beskriva att endast särpräglade produkter kan klara sig i konkurrensen. De skall kundcentrerat kunna planera och genomföra korta naturbaserade utfärder och tilldragelser. De studerande skall ha ingående kännedom om handledning, rådgivning och kommunikation och kunna marknadsföra sin verksamhet.

▲ **Centralt innehåll:**
basfärdigheter i naturturism.

De studerande skall kunna redogöra för de möjligheter som deras bransch erbjuder företagare och arbetstagare. De skall kunna utarbeta en realiserbar affärsidé för ett företag inom turismen. De studerande skall kunna beskriva grunderna för ett lönsamt företag och kunna beräkna kostnader och intäkter. De skall kunna följa upp och utvärdera sin verksamhet samt kunna anlita sakkunnig hjälp inom företagsverksamheten.

▲ **Centralt innehåll:**
företagsamhet.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- kunna redogöra för de möjligheter för företagsamhet inom turismen som naturen i deras område erbjuder
- med handledning kunna planera och genomföra korta naturbaserade utfärder och tilldragelser

- kunna handleda och råda kunder
- kunna beskriva vilken betydelse uppföljning av verksamheten och sakkunnigas hjälp har för företagsverksamheten.

3.2.28 GRUNDERNA I TRÄDVÅRD, 5 SV

Mål och centralt innehåll, berömlig nivå

De studerande skall känna igen de vanligaste parkträden i sin del av landet och trädens olika utvecklingsskeden så att de kan fatta beslut om lämpliga åtgärder för trädens vård. De skall kunna redogöra för ståndortsfaktoreernas inverkan på trädens vård. De skall kunna identifiera de vanligaste sjukdomarna hos träd för att kunna vidta rätta vårdåtgärder vid rätt tidpunkt.

- ▲ Centralt innehåll:
bedömande av trädens tillväxtförmåga.

De studerande skall kunna erbjuda sin yrkesskicklighet vid arbeten inom trädvården. De skall på ett ändamålsenligt sätt kunna använda och underhålla lämplig arbetsutrustning. De studerande skall kunna utföra arbeten som hör till trädens vård, såsom att bereda växtunderlag, avlägsna grenar, söka efter sjuka träd och vidta nödvändiga åtgärder. De skall kunna redogöra för möjligheterna att utnyttja fällda träd. De studerande skall i sitt arbete sörja för sin egen och allmänhetens säkerhet.

- ▲ Centralt innehåll:
ingående kännedom om metoderna för trädvård.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- känna igen de vanligaste parkträden i sin del av landet och trädens utvecklingsskeden
- med handledning kunna sköta sjukdomar hos träd
- med handledning kunna välja den lämpliga utrustningen för trädvård och kunna utföra servicearbetena på utrustningen
- med handledning kunna utföra arbetsuppgifter inom trädvård
- kunna sörja för sin egen och andras säkerhet.

3.2.29 ÖVRIGA VALFRIA STUDIER, 10 SV

I läroplanen som godkänns av utbildningsanordnaren kan som valfria studier i de yrkesinriktade studierna ingå också andra än de studiehelheter som nämns i punkterna 3.2.21–3.2.28. Det kan vara frågan om studier i enlighet med arbetslivets regionala och lokala behov, andra studier som fördjupar eller vidgar yrkesstudierna, gemensamma studier eller gymnasiestudier.

Dessa studiers omfattning kan vara högst 10 studieveckor i examen.

3.3 VALFRIA STUDIER – MÅL, CENTRALT INNEHÅLL OCH BEDÖMNING

De studerande skall i sina studier innefatta 10 studieveckor valfria studier för vilka mål, centralt innehåll och bedömning en individuell studieplan skall uppgöras. De valfria studierna kan utgöras av yrkesstudier eller gemensamma studier från det egna utbildningsområdet eller något annat område, studier som förbereder för fortsatta studier eller för avläggande av studentexamen, arbetserfarenhet eller handledda fritidsintressen som främjar de allmänna och yrkesinriktade syftena med utbildningen samt de studerandes personlighetsutveckling.

3.4 MÅL FÖR STUDIEHANDLEDNINGEN

I studierna skall ingå 1,5 studieveckor studiehandledning. Studiehandledningens mål skall vara att den studerande kan fungera inom läroanstaltens gemenskap och kan planera sina studier och engagera sig i dem, dvs. känna till studierna och valfriheten i examen. Studerandena skall kunna följa med sina studieprestationer och be om stöd för planeringen av studierna. De skall kunna skaffa hjälp vid eventuella svårigheter med studierna samt söka arbete eller en studieplats även utomlands.

3.5 LÄRDOMSPROVET – MÅL OCH BEDÖMNING

I studierna ingår ett lärdomsprov, vars omfattning är minst två studieveckor. De studerande skall kunna utarbeta ett lärdomsprov, som kan bestå av en uppgiftshelhet som sammanfattar studierna eller som visar specialkunnande inom ett delområde av examen. Det kan vara frågan om ett skriftligt arbete, ett multimedie- eller hypermediearbete, en utredning, ett projektarbete eller en produkt. Lärdomsprovet skall uppfylla målen i examen.

De studerande skall kunna planera lärdomsprovet i enlighet med eget intresse och egen yrkesinriktning. Då de utarbetar lärdomsprovet skall de kunna arbeta självständigt, logiskt och systematiskt. De skall kunna skaffa fram information som de behöver för lärdomsprovet ur olika källor och förhålla sig kritiskt till den information de får. De skall kunna förena kunnande från olika delområden i examen och använda ändamålsenliga arbetsmetoder. De skall självständigt kunna lösa problem och bedöma hur lärdomsprovet framskrider samt dess resultat. De skall kunna presentera sitt lärdomsprov både skriftligt och muntligt.

Bedömning, nöjaktig nivå (1)

De studerande skall

- som sitt lärdomsprov utarbeta en uppgiftshelhet som sammanfattar de grundläggande uppgifterna i branschen eller en uppgiftshelhet ur ett enskilt delområde
- med handledning kunna planera sitt lärdomsprov
- med handledning skaffa information ur de viktigaste källorna
- med handledning kunna välja ändamålsenliga arbetsmetoder för lärdomsprovet
- vid behov kunna be om hjälp för att lösa problem i samband med lärdomsprovet
- kunna bedöma resultatet av lärdomsprovet
- kunna presentera lärdomsprovet.

4

BEDÖMNING AV DE STUDERANDE

4.1

SYFTE OCH GENOMFÖRANDE

1 SYFTET OCH MÅLET MED BEDÖMNINGEN

Utöver vad som bestäms i lagen om yrkesutbildning (L 630/98, 25 §) skall bedömningen förstärka utvecklingen av de studerandes jaguppfattning och tillväxt som yrkesmänniskor. Härvid grundar sig bedömningen på de studerandes självvärdering och på utvärderingssamtal som förs mellan de studerande och lärarna. Vid inlärnin g i arbetet deltar också arbetsplatsutbildarna i utvärderingssamtal.

Bedömningen skall utom att handleda de studerande också ge information om deras kunnande till lärarna och arbetsgivarna samt utgöra underlag för ansökan till fortsatta studier.

2 GENOMFÖRANDE AV BEDÖMNINGEN

Utöver vad som bestäms i förordningen om yrkesutbildning (F 811/98, 10 §, 11 §) skall de studerande bedömas kvalitativt genom att deras kunnande jämförs med målen för respektive studiehelhet och med de bedömningskriterier som är baserade på målen. Strävan att uppnå målen för studiehelheterna skall stödas genom bedömning av olika studieperioder. Vitsorden för studiehelheter bör ges med tonvikt på de studerandes kunnande i slutskedet. De studerandes kunnande skall påvisas. Bedömningsresultaten från olika avsnitt i studierna kan inte mekaniskt räknas ihop, delas eller betonas.

Bedömningsmetoderna skall väljas så att de mäter hur de uppställda målen har nåtts, lämpar sig för de studiemetoder som har använts och stöder de studerandes inlärnin g. Eftersom de studerande kan visa sitt kunnande på olika sätt, skall de också kunna påvisa sitt kunnande på annat sätt än enbart i skrift. Speciellt när det gäller handikapp, sjukdomar och därmed jämförbara lässvårigheter, t.ex. läs- och skrivsvårigheter, måste bedömningsmetoden anpassas efter respektive studerandes problem.

Alla studerande och alla som deltar i bedömningen skall innan studierna inleds informeras om bedömningsprinciperna och deras tillämpning, bl.a. om syften och mål, om vitsordsbildningen, vitsordsskalan och krav-

nivåerna, om möjligheterna till omtagning och de villkor som måste uppfyllas för att kunna avancera i studierna, om bedömningen av inläring i arbetet, om korrigering av bedömningen, och bedömningen av tillgodoräknade studier samt om dokumenteringen av vitsord och om innehållet i studiekort och examensbetyg.

3 VITSORDSGIVNING

Utöver bestämmelserna i förordningen om yrkesutbildning (F 811/98, 10 §) gäller att vitsord skall ges för alla studiehelheter som motsvarar läroplansgrunderna, också för de andra valfria studierna som ingår i de yrkesinriktade studierna.

När en studerande har studerat i enlighet med 12 § L 630/98, antecknas för de ifrågavarande studierna i betyget en hänvisning och i nedre kanten: "Genomfört enligt 12 § L 630/98".

Om gemensamma studier tilläggsvis har bedrivits i samband med valfria studier, kan de tas med i bedömningen av de gemensamma studierna. Mängden gemensamma studier överstiger då 20 sv. I anslutning till de valfria studierna nämns studierna med en fotnot: "Fullgjort i samband med de gemensamma studierna".

För de gemensamma studierna (20 sv) som statsrådet beslutat om ges separata vitsord. De gemensamma studier som ingår i de yrkesinriktade studiehelheterna skall bedömas som en del av de yrkesinriktade studiehelheterna. I den studerandes studiekort skall dessa studier specificeras med tanke på tillgodoräknande och fortsatta studier.

En del av en studiehelhet bör kunna godkännas som genomförd eller räknas till godo också utan vitsord. Då måste man försäkra sig om att de studerande kan ges ett vitsord för ifrågavarande studiehelhet i examensbetyget. Lärdomsprov skall bedömas såsom del av de studiehelheter där de ingår. För lärdomsprov skall också ett skilt vitsord ges och det skall antecknas i examensbetyget.

Det kunnande som påvisats under perioderna med inläring i arbetet skall bedömas såsom del av de yrkesinriktade studiehelheter där inläringen i arbetet ingår. På examensbetygen antecknas omfattningen av inläringen i arbetet men inte vitsorden.

4 TILLGODORÄKNANDE

Utöver bestämmelserna i lagen och förordningen om yrkesutbildning (L 630/98, 30 §, F 811/98, 13 §) gäller att man genom tillgodoräknande av tidigare studier skall undvika överlappningar och förkorta studietiden. Vid övergång från en examen till en annan eller från gymnasium

till yrkesutbildning på andra stadiet skall åtminstone de slutförda gemensamma studierna och de valfria studierna räknas till godo.

Sommararbete och tidigare arbetserfarenhet skall räknas till godo, om det kunnande som har förvärvats konstateras motsvara läroplansmålen.

Vid läroanstalten skall man kontrollera att studierna motsvarar läroplanen i fråga om mål och centralt innehåll. Vid behov bör överensstämmelsen påvisas med prov. Tillgodoräkandet skall underlättas genom att utveckla för ändamålet lämpliga bedömningsmetoder.

När de studerandes tidigare studier eller studier som samtidigt bedrivs vid en annan läroanstalt godkänns att kompensera en full studiehelhet skall det givna vitsordet införas i betyget. Skulle vitsordsskalorna vara olika använder man det omvandlingsschema som finns i kapitel 4.3. Namnet på den läroanstalt som givit vitsordet skall noteras i betyget. Om inget vitsord för ifrågavarande studier har givits, bör en bedömning göras.

5 FÖRNYANDE AV STUDIEPRESTATIONER

Beträffande möjlighet att ta om prestationer och höja vitsord gäller vad som sägs i förordningen om yrkesutbildning (F 811/98, 12 §).

6 RÄTTELSE AV BEDÖMNING

Beträffande rättelse av bedömning gäller vad som sägs i förordningen om yrkesutbildning (F 811/98, 15 §).

4.2

FÖREMÅL OCH KRITEIRIER FÖR BEDÖMNINGEN

Föremålen och kriterierna för bedömning skall härledas från de mål som anges i läroplans- och examensgrunderna. Föremålen för bedömningen är de gemensamma betoningarna och den för alla branscher gemensamma baskompetensen, behärskan av arbetsmetoder, redskap, material och arbetsprocesser samt arbetssäkerheten och den kunskap som ligger till grund för arbetet.

I det följande definieras kunnande på nivåerna nöjaktiga, god och berömlig och på basis av dem fastställer läroanstalterna bedömningskriterierna för studiehelheterna.

Nöjaktiga:

De studerande skall kunna sysselsätta sig inom det yrkesområde som motsvarar examen och sköta uppgifter som motsvarar utbildnings-

programmet, oavsett smärre brister i skickligheten och kunskaperna. De studerande skall kunna använda de vanligaste arbetsmetoderna, arbetsredskapen och materialen och behärska de grundläggande arbetsuppgifterna i skogsbranschen. De studerande skall kunna fungera i miljöer och situationer de är bekanta med. De skall kunna tillämpa inhämtade färdigheter och för arbetet relevanta kunskaper i inövade, ofta återkommande situationer. De skall under handledning kunna söka fram vetande som gäller arbetet och kunna begripligt återge det muntligt eller skriftligt. De skall kunna utföra de uppgifter de tilldelats och bedöma sig själva och sitt arbete. De studerande skall iaktta arbetstider, säkerhetsföreskrifter och andra anvisningar och överenskommelser samt rådgöra om avsteg från dessa.

Goda:

De studerande skall kunna använda skogsbranschens arbetsmetoder, arbetsredskap och material. De kan sköta de centrala uppgifterna i branschen. De studerande skall reda sig i olika slags situationer och grupper och tillämpa sina färdigheter och för arbetet relevanta kunskaper i nya situationer. De skall kunna klassificera, jämföra och organisera inhämtat vetande och bearbeta det så att det är användbart. De studerande skall kunna gestalta sitt arbete som en helhet och också beakta arbetsplatsens speciella behov. De skall tillämpa gällande regler och anvisningar i olika situationer och iaktta föreskrifterna om säkerhet i arbetet. De studerande skall självständigt kunna utföra arbetsuppgifter som de tilldelats och kunna utvärdera sig själva och sitt arbete mångsidigt. De studerande skall kunna bedöma information med avseende på riktighet och tillförlitlighet.

Berömliga:

De studerande skall kunna välja de för sitt arbete bäst lämpade arbetsmetoderna, arbetsredskapen och materialen och använda dem på rätt sätt. De skall kunna utvärdera och vidareutveckla sitt arbetssätt. De skall agera aktivt och konstruktivt i olika situationer och i samverkan med olika grupper. De studerande skall finna nya problemlösningar och klara upp konfliktsituationer. De studerande bör självständigt kunna utföra också andra än förelagda uppgifter. De skall kunna utveckla sitt arbete, sin arbetsmiljö och säkerheten i arbetet samt mångsidigt bedöma sig själva och utveckla sin beredskap att verka under förändrade förhållanden. De studerande skall kunna bedöma inhämtad information vad gäller dess riktighet och tillförlitlighet. De skall kunna klassificera, jämföra och organisera sitt vetande, bearbeta det för användning och dra slutsatser av det. De skall kunna gradera frågor i angelägenhetsordning, göra upp planer och begrunda effekterna av olika alternativ för att kunna

välja det lämpligaste i respektive fall. De studerande skall i sin verksamhet kunna beakta arbetsplatsens specialbehov. De skall kunna se sitt arbete som en del av den verksamhet som bedrivs på arbetsplatsen och i hela dess verksamhetsmiljö.

4.3 VITSORDSSKALA OCH OMVANDLING AV VITSORD

1 VITSORDSSKALAN

Beträffande vitsordsskalan gäller vad som bestäms i förordningen om yrkesutbildning (F 811/98, 10 §).

2 OMVANDLING AV VITSORD

De studerande skall bedömas enligt bedömningspraxis vid den läroanstalt där studieprogrammet eller delar av detta genomförs. Om läroanstalternas vitsordsskalor är olika, skall den läroanstalt som tillgodoräknar studierna omvandla vitsorden och avgöra motsvarighetsfrågan till de studerandes fördel. Vitsord bör omvandlas enligt följande:

Gymnasiets vitsordsskala (5–10)		Yrkesläroanstaltens vitsordsskala (1–5)		Skala (1–3)
utmärkta	10	berömliga	5	3
berömliga	9	berömliga	5	3
goda	8	goda	4	2
nöjaktiga	7	goda	3	2
försvarliga	6	nöjaktiga	2	1
hjälpiga	5	nöjaktiga	1	1

4.4 YRKESPROV

Om yrkesproven ges separata föreskrifter.

4.5 BETYG

1 EXAMENSBETYG

Examensbetyget är ett officiellt dokument, vars innehåll skall motsvara grunderna för läroplanen eller grunderna för fristående examen. Examens-

betyg ges i enlighet med bestämmelserna i förordningen om yrkesutbildning (F 811/98, 13 §).

Vid läroavtalsutbildning som har ordnats enligt läroplansgrunderna skall examensbetyg ges, när den studerande har genomfört de studier som hör till examen med godkänt resultat.

Examensbetyg som motsvarar läroplansgrunderna skall innehålla följande uppgifter:

- namnet på utbildningsanordnaren eller läroanstalten som beviljar betyget
- den studerandes namn och personbeteckning
- namnet på den avlagda grundexamen och dess omfattning 120 sv/3 år
- namnet på det avlagda utbildningsprogrammet
- examensbenämning
- de genomförda studierna, deras omfattning och vitsorden för dem
- lärdomsprovet som ingått i studieveckorna, dess omfattning, namn och vitsord
- inlärn timer i arbetet som ingått i studierna, dess omfattning samt verksamhetsområde eller omfattande uppgifter (högst två rader)
- datum och underskrifter
- stämpel.

På baksidan eller tilläggsbladet

- kontaktinformation om utbildningsanordnaren eller läroanstalten som beviljar betyget
- utbildningsanordnarens eller läroanstaltens namn, om det inte nämnts ovan
- tillståndet att ordna utbildning som undervisningsministeriet beviljat
- lagstiftning som utbildningen grundar sig på
- notis om att utbildningen har genomförts i enlighet med de läroplansgrunder som Utbildningsstyrelsen godkänt
- grundutbildningskrav och den nationella examensnivån
- examensnivå enligt EG-klassificeringen
- behörighet för fortsatta studier som utbildningen medför
- definition av omfattningen av examen, studieår och studievecka
- vitsordsskala
- de specialbestämmelser som hör till utövandet av yrket.

2 BETYG

Utöver det som sägs om givande av betyg i förordningen om yrkesutbildning (F 811/98, 13 §) ges de studerande betyg över slutförda studier. I betyget antecknas utöver vitsorden också de studiehelheter som de har

deltagit i utan att ha fått godkänt vitsord. I betygen anges dessutom vad erhållandet av examensbetyg förutsätter av de studerande.

3 SKILJEBETYG

Beträffande skiljebetyg gäller vad som bestäms i förordningen om yrkesutbildning (F 811/98, 13 §).

4.6 BEDÖMNING VID SPECIALUNDERVISNING

Bedömningen av de studerande skall följa samma principer som i andra fall. Eventuella avvikelser från läroplansgrundernas mål med stöd av 20 § L 630/98 skall antecknas i betyget. Examensbetyg skall utfärdas även när examensmålen har anpassats för de studerande. De anpassade målen skall framgå av examensbetyget. Bedömningen skall anpassas efter de anpassade målen, vilket förutsätter att särskilda bedömningskriterier uppgörs. Vitsordsskalan skall vara densamma som används i allmänhet. De studerande skall veta att justering av utbildningsmålen kan inverka på möjligheterna till fortsatta studier och framgång i sådana studier.

Om studierna till väsentliga delar blir ofullständiga ges i stället för examensbetyg ett betyg över slutförda studier, och i en bilaga uppges vad de studerande kan bäst.

4.7 BEDÖMNING AV INVANDRARE

Studerande som är invandrare och som tillhör andra särskilda språk- och kulturgrupper skall få sina prestationer bedömda på samma sätt som andra studerande. Kunskaperna och färdigheterna skall bedömas enligt sådana metoder att vitsorden inte påverkas av eventuella brister i språkkunskan.

Om svenska eller finska inte är de studerandes modersmål, skall studierna bedömas enligt målen för svenska/finska som andra språk vid främmande modersmål också i det fall att sådan undervisning inte särskilt anordnats för de studerande. Om läraren och de studerande är överens om att de studerandes kunskap i svenska/finska är på modersmålsnivå, skall kunskan bedömas enligt målen för modersmål, svenska/finska. I examensbetyget skall det antecknas enligt vilkendera målsättningen prestationerna har bedömts; skalan bör vara 1–5.

Om de studerande inte har läst finska/svenska som det andra inhemska språket, skall det antecknas i betyget vilket språk de i stället har studerat.

5

ÖVRIGA BESTÄMMELSER

5.1

STUDIEHANDLEDNING

Examen skall innefatta minst 1,5 studieveckor studiehandledning. Dessutom har varje studerande rätt att få tillräcklig personlig och annan behövlig studiehandledning i sina studier. Läroanstalten skall speciellt ägna omsorg åt handledningen av sådana studerande som har studie-svårigheter (t.ex. läs- och skrivsvårigheter), många frånvarodagar eller problem i sin livssituation.

Studiehandledningen skall läggas upp så, att de studerande

- får tillräcklig information om utbildningen i förväg och medan den pågår
- får kunskap om och erfarenhet av arbetslivet, företagsamheten och yrkena
- får vetskap om och möjligheter till internationella kontakter, studier och arbete
- får hjälp med särskilda problem i sina studier och i sitt liv.

De som har blivit antagna till yrkesutbildning skall få information om examina, hur de bildas och vad de innehåller samt om studier som vid behov kan väljas ur andra läroanstalters utbud. De studerande skall stödas i sina olika val. Individuella studieplaner skall uppgöras för de studerande utgående från deras val. När de individuella studieplanerna uppgörs bör man särskilt beakta sådana studerande som under skolåren haft eller vid yrkesutbildningens början har svårigheter i anslutning till sin studie- eller livssituation.

Hela personalen bör delta i handledningen av de studerande, men huvudansvaret för planeringen av den vilar på studiehandledaren. För att lyckas väl kräver studiehandledningen expertsamarbete inom läroanstalten, samarbete med de studerande och deras hem, samverkan mellan olika läroanstalter och samarbete med utomstående experter.

Yrkesläroanstalterna skall utveckla sina väglednings- och rekryteringstjänster i samarbete med Arbetskraftsbyråerna och näringslivet samt främja de studerandes sysselsättnings- och fortbildningsmöjligheter.

Utöver bestämmelserna i förordningen om yrkesutbildning (F 811/98, 5 §) skall följande principer iakttas i fråga om inläring i arbetet:

Inläringen i arbetet skall utgöra målinriktade studier med tillhörande handledning och bedömning. Inlärningsperioderna måste vara så pass långa och mångsidiga att de studerande kan lära sig behärska yrket. I början av studietiden bör perioderna vara korta, men i senare studieskeden, när kunskaperna och färdigheterna ökat, så långa som möjligt för att de studerande skall kunna lära sig större helheter och ta ansvar för sina arbetsuppgifter.

Planeringen av inläring i arbetet skall ske i samverkan med lokala representanter för arbetslivet och med beaktande av arbetslivets regionala och lokala behov och möjligheter. Vid läroanstalten skall man besluta hur inläringen i arbetet och inlärningsmålen inordnas i de studerandes individuella studieplaner. Det skall framgå hur den inläring som sker vid läroanstalten och den som sker på arbetsplatsen kompletterar varandra när det gäller att uppnå examensmålen.

De studerande kan fullgöra en del av inläringen i arbetet utomlands, och detta skall i så fall vara överenskommet på förhand.

Bara i undantagsfall och av särskilt vägande skäl kan en studerandes inläring i arbetet ordnas vid läroanstaltens övningsföretag eller på något motsvarande sätt.

Läroanstalten skall ge de studerande träning för arbetsplatserna samt möjligheter att skaffa sig fackkunskaper som hör till studierna också under tiden för inläring i arbetet. På arbetsplatserna måste det särskilt beaktas att de studerande får handledning, övervakning och respons.

ORGANISERINGEN

Utöver vad som bestäms i lagen om yrkesutbildning (L 630/98, 16 §) åligger det utbildningsanordnaren att tillsammans med de studerande ordna med platser för inläringen i arbetet. I avtalet mellan utbildningsanordnaren och arbetsgivaren kommer man överens om de frågor som nämns i förordningen om yrkesutbildning (F 811/98, 5 §).

Utbildning på en arbetsplats läggs i regel upp så att den studerande inte är anställd hos arbetsgivaren. Den studerande har då rätt till studie-stöd och studiesociala förmåner, såsom måltider och eventuella rese-kostnadsersättningar. Om det särskilt avtalas skall inläringen i arbetet också kunna ske inom ramen för ett arbetsavtalsförhållande.

SKYDD I ARBETET

Utöver bestämmelserna i lagen om yrkesutbildning (L 630/98, 19 §, 28 §) skall följande iakttas beträffande skydd i arbetet:

Samtliga parter skall ha klart för sig ansvaret och nödiga försäkringar i fråga om arbetarskydd, olycksfall och skadestånd. Vid behov kan man separat komma överens om ansvarsfördelningen. Innan arbetet börjar skall arbetsgivaren och utbildningsanordnaren i samråd förvissa sig om att den studerande är tillräckligt insatt i arbetet och kan följa arbetarskyddsanvisningarna.

Anordnandet av inlärn timer i arbetet regleras dessutom bl.a. av lagen om unga arbetstagare (998/93, ändrad 754/98), förordningen om skydd för unga arbetstagare (508/86, ändrad 679/90 och 1428/93) och arbetsministeriets med stöd av dessa författningar utfärdade beslut om lätta arbeten lämpliga för unga (1431/93) och beslut om arbeten som är farliga för unga arbetstagare (1432/93) samt skadeståndslagen (412/74).

Bedömningen av inlärn timer i arbetet, se kapitel 4.

5.3

YRKESINRIKTAD SPECIALUNDERVISNING

För att jämlikheten inom utbildningen skall förverkligas bör var och en, oberoende av olikheter i inlärn timerförutsättningarna, ha likvärdiga möjligheter att delta i yrkesutbildning och efter utbildningen få arbete och placera sig i samhället som fullvärdig medborgare.

Yrkesutbildningen för personer i behov av särskilt stöd skall enligt principen om jämlikhet i första hand anordnas i vanliga yrkesläroanstalter i samma grupper som för andra eller i specialgrupper eller i vardera. Specialyrkesläroanstalterna skall främst dra försorg om utbildningen för gravt handikappade och om förberedande och rehabiliterande undervisning och handledning för dem. Dessutom skall de tillhandahålla experthjälp för andra läroanstalter. Yrkesinriktad specialundervisning bör anordnas också i form av läroavtalsutbildning.

Studerande som behöver särskilda undervisnings- eller elevvårdstjänster på grund av handikapp, sjukdom, försenad utveckling, emotionell störning eller av andra skäl skall få specialundervisning, som avser att trygga en inlärn timer baserad på deras individuella förutsättningar och att främja deras självutveckling och tillväxt som människor. Till specialundervisningen ansluts stödservice och vid behov rehabilitering i samverkan med producenter av rehabiliteringsservice.

Principerna för specialundervisningen skall fastställas i läroplanen: mål, genomförande, undervisningsmetoder, stöd- och specialtjänster, expertservice, samarbetsinstanser och ansvarsfördelning. Tillräckliga

resurser skall reserveras för specialundervisningen. Hela läroanstalten skall främja inläringen hos dem som behöver särskilt stöd.

Behovet av specialundervisning skall definieras för varje enskild studerande utgående från läroplansgrunderna och med stöd av 20 § förordningen om yrkesutbildning. Uppnåendet av målen skall understödjas genom en individuellt planerad och handledd inlärningsprocess och med lämpliga stödåtgärder.

INDIVIDUELL PLAN FÖR HUR UNDERVISNINGEN SKALL ORDNAS

För studerande i behov av specialundervisning skall man alltid uppgöra en skriftlig individuell plan för hur undervisningen skall ordnas. I planen anges den examen som skall avläggas, de läroplansgrunder som iakttas, omfattningen av examen, de studerandes individuella läroplan, de service- och stödåtgärder som tillhandahålls och vem som svarar för dem samt grunderna för specialundervisningen. Planen bör uppgöras i samråd med de studerande, vid behov med deras förmyndare, representeranter för den föregående skolan samt respektive lärare och elevvårds-sakkunniga.

INDIVIDUELL LÄROPLAN

I den individuella planen för hur undervisningen skall ordnas ingår den individuella läroplanen, där man skall fastställa de studerandes personliga inlärningsmål, vilka bör basera sig på läroplansgrunderna för den examen som studierna siktar till. Den yrkesinriktade specialundervisningen skall planeras så att de studerande i möjligaste mån uppnår samma kompetens som studerande inom yrkesutbildningen i övrigt. Målen kan anpassas efter de studerandes förutsättningar antingen genom att målen för all undervisning har ändrats eller så att målen för bara en eller vissa av studiehelheterna ändras. Man skall i undervisningen betona de områden där de studerandes kunskande är starkt för att förbättra deras utsikter att få arbete. Speciell uppmärksamhet skall ägnas åt den praktiska inträningen under perioder av inläring i arbetet. De studerande skall informeras om sina möjligheter att få behövlig specialservice efter utbildningen.

Under utbildningens gång skall man följa med de studerandes framsteg och vid behov skall de personliga målen och stödåtgärderna justeras. För bedömningen i samband med specialundervisning redogörs i kapitel 4.

5.4 **UNDERVISNING FÖR INVANDRARE OCH OLIKA SPRÅK- OCH KULTURGRUPPER**

STUDIEARRANGEMANG

De yrkesinriktade målen skall vara desamma för invandrarestuderande som för andra studerande.

Studerande vars modersmål är ett annat än läroanstaltens undervisningsspråk skall stödas med särskilda undervisningsarrangemang, speciellt när det gäller språkstudierna.

I läroplanen skall ingå en plan för hur undervisningen skall ordnas för studerande som är invandrare. När det enligt 21 § L 630/98 ingår särskilda undervisningsarrangemang i läroplanen för studerande som är invandrare skall följande iakttas:

Studierna i svenska/finska skall i vårt land vid behov kunna ordnas enligt målen för svenska/finska som andra språk (se kapitel 3, punkt 3.1.1.6). Härmed avses då det språk som den studerande har lärt sig efter modersmålet i en svensk- eller finskspråkig miljö.

En studerande med annat modersmål än svenska eller finska kan för sina studier i främmande språk också välja sitt modersmål.

MODERSMÅLSSTUDIER

Enligt statsrådets beslut (SRB 213/99) kan utbildningsanordnaren, ifall de studerandes modersmål är något annat språk än svenska eller finska, besluta om att fördela de i 12 § 2 mom. lagen om yrkesutbildning avsedda obligatoriska studierna i modersmålet och det andra inhemska språket på ett sätt som avviker från vad som bestäms i 2 mom.

Resurserna för studier i modersmålet och det andra inhemska språket bör flexibelt kunna fördelas på eventuella studier i den studerandes eget modersmål, studier i svenska/finska som andra språk vid främmande modersmål och studier i det andra inhemska språket.

De studerande skall läsa svenska/finska

- 1) antingen enligt målen för svenska/finska som andra språk (kap. 3, punkt 3.1.1.6)
- 2) eller enligt målen för modersmål, svenska/finska (kap. 3, punkt 3.1.1.1/3.1.1.2), om den studerandes kunskap i svenska/finska anses vara på modersmålsnivå.

De studerandes studieplan kan innefatta båda typerna av studier. Den studerande skall under studiernas gång också kunna övergå från det förra till det senare alternativet.

Enligt lagen (L 630/98, 12 § 3 mom.) kan modersmålsundervisning beroende på de studerandes behov även anordnas i rommani, teckenspråk eller något annat språk som är de studerandes modersmål. De allmänna läroplansgrunderna för undervisning i det egna modersmålet anges i kapitel 3, punkt 3.1.1.5. Utifrån dem skall utbildningsanordnaren utforma tillämpningar för de särskilda språk som behövs.

De studerande får för sina modersmålsstudier välja att utnyttja studieveckor avsedda för svenska eller finska som modersmål (4 sv) eller också studera modersmålet som främmande språk (2 sv) eller som valfria studier.

Om för modersmålet (svenska eller finska) avsedda studieveckor används för studier i de studerandes eget modersmål, skall i varje fall studier i svenska/finska inrymmas i de studerandes utbildning.

STUDIER I DET ANDRA INHEMSKA SPRÅKET

För invandrarstuderande ordnas undervisningen i det andra inhemska språket (finska eller svenska) enligt målen för det andra inhemska språket, med beaktande av de studerandes situation och nivå.

Studierna i det andra inhemska språket skall för studerande med främmande modersmål kunna ersättas med studier i modersmålet och i svenska/finska (6 sv), se kapitel 3, punkt 3.1.1.6.

5.5 LÄROAVTALSUTBILDNING

Beträffande läroavtalsutbildning gäller vad som bestäms i lagen om yrkesutbildning (L 630/98, 17 §) och i lagen om ändring av lagen om yrkesutbildning (L 1185/98, 17 §).

Både för unga och för vuxna kan läroavtalsutbildning som leder till en yrkesinriktad grundexamen ordnas som grundläggande yrkesutbildning enligt läroplansgrunderna eller som läroavtalsutbildning som förbereder för fristående examen enligt grunderna för fristående examen.

Examensbetyg över examen avlagd enligt läroplansgrunderna utfärdas av utbildningsanordnaren och examensbetyg över fristående examen av vederbörande examenskommission.

6

LÄROPLANEN

UPPGÖRANDET AV LÄROPLANEN

Enligt 14 § lag 630/98 skall utbildningsanordnaren godkänna en läroplan för utbildningen, och planen skall följa läroplansgrunderna i detta dokument. Planen skall godkännas särskilt för svensk-, finsk- och samiskspråkig undervisning och vid behov för undervisning på något annat språk. Läroplanen skall utformas så att den möjliggör individuella val för de studerande.

RÄTT ATT FÅ TILLRÄCKLIG UNDERVISNING OCH HANDLEDNING

I läroplanen skall det beaktas, att de studerande har rätt att få tillräcklig undervisning och behövlig handledning under varje arbetsdag, oberoende av hur utbildningen är upplagd. De studerande skall få tillräckligt med handledning också under tiden för inläring i arbetet och särskilt i början av tiden.

Utbildningsanordnaren skall också svara för att de studerande avancerar i sina självständiga studier genom att studieuppgifterna planeras, de studerande vägleds i arbetet och uppnåendet av målen bedöms. Självständiga studier skall övervakas och stödundervisning ges vid behov. Närundervisning och lärarhandledning är centrala i början av studierna. Efterhand som de studerandes självstyrnings- och studiekapacitet utvecklas skall mera utrymme beredas för självständiga studier och ansvaret för arbets- och studieuppgifterna småningom ökas, varvid lärarens roll närmast går ut på planering, övervakning och bedömning. Studiernas omfattning och mål har definierats så att de förutsätter 40 timmars arbetsinsats i veckan av de studerande. Läroanstalten skall sörja för att målen uppnås.

LÄROPLANENS INNEHÅLL

Läroplanen skall innehålla en gemensam del som gäller för samtliga utbildningsområden och examina samt separata delar för de olika examina. I den gemensamma delen definieras, vid sidan av principer och förfaringssätt som är gemensamma för alla utbildningsområden, de delar som är differentierade enligt utbildningsområde.

Den gemensamma delen skall ha följande innehåll:

- centrala värderingar och strategier för att utveckla verksamheten, samt en plan för hur man kan förstärka samhörigheten och ge studerandena möjligheter till att dryfta värderingar och lära känna kulturarvet
- utbildningens syften och mål samt medel och åtgärder för att uppnå målen
- anordnande av grundläggande utbildning och utbildning för fristående examina
- undervisningens uppläggning (när-, distans-, flerformsundervisning, läroavtalsutbildning)
- uppgörande av individuella studieplaner
- principer för tillgodoräknande av tidigare studier
- studieutbud i samverkan med andra utbildningsanordnare
- stödtjänster i anslutning till studiehandledningen
- plan för anordnande av inläring i arbetet
- anordnande av specialundervisning och tillhörande stödtjänster
- plan för hur undervisningen för invandrarstuderande ordnas
- plan för hur bedömningen av de studerande verkställs
- plan för verkställandet av yrkesprov
- plan för vidareutvecklingen av personalens yrkesskicklighet; mål och förverkligande samt metoder med vilka utvecklingen kan utvärderas
- plan för hur gemensamma betoningar skall förverkligas, såsom främjande av en hållbar utveckling, internationalism, utnyttjande av teknologi och informationsteknik.
- plan för verkställandet av självvärderingen.

För varje examen uppgörs en plan som gäller:

- uppläggning och periodisering av studierna
- precisering av målen, innehållen och bedömningskriterierna i fråga om gemensamma studier och yrkesinriktade studiehelheter samt studiegången
- studiehelheternas uppbyggnad: studieperioder, projekt och andra helheter samt inläring i arbetet
- de prestationer som vitsorden för studiehelheterna förutsätter
- möjligheter att tillgodoräkna tidigare studier.

Individuell studieplan

- för att den individuella valfriheten skall förverkligas bör individuella studieplaner uppgöras utgående från läroplanen och de studerandes val.

**DEL
II**

GRUNDER FÖR FRISTÅENDE EXAMEN

1

FRISTÅENDE EXAMINA – SYFTE OCH MÅL

1.1

FRISTÅENDE EXAMINA

Fristående examina kan avläggas oberoende av hur yrkesskickligheten har förvärvats. Kunnande som förvärvats genom utbildning, deltagande i arbetslivet och odling av intressen behandlas som en helhet, så att den som vill få en examen kan utnyttja det för att påvisa den yrkesskicklighet som krävs.

De fristående examina är uppbyggda av moduler. De består av uppgiftshelheter som hänför sig till arbetslivet och dess utvecklingsbehov. Utmärkande för helheterna är kombinationen av vetande och praktiskt kunnande, yrkesskicklighetens mångsidighet och sambandet mellan arbetsprocessen och dess resultat. En modul eller examensdel bildar ett delområde av yrkeskompetensen som kan särskiljas från den naturliga arbetsprocessen och bedömas som en helhet för sig. Yrkesproven anordnas och avläggs flexibelt, en examensdel i sänder. I stället för en hel examen kan man också ha som mål att avlägga en bestämd eller vissa bestämda examensdelar.

Beskrivningen av kraven på yrkesskickligheten utgår från den kompetensklassificering som anses bäst lämpad för ifrågavarande yrkesområde. Beskrivningen inriktas på kraven för de centrala yrkesfunktionerna, på behärskandet av arbetsprocesserna och på yrkespraxis i vid mening. I kraven ingår även den språkkunskap och de sociala färdigheter som behövs i arbetslivet.

1.2

UTBILDNING SOM FÖRBEREDER FÖR FRISTÅENDE EXAMINA

För deltagandet i fristående examina kan det inte formellt förutsättas någon bestämd förhandsutbildning, men i regel brukar examina avläggas i samband med olika slag av förberedande utbildning.

Den som anordnar förberedande utbildning bör fastställa en läroplan som motsvarar grunderna för fristående examina. Utbildningen och de yrkesprov som ingår i den skall planeras utgående från examensmodulerna. Utbildningsanordnaren är skyldig att anordna yrkesprov som en del av den förberedande utbildningen. Den studerande är skyldig att delta i yrkesproven som en del av sina studier.

De gemensamma studier som hör till grundexamina inom den grundläggande yrkesutbildningen är inte obligatoriska inom utbildning som förbereder för avläggande av grundexamen som fristående examen. Målen för de gemensamma studierna bör dock i tillämpliga delar beaktas i läroplanerna och undervisningsarrangemangen.

13

ALLMÄNNA GRUNDER FÖR BEDÖMNINGEN AV OLIKA SÄTT ATT PÅVISA YRKESKICKLIGHET OCH EXAMENSPRESTATIONER

Bedömningen av yrkesproven förutsätter systematiskt materialsamlande, beslutsfattande och dokumentation av de studerandes yrkes- och arbetsfärdigheter i relation till de krav på yrkesskicklighet och bedömningskriterier som anges i examensgrunderna. Bedömningen skall främst gälla utförande och sätt att fungera i arbetet. Färdigheterna eller kunskaperna skall i regel bedömas direkt utifrån de motsvarande arbetsprestationerna.

Miljön för yrkesproven skall vara så realistisk och autentisk som möjligt. Vid bedömningen används många olika och framför allt kvalitativa metoder, bland annat observation, intervjuer, förfrågningar, tidigare dokumenterade prov samt självvärdering och gruppbedömning. Yrkesproven skall ordnas modulvis så att man kan bedöma hur de mål har uppnåtts som är centrala med tanke på yrkeskompetensen.

Föremål för bedömningen är de olika kompetensområden som man speciellt fäster avseende vid. Det gäller då studerandenas kärnkunnande, hur de behärskar den kunskapsmässiga grunden för arbetet, arbetsmetoderna, arbetsredskapen och -materialen samt arbetsprocessen. Bedömningsobjekten såväl som bedömningskriterierna härleds från kraven på yrkesskicklighet för respektive examensdelar. De på bedömningsobjekten baserade kriterierna skall beskriva och precisera prestationer på olika nivåer. Kriterierna anger trösklar som gör det möjligt att skilja mellan olika prestationsnivåer.

2

UPPBYGGNADEN AV GRUNDEXAMEN INOM SKOGSBRANSCHEN

2.1 DELAR SOM INGÅR I EXAMEN

Grundexamen inom skogsbranschen kan avläggas inom kompetensområdena för skogsbruk, skogsmaskinsbranschen eller mångsidig användning av skog. För att erhålla examensbetyg för grundexamen inom skogsbranschen skall man avlägga de delar som ingår i examen (figur 1). Inom kompetensområdet för skogsbruk är examensbenämningen skogsarbetare, inom kompetensområdet för skogsmaskinsbranschen är examensbenämningen skogsmaskinsförare och inom kompetensområdet för mångsidig användning av skog är examensbenämningen skogsnaturvårdare.

GRUNDEXAMEN INOM SKOGSBRANSCHEN	
För alla kompetensområden gemensamma, obligatoriska delar:	1. Basfärdigheter i skogsvård 2. Basfärdigheter i drivning 3. Basfärdigheter i mångsidig användning av skog och i miljövård
Obligatoriska delar:	KOMPETENSOMRÅDET FÖR SKOGSBRUK, Skogsarbetare
Valfria delar:	4. Skogsvård 5. Drivning 6. Miljövård Två av följande delar: 21–28
Obligatoriska delar:	KOMPETENSOMRÅDET FÖR SKOGSMASKINSBRANSCHEN, Skogsmaskinsförare
Valfria delar:	7. Företagsamhet och kommunikation 8. Maskinlära och maskinunderhåll 9. Planering för maskinell drivning Någon av följande kombinationer: Delarna 10 och 11, 12 och 13, 14 och 11, 14 och 13 eller 15 och 16 samt två av följande delar: 21–28
Obligatoriska delar:	KOMPETENSOMRÅDET FÖR MÅNGSIDIG ANVÄNDNING AV SKOG, Skogsnaturvårdare
Valfria delar:	17. Naturkännedom 18. Mångsidig användning av skog 19. Miljövård och naturskydd 20. Kundbetjäning Två av följande delar: 21–28

Figur 1. Uppbyggnaden av grundexamen inom skogsbranschen. Siffrorna för delarna i examen hänvisar till punkt 2.2 Studiernas uppbyggnad

3

GRUNDEXAMEN INOM SKOGSBRANSCHEN – KRAVEN PÅ YRKESSKICKLIGHET OCH GRUNDERNA FÖR BEDÖMNING

3.1

KRAVEN PÅ YRKESSKICKLIGHET OCH BEDÖMNINGEN

Kraven på yrkesskicklighet har fastställts separat för varje examensdel på berömlig nivå i del I, kapitel 3, punkt 2 (Yrkesinriktade studier och inlärn timer i arbetet – mål, centralt innehåll och bedömning). Där har också definierats det kunnande som krävs för att erhålla det lägsta godkända vitsordet eller nöjaktig (T1).

BILAGEDEL

UTGÅNGSPUNKTER VID UPPGÖRANDET AV LÄROPLANSGRUNDER FÖR DEN GRUNDLÄGGANDE YRKESUTBILDNINGEN

Läroplanssystemet inom yrkesutbildningen är uppbyggt av läroplansgrunder för varje examen, läroplanen samt individuella studieplaner som uppgörs på basen av dessa. Den utbildning och den inlärningskultur som genomgår förändringar påverkas av uppfattningarna om värderingar, människan, kunskapen och inläringen samt synen på yrkesområdets, arbetets och yrkesfärdighetens utveckling.

I den här bilagan granskas utgångspunkterna för de uppgjorda läroplansgrunderna: de förnyade examina, läroplansgrundernas syften, yrkesutbildningens uppgifter och värderingar, människouppfattningen, synen på kunskap och inläring samt synen på arbete och yrke. Bilagan innehåller även de beskrivningar av de olika branscherna och deras värderingar som har lagts till grund, när målen för examina och utbildningsprogram definierats och studiehelheterna och studiemålsättningarna utformats. Slutligen behandlas uppgörandet av individuella studieplaner och möjligheterna till fortsatta studier.

1 STYRANDE PRINCIPER VID UPPGÖRANDET AV GRUNDERNA

DE NYA EXAMINA

De yrkesinriktade grundexamina är gemensamma för både unga och vuxna, vare sig de avläggs inom den grundläggande yrkesutbildningen i enlighet med lagen om yrkesutbildning (630/98) eller såsom fristående examina i enlighet med lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning (631/98). Den yrkeskompetens som examen ger är densamma i vardera fallet.

De yrkesinriktade grundexamina skall ge basfärdigheter för olika uppgifter inom respektive yrken och branscher samt ett mera specialiserat kunnande och yrkesskicklighet som förutsätts av arbetslivet på något delområde av examen. I undervisningsministeriets beslut om examensstrukturen (7/011/98, 5/011/99, 1/011/2000) fastslås examina, utbildningsprogrammen och examensbenämningarna. Bestämmelserna är bindande och en utbildningsanordnare kan inte avvika från dem utan tillstånd av ministeriet.

Grundexaminas omfattning är tre år (120 sv). En studievecka motsvarar en studerandes arbetsinsats på 40 timmar. Ett studieår innehåller 40 sv.

LÄROPLANSBEGREPPET OCH LÄROPLANENS UPPGIFTER

Grunderna för läroplanen är en med lag jämförbar norm, som utbildningsanordnarna inte kan lämna obeaktad eller avvika från. Med denna norm garanteras den grundläggande rätten till utbildning, jämlikhet och rättsskydd inom utbildningen samt principerna om enhetlighet och kvalitet i undervisningen samt en nationellt enhetlig yrkesskicklighet.

Läroplansgrunderna för yrkesutbildningen har till uppgift att ange utbildningspolitiska mål samt visa på de krav som gäller för en riksomfattande enhetlighet i yrkeskunnandet och för basfärdigheterna, bl.a. de centrala inlärningsfärdigheterna och medborgerliga färdigheterna. Dessutom skall grunderna utgöra underlag för bedömningen.

I normdelen av läroplansgrunderna beskrivs utbildningens mål och innehåll samt målen för examina och utbildningsprogrammen, examens uppbyggnad, studiernas mål och centrala innehåll samt bedömningen. Dessutom ingår bestämmelser om bedömning av de studerande, inläring i arbete, studiehandledning, specialundervisning, utbildning för invandrare, läroavtalsutbildning samt om läroanstalternas läroplaner.

Enligt statsrådets beslut 25.2.1999 (213/99) innefattar de yrkesinriktade grundexamina 90 studieveckor yrkesstudier, varav minst 20 studieveckor bör utgöras av inläring i arbetet. Högst 10 studieveckor av yrkesstudierna kan i läroplansgrunderna anvisas för övriga valfria studier, som kan bestå av gemensamma studier, gymnasiestudier eller studier som fördjupar eller breddar de yrkesinriktade studierna.

De gemensamma studierna utgör 20 studieveckor. Valfria studier utgör 10 sv. De kan utgöras av studier från den egna branschen, yrkesstudier från andra branscher, gemensamma studier, studier som förbereder för fortsatta studier eller för studentexamen eller intresserelaterade studier. Vidare ingår i studierna 1,5 studieveckor studiehandledning. Studiestrukturen möjliggör allt enligt de studerandes val upp till 100 studieveckor yrkesstudier, av vilka en del också kan vara studier inom andra branscher. Å andra sidan kan de studerande välja hela 40 studieveckor gemensamma studier som förbättrar beredskapen för fortsatta studier.

Läroplansgrunderna har utvecklats genom ett samarbete mellan olika intressegrupper. I samråd med företrädare för närings- och arbetslivet uppgjordes till en början branschbeskrivningar som belyser verksamhetsmiljöerna, verksamheterna, de centrala funktionerna och arbetsuppgifterna, värderingarna och framtidsutsikterna samt det yrkeskunnande som krävs i respektive branscher. Utbildningsanordnarna och läroanstalterna har till uppgift att fortsätta arbetet lokalt och regionalt.

Yrkesstudiehelheterna har utformats med ledning av de verksamhetshelheter inom arbetslivet som omtalats i branschbeskrivningarna.

Benämningarna på studiehelheterna hänför sig till arbetslivet. Målen för studiehelheterna definieras som ett sådant kunnande på berömlig nivå som krävs för medverkan i arbetslivet och utveckling av det. De centrala innehållen motsvarar de centrala funktioner och uppgifter som studerandena förutsätts behärska. Dessutom definieras det kunnande på nöjaktig nivå som studerandena åtminstone måste uppnå för att kunna få arbete. Utifrån dessa utgångspunkter definierar läroanstalterna närmare undervisningens innehåll och preciserar bedömningskriterierna.

De gemensamma studierna anges som läroämnen. Också för dem definieras målen såsom kunnande på berömlig nivå som stöder yrkeskompetensen, de centrala innehållen i form av centrala funktioner och bedömningskriterierna såsom kunnande på nöjaktig nivå.

INNEHÅLL OCH VÄRDEGRUND I YRKESUTBILDNINGEN

Yrkesutbildningens gemensamma syften betonar sambandet mellan den yrkesrelaterade och den personliga tillväxten. I synnerhet inom ungdomsutbildningen eftersträvas utom yrkesskicklighet en mångsidig utveckling av personligheten så att de unga växer till aktiva och ansvarsmedvetna samhällsmedlemmar.

Yrkesutbildningen har som mål att stödja de studerande i deras utveckling till harmoniska människor med helgjuten personlighet, vilka inser sitt ansvar inom växelverkan människor emellan och mellan människan och naturen och vilka aktivt vill främja sitt lands kultur. Centrala värderingar är demokrati, jämlikhet och tolerans, värdesättning av hemmet och familjen, ansvar för medmänniskorna, respekt för arbetet samt intresse för det nationella kulturarvet och internationalism.

Värderingarna återspeglas i skolans verksamhet. Att klargöra de värderingar som styr en läroanstalts arbete och omsätta dem i praktisk verksamhet är hela läroanstaltsens samfälliga uppgift. Till yrkesutbildningen hör utom de för all utbildning gemensamma värderingarna också de värderingar som gäller för olika yrkesområden, och dessa skall begrundas och inlemmas i undervisningen. Att ha gemensamma värderingar och besluta hur de kan förverkligas utgör en del av läroanstaltsens läroplan.

MÄNNISKOUPPFATTNINGEN

Undervisning och fostran grundar sig på människouppfattningen. Läroplansarbetet har utgått från att varje människa är värdefull och unik. Envar har rätt till ett människovärdigt liv, ett människovärdigt arbete och jämlika studiemöjligheter. Människan är i grunden god till sin natur och har mångsidiga möjligheter att växa. Enligt denna människosyn uppfattas den studerande som en aktiv varelse med lust att inhämta

kunskap och utvecklas. Varje studerande är en individ, som vill träffa individuella val även i sina studier och själv påverka sin inläring. Det betyder dock inte att en studerande är tvungen att klara sig ensam, utan det innebär full delaktighet och samarbete. Det innebär också att individer som är annorlunda godkänns och respekteras och att man tar hänsyn till deras olika erfarenheter och sätt att studera. En ansvarsställande människa bryr sig om andra och särskilt om dem vars egna kraftresurser är bristfälliga.

SYNEN PÅ KUNSKAP OCH INLÄRNING

Synen på kunskap och inläring har sin egen betydelse för läroplansgrunderna. I yrkeskunnandet som helhet integreras yrkesteorin och praktiska färdigheter, vilket uttrycker sig i smidig verksamhet, gott handlag och förmåga att lösa problem som förekommer i arbetet. Den kunskap som visar sig i yrkesverksamheten är mångskiktad. Där ingår kunskapsbasen och den genom övning vunna praktiska skickligheten, men också "tyst" kunskap: känslor, erfarenheter och insikter med vars hjälp en människa flexibelt klarar av olika arbetssituationer. Till kunnandet hör förmåga att analysera det egna kunnandet, att självständigt lösa problem och att förhålla sig kritiskt till information samt kapacitet att lära sig ständigt nytt genom att utnyttja tidigare erfarenheter. Utveckling i yrket och förnyande av arbetssätten samt föränderliga krav i arbetslivet förutsätter god självvärderings- och inlärningsförmåga och motivation att hela tiden lära sig mera såsom principerna om livslångt lärande kräver.

Vid sidan av bestående, tidlösa kunskaper finns det allt mera föränderlig kunskap. Man bör kunna inhämta ny kunskap och dra nytta av data-tekniken. Av den snabbt växande kunskapsmängden kan läroanstalterna förmedla bara en del. Det gäller att noggrant överväga på vilka grunder läroinnehållen väljs ut och bedöms som väsentliga.

Dagens syn på inläring betonar de studerandes aktiva roll; de bör själva strukturera sina kunskaper och färdigheter, skaffa sig vetande samt hantera och bedöma det. Inläring innebär att omorganisera och komplettera tidigare tanke- och verksamhetsmodeller. De studerande skall kunna kombinera ny kunskap med tidigare kunskap. Förståelsen uppstår, när de studerande aktivt sovrar kunskap och bildar sig en egen uppfattning. Genom sitt handlande bearbetar de inläringens resultat och är själva ansvariga för sin inläring. En fördjupad inläring kräver möjligheter att behandla inläringserfarenheterna tillsammans med lärare och andra erfarna. De studerande, deras personliga erfarenheter och studiestil skall beaktas i undervisningen. Att fungera och studera tillsammans med andra blir allt viktigare, då arbete oftare än förut skall utföras i team av olika slag.

Inlärnigen av ett yrke är nära förbunden med arbetets innehåll och verksamhetsmiljön. Studier bedrivna i autentiska arbetsmiljöer främjar därför inlärnigen effektivt. För att utveckla goda yrkesfärdigheter behöver de studerande få bekanta sig ordentligt med arbetets innehåll så att de kan internalisera processernas olika skeden och öva upp smidigheten i arbetet.

BEGREPPEN ARBETE OCH YRKE

Sätten att uppfatta arbete och yrke har förändrats. Med yrkeskompetens förstås numera vittomfattande arbets- och verksamhetshelheter, allt oftare också färdigheter inom flera olika branscher. Utom ett brett kunnande förutsätts också gediget specialkunnande.

God yrkeskunskap och bred yrkesbildning innebär färdigheter med vars hjälp de studerande kan klara av varierande uppgifter inom sin bransch och mödolöst utveckla sin yrkesskicklighet och kontinuerligt komplettera den. Yrkesbildning är en helhet där yrkesskicklighet kombineras med allmänbildning. I yrkesbildningen ingår också värderingar och en internaliserad yrkesetik som ger riktlinjer för hur det är rätt att handla i yrket, i arbetslivet och i samhället. God yrkeskunskap innefattar såväl gott handlag som praktisk tillämpning av vetandet. Det föränderliga arbetslivet kräver ansvarskänsla, engagemang för arbetet och en mental beredskap och förmåga att sköta arbetsuppgifter och funktioner. Då team- och samarbete blir allt vanligare krävs också goda sociala färdigheter.

I de här läroplansgrunderna är yrkeskunskapen definierad som behärskande av arbets- och verksamhetshelheter. Det innebär att de studerande besitter de färdigheter som betonas gemensamt för alla, och den för alla branscher gemensamma baskompetensen. Dessutom har de studerande den kunskap som arbetet bygger på, behärskar arbetsmetoderna, -redskapen och materialen samt arbetsprocesserna. I dessa förutsättningarna ingår förståelsen av arbetets mål och betydelse samt behärskande av arbetsetiken. I läroplansgrunderna beskrivs detta kunnande i form av mål för examina, utbildningsprogram och studiehelheter. I bedömningskriterierna anges nivåkraven för kunnandet.

2 BESKRIVNING AV SKOGSBRANSCHEN OCH DESS VÄRDEGRUND

BESKRIVNING AV SKOGSBRANSCHEN

Finland är ett vidsträckt och glest bebyggt land. Skogarna utgör en del av vår identitet och de har bidragit till att landsbygden fortfarande är

bebodd och till att befolkningen i glesbygdsområdena har sysselsättning. Skogarna har också utgjort en inspirationskälla för många konstnärer. Skogarna och träden hade stor betydelse i våra förkristna religioner och föreställningar; kanske är detta en av förklaringarna till att vi alltså har en nära och starkt känsloladdad relation till skogen.

Finlands ekonomi baserar sig på skogsbruket och skogsindustrin. Ungefär 40 procent av Finlands nettoexportintäkter kommer från handeln med skogsindustrins produkter. Denna andel är större än i något annat land. Om man inräknar värdet av den totala nettoexporten för hela skogssektorn stiger procentandelen till mera än 50 procent av Finlands totala export.

Med skogssektorn i ordets vidaste bemärkelse avses här det centraliserade kunnandet som finns inom skogsbruket, skogsindustrin, branschens maskin- och apparattillverkare, de företag som framställer kemikalier för skogsindustrin, automationsföretagen, förpackningsindustrin, den grafiska industrin, energiföretagen, logistik- och konsultföretagen samt den utbildning och forskning som hör till denna sektor. Utom skogsindustrins maskiner och anläggningar utgör också framställningen av skogsmaskiner och den maskinella på varusortimentet baserade virkesdrivningen typiska kännetecken för vårt lands näringsliv.

Det egentliga skogsbruket utgör den del av skogssektorn som i sin verksamhet syftar till hållbar hälsa i variationsrika skogar. Skogsbruket innefattar omsorg om uthållig utveckling och användning av vår viktigaste förnybara naturresurs. De centrala principerna om livskraften och mångfalden i ekonomiskogarna avser att trygga såväl virkesproduktionen som den övriga nytta som skogarna erbjuder. Dessutom vill man trygga biodiversiteten i skogarna. Med skogsbruk avses alltså här verksamhet som syftar till ekonomiskt, ekologiskt och socialt uthålliga skogar, och som omfattar området mellan skogsförnyelse och leverans av virke och andra skogsprodukter till den plats där de används eller förädlas.

De viktigaste av de funktionella vidareförädlingsbranscher som står nära skogssektorn är den mekaniska och den kemiska skogsindustrin samt den del av möbelindustrin och byggnadsverksamheten som använder virke. Skogarnas övriga produkter och tjänster utnyttjas bl.a. inom livsmedelsbranschen och turistbranschen. Fjärrtransporten av virke länkar samman skogsbruket med skogsindustrin. Andra närliggande branscher är de näringsgrenar på landsbygden som utnyttjar andra naturresurser, nämligen lantbruket, trädgårdsskötseln och torvproduktionen samt natur- och miljövården, som har anknytning till skogsbruket av många biologiska och ekologiska orsaker och också genom företagsverksamheten på landsbygden.

Typiska yrken inom skogsbruket är skogsarbetare, skogsmaskinsförare och skogsmaskinsmontörer, förare av skogsförbättringsmaskiner,

plantskolearbetare, arbetare inom mångbruket av skog/skogsnaturvårdare, virkesbilsförare, torvmaskinsförare och skogsplanerare samt skogsbruksingenjörer och forstmästare, som är i chefsställning inom skogsbruket. Företagare inom denna bransch är bl.a. skogsmaskinsföretagare, skogsserviceföretagare, skogslägenhetsföretagare och energi-virkesföretagare.

FÖRÄNDRINGAR I VERKSAMHETSMILJÖN OCH FÖLJDerna AV DEM

Inom skogsbruket sker verksamheten på lång sikt i syfte att producera och ta vara på den värdefulla virkesskörden. Under de senaste åren har det traditionella uthålliga utnyttjandet av skogen utsträckts till att bevara hela skogen och dess mångfald. Skogarna och virkesprodukterna utgör kolsänkor och kolförråd, som har stor betydelse genom att de fördröjer växthuseffekten och ökar skogsbrukets ekologiska och också ekonomiska värde. Yrkesetiken för dem som är verksamma inom skogsbruket har genom detta fått nya ekologiska, sociala och globala aspekter. Ägarstrukturen ger Finlands skogshushållning en stark betoning på familjeskogsbruk, eftersom största delen av skogarna ägs av privatpersoner som i allt större utsträckning bor i tätorterna; år 1999 utgjorde dessa personer redan nästan 40 procent. Under de senaste tio åren har den del av privatskogsägarna, som inte är jordbruksföretagare, stigit från 69 procent till 81 procent, bland dessa mest löntagare och pensionärer. En stor del av befolkningen är alltså personligen i kontakt med sin egen skog. Den omfattande allemansrätten ger ju också de övriga medborgarna möjlighet att utnyttja skogen, såväl privata skogar som rekreationsskogar i tätorterna och statens skogar. Detta gör att skogsfrågorna nästan hos oss alla väcker ett personligt och också kritiskt intresse.

Den genomsnittliga åldern för dem som är verksamma inom skogsbruket är oroande hög, i synnerhet gäller detta skogsarbetarna. Detta innebär en utmaning att snabbt och effektivt få ungdomarna medvetna om branschens rätta image och dess möjligheter, så att de blir intresserade av att välja ett framtida yrke inom skogsbruket. Skogsägarna och de medborgare som utnyttjar skogen för rekreatiönsändamål är också huvudsakligen ganska gamla, ofta pensionärer, vilket med tanke också på minskningen av befolkningsunderlaget på landsbygden gör det nödvändigt att tänka igenom tyngdpunkterna och inriktningen för skogs-fackmännens verksamhet. I detta sammanhang är det en central fråga att se till att barn och ungdomar har en personlig känsla för och uppfattning om skogarna och om möjligheterna att utnyttja dem.

Under de senaste åren har skogsbranschen genomgått en effektiv rationalisering och mekanisering. Detta har lett till en kraftig minskning

av arbetsplatserna inom branschen, så att vi nu befinner oss i en situation där i synnerhet behovet av skogsmaskinsförare och virkesbilsförare redan har börjat öka. Behovet av förare beräknas öka med 10–15 procent under de första åren av 2000-talet, vilket innebär ett behov av att på årsnivå rekrytera drygt 400 skogsmaskinsförare och mera än 200 virkesbilsförare. Tyngdpunkten i skogsbrukets arbetsinsats har genom dessa förändringar tydligt övergått från drivning och skogsindustri till skogsbranschens arbetsgivare inom virkesproduktionen och andra arbeten. Målen för det nationella skogsprogrammet, bl.a. en kraftig ökning av användningen av energivirke, ökat behov av skogsvårdsarbeten och strävandena att ersätta deltidsarbete med åretruntanställning, innebär att behovet av personer som utför manuellt skogsarbete knappast kommer att minska. Tvärtom förutsätter den rätt höga genomsnittliga åldern hos arbetskraften inom branschen ett ökat behov av att rekrytera arbetstagare under de närmaste åren med i medeltal 240 personer på årsnivå. Behovet av utbildningsplatser inom skogsbranschen utgör enligt dessa beräkningar av arbetskraftsbehovet ungefär 1 000 nybörjarplatser årligen. För dem som inleder sin utbildning finns det alltså under de närmaste åren goda utsikter att erhålla arbete.

Mekaniseringen av virkesdrivningen har nästan uppnått sin maximala nivå. Naturligtvis utvecklas skogsmaskinerna så att de blir mera ekonomiska, effektivare, mera ergonomiska och mera miljövänliga och bättre inriktade på olika användningsändamål. Den kontinuerliga utvecklingen och tillämpningen av informationstekniken spelar här en viktig roll. Inom de närmaste åren kan vi vänta oss språngvisa framsteg i utvecklingen av metoder och teknologi, åtminstone vid drivningen och utnyttjandet av energivirke, kanske också på längre sikt vid mekaniseringen av skogsvårdsarbetena. Metoderna för planering, logistik och ledarskap inom skogsbruket utnyttjar för branschen anpassad informations- och teleteknik, där användningen av kartmaterial som baserar sig på digitalteknik och rymdteknik förekommer allmänt. Simuleringssystem som bygger på dessa tekniker kommer i framtiden att få en allt större betydelse vid personalutbildningen och yrkesutbildningen.

Skogscertifieringens syfte är att främja ett ekologiskt, ekonomiskt och socialt uthålligt skogsbruk. Certifieringen är ett marknadsbaserat sätt att främja ett uthålligt skogsbruk och möta kundernas behov. Genom certifieringen försöker man trygga virkesprodukternas konkurrenskraft på marknaden. Kännedom om skogscertifieringen och om kvalitets- och miljösystemen är nödvändig i samtliga arbetsuppgifter.

Arbetena inom skogsbranschen blir allt mångsidigare och de förutsätter utom traditionell know-how också nya färdigheter. I framtiden behövs mångkunniga personer, som utom de grundläggande skogs-färdigheterna också har kompetens att arbeta i uppgifter inom natur-

turism och miljövård och i andra tilläggsuppgifter som landsbygden och skogsbranschen erbjuder. Dessutom behövs allt mera språkkunskaper och färdigheter i företagsamhet och marknadsföring.

Arbetena inom skogsbranschen blir i allt större utsträckning anslutna till nätverk. Ett exempel på detta utgör samarbetsnätverken för skogsmaskinsföretag och virkestransportföretag. Samarbete, underleveranser och nätverk behövs bl.a. för att genomföra olika projekt, för naturföretag och miljöarbeten samt för att skaffa sig åretruntarbete genom att t.ex. utnyttja arbetsplatser i skogsvårdsföreningar och inom industrin.

Internationalismen utgör en naturlig del av verksamheten inom den exportinriktade skogssektorn. Internationella delområden av skogsbranschen är speciellt exporten av know-how i fråga om skogsmaskiner, virkesdrivning och drivningsteknologi, utom till Europa också till andra delar av världen, verksamheten i närområdena i Baltikum och Ryssland och allt mera också på andra håll i Europa. Skogsserviceföretagarna kan utsträcka sitt verksamhetsområde till utlandet, också när det gäller virkesproduktion. De som arbetar i hemlandet förutsätts också ha förmåga att i alla sina arbetsuppgifter bemöta utlänningar som kunder, arbetskamrater eller gäster.

BESKRIVNING AV VERKSAMHETEN INOM SKOGSBRANSCHEN

Skogsbranschen producerar framför allt virkessortiment för olika användnings- och förädlingsändamål samt energivirke och torv. Andra produkter som vi erhåller ur skogen är olika insamlingsprodukter och viltbråd. Dessutom utgör skogen en upplevelsemiljö som ger många immateriella produkter och tjänster, vilka ökar den psykofysiska rekreationen, konditionen och hälsan.

Till de viktigaste aktörerna inom skogsbranschen hör skogsvårdsföreningarna och skogscentralerna, som för privatskogsbrukets del svarar för produktionen och servicen inom branschen. Deras service koncentreras till skogsvård, skogsbruksplanering, virkeshandel och manuell avverkning. Skogsmaskinsföretagen har hand om största delen av den maskinella avverkningen och närtransporten samt ger markbearbetnings- och skogsförbättringsservice. Virkestransportföretagen sköter fjärrtransporten av virke. Skogsindustriföretagens anskaffningsenheter köper upp virke och ger ut avverkningssentreprenader till skogsmaskinsföretag. Forststyrelsen svarar med hjälp av sin fältorganisation för utnyttjandet och skötseln av statens skogar och för den övriga serviceverksamhet som gäller dessa skogar. Skogsbrukets utvecklingscentral Tapio och skogscentralerna svarar för sin del för främjandet av det privata skogsbruket. Skogsforskningsinstitutet är den viktigaste instansen för produktion och praktisk tillämpning av forskningsdata, andra forskningsenheter är bl.a.

Metsäteho och Arbetseffektivitetsföreningen. I de centrala fackförbunden inom skogsbranschen representeras arbetsgivarna av Skogsindustrin, Enskilda Skogsbrukets Arbetsgivare och Maskinföretagarnas Förbund, medan arbetstagarna representeras av Trä- och specialbranschernas förbund, Skogsbranschens Funktionärsförbund METO och Forstmästareförbundet. Privatskogsägarnas intressebevakning är en av huvuduppgifterna för Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter (MTK). Branschens ungdomsorganisation är 4H-förbundet. Inom statsrådet hör ledningen och koordineringen av skogshushållningen till jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde. Högre utbildning inom skogsbranschen ges vid universiteten i Helsingfors och Joensuu samt vid 8 yrkeshögskolor, och utbildning på andra stadiet ges vid 28 yrkesläroanstalter. De ger också på olika utbildningsstadier både yrkesinriktad vuxenutbildning och vuxenutbildning som förbereder för examen.

I det nationella skogsprogrammet är målet under de närmaste åren att öka avverkningsmängden av gagnvirke till 63–68 miljoner kubikmeter per år, vilket innebär att skogsindustrins konsumtion av inhemskt virke stiger med 5–10 miljoner m³/år. Målet är att fördubbla värdet av trävaruindustrins export till 25 miljarder mk. Användningen av energivirke förväntas öka från 0,8 till 5 miljoner m³/år. Dessa mål innebär en betydande höjning av investeringsnivån för skogsvård och skogsförbättringar, och om de kan genomföras upprätthåller de sysselsättningen inom skogsbruket och skogsindustrin, som annars kommer att sjunka på grund av att produktiviteten stiger.

De mål som gäller skogsvården betonar speciellt skötseln av ung skog (150 000–250 000 ha/år), de första gallringarna (100 000–250 000 ha/år) och iståndsättande dikningar (75 00–100 000 ha/år). Tyngdpunkten för skogsbilvägarna förskjuts från anläggande till ombyggnad. Uppföljningen av skogs- och miljövärden och av avverkningskadorna effektiveras. Allt som hör samman med mångsidig användning av skog skall också beaktas, t.ex. jakt, renskötsel och insamling av naturprodukter samt landskaps- och kulturvärden, friluftsliv och turism, och detta mångbruk skall främjas vid skötseln och skyddet av skogarna.

Skogarnas ekologiska uthållighet tryggas genom att miljövärden i ekonomiskogarna vidareutvecklas enligt miljöprogrammet för skogsbruket. Anslagen höjs för skogsskötseln. Skogsbrukets belastning av miljön minskas enligt statsrådets principbeslut om vattenskyddet. De fastställda skyddsprogrammen för privata markområden genomförs under åren 1996–2007 enligt det för detta ändamål uppgjorda finansieringsprogrammet. Behoven av ökat skogsskydd undersöks och utvärderas och ett skogsskyddsprogram, som beaktar de ekonomiska och sociala synpunkterna, utarbetas för södra Finland, de västra delarna av Uleåborgs län och sydvästra Lappland.

Skogsprogrammet medför betydande ekonomiska verkningar genom att det före år 2010 ökar skogs- och trävaruindustrins exportintäkter med 10–20 miljarder mk/år, förbättrar statsekonomins finansieringsbalans med 5–9 miljarder mk och den allmänna ekonomins finansieringsbalans med 7–13 miljarder mk/år. Skogsägarnas rotprisinkomster stiger med 700–1500 miljoner mk och statens intäkter från skogsskatterna med 200–400 miljoner mk per år. Den effektivare utnyttjandegraden vid virkesproduktionen höjer skogsbrukets lönsamhet från 580 mk till 610–620 mk per hektar och år. En betydande del av de ökade inkomstströmmarna går till landsbygden och därigenom stöds landsbygdens utveckling. Tack vare programmet är sysselsättningen inom skogssektorn 10 000–15 000 arbetsår högre än den hade varit utan programmet. Programmens verkningar för hela samhällsekonomin är 35 000–45 000 arbetsår.

UTMANINGAR OCH KOMPETENSKRAV INOM SKOGSBRANSCHEN

Skogsbrukets uppgift är att trygga en tillräcklig tillgång på virkesråvara och att samtidigt göra det möjligt att finna och utveckla nya metoder för att utnyttja virket. Strukturförändringarna inom lantbruket och skogsägandet, befolkningens förändrade behov och den växande turismen ökar betydelsen av mera mångsidiga sätt att använda skogarna. Ett så fullständigt utnyttjande av skogarna som möjligt tryggar landsbygdens livskraft.

Skogarna gör samhället stor nytta genom att de erbjuder arbete. Skogsbranschen bör utnyttja de mångsidiga möjligheter till arbete som skogen ger och sörja för tillgången på yrkesskicklig arbetskraft. När värdesättningen av branschen fås att stiga tryggas möjligheterna att få högklassig arbetskraft och då kommer ungdomar också i framtiden att söka sig till utbildning inom skogsbranschen.

Skogssektorn har under tiotals år varit den viktigaste inkomstkällan för samhällsekonomin och speciellt för exporten. Ägandet inom skogsindustrin är centraliserat i riksomfattande och internationella koncerner. Organisationerna inom privatskogsbruket centraliserar sin verksamhet. Privatpersoner äger ungefär 70 procent av Finlands skogstillgångar, lägenheternas genomsnittliga storlek minskar och skogsägarkåren blir allt mångsidigare i fråga om sin ekonomiska ställning och sin utbildning. Attityderna till virkesförsäljningen och miljön håller i betydande utsträckning på att förändras. Skogsbranschen måste dock ha förutsättningar för en lönsam verksamhet som är konkurrenskraftig på världsmarknaden. Skogsarbetena måste på ett välavvägt sätt omorganiseras så att högklassiga arbetsmetoder utnyttjas. Effektiv virkesavverkning förutsätter friktionsfritt samarbete mellan skogsindustrin och skogs-

ägarna. En hög nivå på skogsvården kräver ett fungerande system för privatskogsbruket och mångkunniga arbetstagare och skogsägare. Samtidigt ökar företagsamheten.

Utom virkesproduktionen måste också värden av skogsmiljön beaktas. Vid skogsskötseln läggs allt större vikt vid koordinering av olika sätt att utnyttja skogen, också ur ekonomisk synpunkt. Naturvården kompletterar och ersätter delvis det traditionella naturskyddet. Till utgångspunkterna vid uppgörandet av läroplanen för grundexamen inom skogsbranschen hör bl.a. att kunnande i naturvård ingår som en del av grundexamen, både i de gemensamma yrkesinriktade målen och i målen för studierna inom utbildningsprogrammen.

Färdigheter i att utnyttja informationsteknik och annan modern teknologi hör till de allt mera krävande utmaningarna vid arbetsuppgifterna inom skogsbruket. Dessa färdigheter ger verksamhetsbetingelser också för internationella uppgifter, förutsatt att språkkunskaper och övriga kommunikationsfärdigheter är i skick.

Den centrala principen vid uppgörandet av läroplans- och examensgrunderna för grundexamen inom skogsbranschen har varit att alla de som studerar för denna examen skaffar sig vissa gemensamma yrkesinriktade basfärdigheter, som under de fortsatta studierna fördjupas enligt utbildningsprogrammet och inriktningsalternativet. Utgångspunkten har varit att skapa förutsättningar för en sådan flexibilitet vid undervisningen som skulle underlätta samarbetet mellan närbelägna läroanstalter så att de studerande, efter att ha avlagt största delen av de för alla gemensamma studierna och de gemensamma yrkesinriktade studierna och efter att ha insett sitt personliga intresse och sin lämplighet, också skall kunna flytta över till en annan läroanstalt för att studera för ett visst utbildningsprogram. Vid grundstudierna betonas inläringen i arbete, varvid man hela tiden beaktar arbetarskydd och ergonomi.

I utbildningsprogrammen har avsikten varit att bl.a. beakta följande kompetenskrav i läroplans- och examensgrunderna:

Skogsarbetarna skall i sitt arbete beakta kraven på ekologi, ekonomi och skogsvård. Karaktären på det arbete som skall utföras i skogen förändras och blir mångsidigare; av skogsarbetarna krävs allt mera självständighet i arbetet samt förmåga att ta initiativ och fatta beslut. Dessutom förutsätts att skogsarbetarna har kunskaper och kännedom om företagsamhet, marknadsföring och kundbetjäning. De skall också ha goda färdigheter i kommunikation och teamarbete.

Skogsarbetare anställs bl.a. av skogsindustriföretagen, forststyrelsen, skogsvårdsföreningarna, skogscentralerna, kommunerna och städerna och av privata skogsbruks- och maskinföretagare. De arbetar också själva som skogsbruksföretagare. I alla arbeten inom skogsvård, avverkning och produktion av träenergi, både som arbetstagare och företagare, är

det viktigt att de har färdigheter i att arbeta enligt principerna för ett ekologiskt och miljömässigt uthålligt skogsbruk.

Skogsmaskinsförarna har, i synnerhet om de är anställda i stora skogsmaskinsföretag, möjlighet och behov att specialisera sig inom branschens olika arbetsuppgifter, t.ex. användning och underhåll av maskiner för virkesproduktion, avverkning och närtransport samt virkesbilar. Skogsmaskinsförarna utbildar sig då till yrkesskickliga förare av antingen skogstraktorer, skördare eller virkesbilar eller till montörer för dessa maskiner.

Yrket kräver mycket självständigt kunnande. Det krävs kunskaper och färdigheter i fråga om användning och underhåll av maskiner, miljövärd och miljöskydd, skogsskötsel, virkesproduktion och kvalitetskontroll samt kommunikation.

Skogsnaturvårdarna är kapabla att utföra skogsvårds- och naturvårdsarbeten i specialobjekt, där synpunkter på naturskydd, landskapsvård och annan miljövärd skall beaktas. De kan planera och verkställa arbeten som gäller mångbruk. Skogsnaturvårdarna kan fungera i fältuppgifter inom skogs- och miljöforskning samt inom forskning för vilt- och fiskerihushållning. Deras verksamhetsmiljöer utgörs av specialobjekt i städernas och kommunernas tätortsnära skogar, frilufts- och rekreationsområden samt objekt för naturturism.

3 UPPGÖRANDET AV EN INDIVIDUELL STUDIEPLAN

En individuell läroplan uppgörs på basis av läroplanen och de studerandes egna val. Den utgör en utvecklingsplan för de studerande som stöder karriärplaneringen och självvärderingen. Den individuella studieplanen baserar sig på de studerandes individuella behov; de studerande deltar i planläggningen av sina studier, valen av studiekurser och den ordning i vilken de avläggs samt i utvärderingen av den egna inläringen. De studerande och läraren/lärarna utformar i samarbete, utgående från läroplansmålen och de studerandes egna mål, en plan där de studerandes bakgrund, målsättningar och motivation beaktas och som de studerande förbinder sig att genomföra. Uppgörandet av en individuell studieplan kan sålunda jämföras med en problemlösningsprocess som grundar sig på mångsidig växelverkan mellan de studerande och deras lärare.

I den individuella studieplanen definieras målen för inläringen, de studier som skall bedrivas, studiesätten och -tidtabellen samt bedömningen av studieprestationerna. När man utformar planen beaktas och tillgodoses sådan kunskap som motsvarar grunderna för läroplanen, såsom tidigare studier och arbetserfarenhet. Vid behov skall det förut inhämtade kunnandet kontrolleras med ändamålsenliga metoder. Till den individuella studieplanen hör också en plan för inläring i arbetet,

där man för varje inlärningsperiod fastslår målen, lärouppgifterna, periodernas längd och tidpunkt samt bedömningsförfarandet.

Genomförandet av den individuella studieplanen understöds kontinuerligt genom studiehandledningen. Vid enskilda samtal med läraren har de studerande möjlighet att öppet och förtroligt avhandla olika frågor och problem som står i samband med studierna. Samtalens innehåll registreras dock inte i den individuella studieplanen.

Under utbildningstiden följer man med hur den individuella studieplanen förverkligas. De studerande och alla lärare för fram omständigheter som påverkar planens förverkligande, och de studerande leds till att fatta egna beslut rörande sin inläring. Vid behov kan en individuell studieplan ändras medan studierna pågår, eftersom exempelvis inläring i arbetet kan göra det möjligt att avlägga examen på ett nytt sätt.

Om de studerandes studiemål har anpassats i enlighet med 20 eller 21 § L 630, skall den individuella studieplanen uppgöras så att den motsvarar de ändrade målen och de ändrade bedömningskriterierna.

4 MÖJLIGHETERNA TILL FORTSATTA STUDIER

Den som har avlagt en treårig grundexamen har allmän behörighet för fortsatta studier, dvs. kan söka inträde vid yrkeshögskolor och universitet. (förordning om yrkesutbildning 811/98, universitetsförordning 115/98, lag om yrkeshögskolestudier 255/95, UVM:s beslut om behörighet för yrkeshögskolestudier 30.12.1998, dnr 18/011/98).

Den som avlagt en grundexamen som fristående examen har en allmän behörighet för fortsatta studier i en yrkeshögskola. Med stöd av universitetsförordningen kan ett universitet besluta att också en som fristående examen avlagd grundexamen ger tillräckliga kunskaper och färdigheter för studier, samt en behörighet för universitetsstudier (UVM:s brev 11.5.1999, dnr 21/500/99).

Vid yrkeshögskolorna kan de studerande avlägga yrkeshögskoleexamina inom naturbruk, inom teknik och kommunikation, inom handel och administration, inom turism, kosthåll och ekonomi, i social- och hälsovårdsbranschen, i kulturbranschen samt inom humanistisk och pedagogisk utbildning. Utbildningstiden varierar mellan 140 och 180 studieveckor. Den vanligaste tiden är 160 studieveckor. Exomensbenämningarna varierar med utbildningsområdena.

Vid universiteten kan de studerande avlägga en lägre högskoleexamen om 120 sv (kandidat) eller en högre högskoleexamen om 160 sv (magister).

Naturliga möjligheter till vidareutbildning för dem som avlagt grundexamen inom skogsbranschen är bl.a. studier inom naturbruk vid yrkeshögskolorna, speciellt examen för skogsbruksingenjör (160 sv), och forstvetenskapliga studier vid universiteten samt yrkesexamina och specialyrkesexamina inom naturbruk.